

大般涅槃经

(三十六卷：第四卷至第六卷)

北凉天竺三藏昙无讖译 梵

宋沙门慧严慧观同谢灵运再治

南無本師釋迦牟尼佛

说明

本简体注音版《大般涅槃经》（南本）电子书，是根据《乾隆大藏经》大乘涅槃部，第 0110 部，北凉天竺三藏昙无讖译梵、宋沙门慧严慧观同谢灵运再治《大般涅槃经》（36 卷）影印本校正注音的。标点符号及注音仅供参考。

为了便于读诵，本电子书按顺序每三卷合为一册，共十二册。若每天读一册，可十二天读完。

本电子书是免费结缘品。特此说明。

仁慧草堂

二〇一八年九月

目 录

起诵仪	- 1 -
香赞	- 1 -
开经偈	- 1 -
大般涅槃经卷第四	- 2 -
四相品第七之上	- 2 -
大般涅槃经卷第五	- 30 -
四相品第七之下	- 30 -
大般涅槃经卷第六	- 66 -
四依品第八	- 66 -
结诵仪	- 97 -
补阙真言	- 97 -
回向发愿	- 97 -
回向偈	- 98 -
三皈依	- 98 -

● 起诵仪

xiāngzàn

香赞

(一遍)

lú xiāngzhà ruò fǎ jiè méngxūn zhū fó hǎi huì xī yáowén suí chù jié
炉香乍爇.法界蒙薰.诸佛海会悉遥闻.随处结

xiángyún chéng yì fāng yīn zhū fó xiànuánshēn
祥云.诚意方殷.诸佛现全身.

ná mó xiāng yún gài pú sà mó hē sà
南无香云盖菩萨摩诃萨 (合掌三称)

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南无本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

kāi jīng jì

开经偈

(一遍)

wú shàng shèn shēn wēi miào fǎ bǎi qiān wàn jié nán zāo yù
无上甚深微妙法 百千万劫难遭遇

wǒ jīn jiàn wén dé shòu chí yuàn jiě rú lái zhēn shí yì
我今见闻得受持 愿解如来真实义

dà bō niè pán jīng juàn dì sì
大般涅槃经卷第四

běiliángtiānzhú sānzàngtán wú chèn yì fàn
北凉天竺三藏昙无讖译 梵

sòngshā mén huì yán huì guāntóng xiè líng yùn zài zhì
宋沙门慧严慧观同谢灵运再治

sì xiàng pǐn dì qī zhī shàng
四相品第七之上¹

fó fù gào jiā shè shànnán zǐ pú sà mó hē sà fēn bié kāi
佛复告迦叶：“善男子，菩萨摩诃萨分别开

shì dà bō niè pán yǒu sì xiàng yì hé děng wéi sì yī zhě zì zhèng
示大般涅槃有四相义，何等为四？一者，自正；

èr zhě zhèng tā sān zhě néng suí wèn dá sì zhě shàn jiě yīn
二者，正他；三者，能随问答；四者，善解因

yuán yì
缘义。

jiā shè yún hé zì zhèng ruò fó rú lái jiàn zhū yīn yuán ér
“迦叶，云何自正？若佛如来见诸因缘而

yǒu suǒ shuō pì rú bǐ qiū jiàn dà huǒ jù biàn zuò shì yán wǒ nìng
有所说，譬如比丘见大火聚，便作是言：‘我宁

bào shì chì rán huǒ jù zhōng bù gǎn yú rú lái suǒ shuō shí èr bù jīng jí
抱是炽然火聚，终不敢于如来所说十二部经及

mì mì zàng bàng yán cǐ jīng shì mó suǒ shuō ruò yán rú lái fǎ
秘密藏，谤言此经是魔所说。若言如来、法、

sēng wú cháng rú shì shuō zhě wéi zì qīn qī yì qī yú rén
僧无常，如是说者，为自侵欺，亦欺于人。’

nìng yǐ lì dāo zì duàn qí shé zhōng bù shuō yán rú lái fǎ sēng shì
宁以利刀自断其舌，终不说言如来、法、僧是

wú cháng yě ruò wén tā shuō yì bú xìn shòu yú cǐ shuō zhě yīng
无常也。若闻他说，亦不信受，于此说者，应

shēng lián mǐn rú lái fǎ sēng bù kě sī yì yīng rú shì chí
生怜悯²。如来、法、僧不可思议，应如是持。

¹ 大正藏：四相品第七之一

² 大正藏：愍

zì guān jǐ shēn yóu rú huǒ jù shì míng zì zhèng
自观己身，犹如火聚。是名自正。

jiā shè yún hé zhèng tā fó shuō fǎ shí yǒu yī nǚ rén
“迦叶，云何正他？佛说法时，有一女人

rǔ yǎng yīng ér lái yì fó suǒ qǐ shǒu fó zú yǒu suǒ gù niàn
乳养婴儿，来诣佛所，稽首佛足，有所顾念，

xīn zì sī wéi biàn zuò yī miàn ěr shí shì zūn zhī ér gù wèn
心自思惟，便坐一面。尔时，世尊知而故问：

rǔ yǐ ài niàn duō hán³ ér sū bù zhī chóu liáng xiāo yǔ bù xiāo
‘汝以爱念多含³儿酥，不知筹量消与不消。’

ěr shí nǚ rén jí bó fó yán shèn qí shì zūn shàn néng zhī wǒ
尔时，女人即白佛言：‘甚奇！世尊！善能知我

xīn zhōng suǒ niàn wéi yuàn rú lái jiào wǒ duō shǎo shì zūn wǒ yú jīn
心中所念，惟愿如来教我多少。世尊！我于今

zhāo duō yǔ ér sū kǒng bù néng xiāo jiāng wú yāo shòu wéi yuàn rú
朝多与儿酥，恐不能消，将无夭寿。惟愿如

lái wèi wǒ jiě shuō fó yán rǔ ér suǒ shí xún jí xiāo huà zēng
来为我解说。’佛言：‘汝儿所食，寻即消化，增

yì shòu mìng nǚ rén wén yǐ xīn dà yǒng yuè fù zuò shì yán
益寿命。’女人闻已，心大踊跃，复作是言：

rú lái shí shuō gù wǒ huān xǐ shì zūn rú shì wèi yù tiáo fú zhū
‘如来实说，故我欢喜。’世尊如是欲调伏诸

zhòng shēng gù shàn néng fēn bié shuō xiāo bù xiāo yì shuō zhū fǎ wú
众生故，善能分别说消、不消，亦说诸法无

wǒ wú cháng ruò fó shì zūn xiān shuō cháng zhě shòu huà zhī tú dāng
我、无常。若佛世尊先说常者，受化之徒当

yán cǐ fǎ tóng bǐ wài dào jí biàn shě qù
言：‘此法同彼外道。’即便舍去。

fù gào nǚ rén ruò ér zhǎng dà néng zì xíng lái fán suǒ shí
“复告女人：‘若儿长大能自行来，凡所食

dàn néng xiāo nán xiāo běn suǒ yǔ sū zé bù gòng zú wǒ zhī suǒ yǒu
啖⁴能消难消，本所与酥，则不供足。我之所有

shēng wén dì zǐ yì fù rú shì rú rǔ yīng ér bù néng xiāo shì cháng
声闻弟子亦复如是，如汝婴儿，不能消是常

zhù zhī fǎ shì gù wǒ xiān shuō kǔ wú cháng ruò wǒ shēng wén zhū
住之法，是故我先说苦、无常。若我声闻诸

³ 大正藏：啥

⁴ 大正藏：啖

dì zǐ děnggōng dé yǐ bèi kānrèn xiū xí dà shèng jīng diǎn wǒ yú shì
弟子等功德已备，堪任修习大乘经典，我于是
jīng wèi shuō liù wèi yún hé liù wèi shuō kǔ cù wèi wú cháng xián wèi
经为说六味。云何六味？说苦醋味、无常鹹味、
wú wǒ kǔ wèi lè wéi tián wèi wǒ wéi xīn wèi cháng wéi dàn wèi
无我苦味、乐为甜味、我为辛味、常为淡味。
bǐ shì jiānzhōng yǒu sānzhǒng wèi suǒ wèi wú cháng wú wǒ wú lè
彼世间中有三种味，所谓无常、无我、无乐，
fán nǎo wéi xīn zhì huì wéi huǒ yǐ shì yīn yuán chéng niè pán shí wèi
烦恼为薪，智慧为火，以是因缘成涅槃食，谓
cháng lè wǒ lìng zhū dì zǐ xī jiē gān shì
常、乐、我，令诸弟子悉皆甘嗜。’

fù gào nǚ rén rǔ ruò yǒu yuán yù zhì tā chù yīng qū
“复告女人：‘汝若有缘，欲至他处，应驱
è zǐ lìng chū qí shè xī yǐ bǎo zàng fù shì shàn zǐ nǚ rén
恶子，令出其舍，悉以宝藏，付示善子。’女人
bó fó shí rú shèng jiào zhēn bǎo zhī zàng yīng shì shàn zǐ bú shì
白佛：‘实如圣教，珍宝之藏应示善子，不示
è zǐ zǐ wǒ yì rú shì bō niè pán shí rú lái wēi mì wú
恶子。’‘姊，我亦如是。般涅槃时，如来微密无
shàng fǎ zàng bù yǔ shēng wén zhū dì zǐ děng rú rǔ bǎo zàng bú
上法藏，不与声闻诸弟子等，如汝宝藏，不
shì è zǐ yào dāng fù zhǔ zhū pú sà děng rú rǔ bǎo zàng wěi fù
示恶子；要当付嘱诸菩萨等，如汝宝藏，委付
shàn zǐ hé yǐ gù shēng wén dì zǐ shēng biàn yì xiǎng wèi fó rú
善子。何以故？声闻弟子生变异想，谓佛如
lái zhēn shí miè dù rán wǒ zhēn shí bú miè dù yě rú rǔ yuǎn xíng wèi
来真实灭度，然我真实不灭度也。如汝远行未
huán zhī qǐng rǔ zhī è zǐ biàn yán rǔ sǐ rǔ shí bù sǐ zhū pú
还之顷，汝之恶子便言汝死，汝实不死。诸菩
sà děng shuō yán rú lái cháng bú biàn yì rú rǔ shàn zǐ
萨等说言：“如来常、不变易。”如汝善子，
bù yán rǔ sǐ yǐ shì yì gù wǒ yǐ wú shàng mì mì zhī zàng fù zhū
不言汝死。以是义故，我以无上秘密之藏付诸
pú sà
菩萨。’

shàn nán zǐ ruò yǒu zhòng shēng wèi fó cháng zhù bú biàn yì
“善男子，若有众生谓佛常住、不变异

zhě dāng zhī shì jiā zé wéiyǒu fó shì míngzhèng tā
者，当知是家则为有佛，是名正他。

jiā shè yún hé néng suí wèn dá ruò yǒu rén lái wèn fó shì
“迦叶，云何能随问答⁵？若有人来问佛世

zūn wǒ dāng yún hé bù shě qián cái ér dé míng wéi dà shī tán yuè
尊：‘我当云何不舍钱财而得名为大施檀越？’

fó yán ruò yǒu shā mén pó luó mén děng shǎo yù zhī zú bú shòu
佛言：‘若有沙门、婆罗门等，少欲知足，不受

bú xù bú jìng wù zhě dāng shī qí rén nú bì pú shǐ xiū fàn xíng zhě
不畜不净物者，当施其人奴婢、仆使；修梵行者，

shī yǔ nǚ sè duàn jiǔ ròu zhě shī yǔ jiǔ ròu bú guò zhōng shí
施与女色；断酒肉者，施与⁶酒肉；不过中食，

shī guò zhōng shí bù zhuó huā xiāng shī yǔ huā xiāng rú shì shī zhě
施过中食；不著华香，施与⁷华香。如是施者，

shī míng liú bù shēng wén tiān xià wèi céng sǔn jǐ yī háo zhī fèi shì
施名流布声闻天下，未曾损己一毫之费。’是

zé míng wéi néng suí wèn dá
则名为能随问答。”

ěr shí jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn shí ròu zhī rén bù
尔时，迦叶菩萨白佛言：“世尊！食肉之人不

yīng shī ròu hé yǐ gù wǒ jiàn bù shí ròu zhě yǒu dà gōng dé
应施肉。何以故？我见不食肉者有大功德。”

fó zàn jiā shè shàn zāi shàn zāi rǔ jīn nǎi néng shàn zhī wǒ
佛赞迦叶：“善哉！善哉！汝今乃能善知我

yì hù fǎ pú sà yīng dāng rú shì shàn nán zǐ cóng jīn rì shǐ
意，护法菩萨应当如是。善男子，从今日始，

bù tīng shēng wén dì zǐ shí ròu ruò shòu tán yuè xìn shī zhī shí yīng guān
不听声闻弟子食肉。若受檀越信施之时，应观

shì shí rú zǐ ròu xiǎng
是食如子肉想。”

jiā shè pú sà fù bó fó yán shì zūn yún hé rú lái bù tīng shí
迦叶菩萨复白佛言：“世尊！云何如来不听食

ròu
肉？”

⁵ 大正藏：云何能随问答者

⁶ 大正藏：以

⁷ 大正藏：以

shànnán zǐ fū shí ròu zhě duàn dà cí zhǒng
“善男子，夫食肉者，断大慈种。”

jiā shè yòuyán rú lái hé gù xiāntīng bǐ qiū shí sānzhǒng jìng
迦叶又言：“如来何故先听比丘食三种净
ròu 肉？”

jiā shè shì sānzhǒng jìng ròu suí shì jiàn zhì
“迦叶，是三种净肉随事渐制。”

jiā shè pú sà fù bó fó yán shì zūn hé yīn yuán gù shí zhǒng
迦叶菩萨复白佛言：“世尊！何因缘故十种
bú jìng nǎi zhì jiǔ zhǒng qīng jìng ér fù bù tīng
不净乃至九种清净而复不听？”

fó gào jiā shè yì shì yīn shì jiàn cì ér zhì dāng zhī jí shì
佛告迦叶：“亦是因事渐次而制，当知即是
xiànduàn ròu yì 现断肉义。”

jiā shè pú sà fù bó fó yán yún hé rú lái chēng zàn yú ròu
迦叶菩萨复白佛言：“云何如来称赞鱼肉
wéiměi shí yé 为美食耶？”

shànnán zǐ wǒ yì bù shuō yú ròu zhī shǔ wéiměi shí yě wǒ
“善男子，我亦不说鱼肉之属为美食也。我
shuō gānzè jīng mǐ shí mì yī qiè gǔ mài jí hēi shí mì rǔ lào
说甘蔗、粳米、石蜜、一切谷麦及黑石蜜、乳酪、
sū yóu yǐ wéiměi shí suī shuō yīng xù zhǒngzhǒng yī fú suǒ yīng xù
酥⁸油以为美食。虽说应畜种种衣服，所应畜
zhě yào shì huài sè hé kuàng tān zhuó shì yú ròu wèi
者要是坏色，何况贪著是鱼肉味？”

jiā shè fù yán rú lái ruò zhì bù shí ròu zhě bǐ wǔ zhǒng wèi
迦叶复言：“如来若制不食肉者，彼五种味，
rǔ lào làojiāng shēng sū shú sū hú má yóu děng jí zhū yī
乳酪、酪浆、生酥、熟酥、胡麻油等，及诸衣
fú jiāo shē yē yī kē bēi pí gé jīn yín yú qì rú shì děng
服、僣奢耶衣、珂贝、皮革、金银盂器，如是等
wù yì bù yīng shòu 物亦不应受。”

⁸ 大正藏：苏

shànnán zǐ bù yīngtóng bǐ ní qián suǒjiàn rú lái suǒ zhì
“善男子，不应同彼尼犍⁹所见。如来所制

yī qiè jìn jiè gè yǒu yì yì yì yì gù tīng shí sānzhǒngjìng ròu yì
一切禁戒各有异意，异意故，听食三种净肉；异

xiǎng gù duàn shí zhǒngròu yì xiǎng gù yī qiè xī duàn jí zì sǐ
想故，断十种肉；异想故，一切悉断及自死

zhě jiā shè wǒ cóng jīn rì zhì zhū dì zǐ bù dé fù shí yī qiè ròu yě
者。迦叶，我从今日制诸弟子不得复食一切肉也。

jiā shè qí shí ròu zhě ruò xíng ruò zhù ruò zuò ruò wò yī
迦叶，其食肉者，若行、若住、若坐、若卧，一

qiè zhòngshēngwén qí ròu qì xī shēngkǒng bù pì rú yǒurén jìn shī zǐ
切众 生 闻其肉气悉生 恐怖。譬如有人近师子

yǐ zhòng rén jiàn zhī wén shī zǐ chòu yì shēngkǒng bù
已，众人见之，闻师子臭亦生 恐怖。

shànnán zǐ rú rén dàn suàn chòu huì kě è yú rén jiàn
“善男子，如人啖蒜，臭秽可恶，余人见

zhī wén chòu shě qù shè yuǎn jiàn zhě yóu bú yù shì kuàng dāng
之，闻臭舍去。设远见者，犹不欲视，况当

jìn zhī zhū shí ròu zhě yì fù rú shì yī qiè zhòngshēngwén qí ròu
近之？诸食肉者，亦复如是，一切众 生 闻其肉

qì xī jīe kǒng bù shēng wèi sǐ xiǎng shuǐ lù kōng xíng yǒu mìng
气，悉皆恐怖，生畏死想，水、陆、空行有命

zhī lèi xī shě zhī zǒu xiányán cǐ rén shì wǒ děngyuàn shì gù
之类悉舍之走，咸言：‘此人是我等怨。’是故，

pú sà bù xí shí ròu wèi dù zhòngshēng shì xiàn shí ròu suī xiàn shí
菩萨不习食肉，为度众 生，示现食肉，虽现食

zhī qí shí bù shí shànnán zǐ rú shì pú sà qīngjìng zhī shí yóushàng
之，其实不食。善男子，如是菩萨清净之食犹尚

bù shí kuàng dāng shí ròu
不食，况当食肉？

shànnán zǐ wǒ niè pán hòu wú liàng bǎi suì sì dào shèng rén
“善男子，我涅槃后无量百岁，四道圣人

xī fù niè pán zhèng fǎ miè hòu yú xiàng fǎ zhōng dāng yǒu bǐ qiū
悉复涅槃。正法灭后，于像法中，当有比丘，

mào xiàng chí lǜ shǎo dú sòng jīng tān shì yǐn shí zhǎng yǎng qí shēn
貌像持律，少读诵经，贪嗜饮食，长养其身，

⁹ 大正藏：乾

shēnsuǒ pī fú cū lòu chǒu è xíngróngqiáo cuì wú yǒuwēi dé fàng
身所被服粗陋丑恶，形容憔悴，无有威德，放
xù niú yáng dān fù xīn cǎo tóu xū zhǎo fà xī jiē cháng lì suī
畜牛羊，担负薪草，头须爪发¹⁰悉皆长利，虽
fú jiā shāyóu rú liè shī xì shì xú xíng rú māo sì shǔ chángchàng
服袈裟犹如猎师，细视徐行如猫伺鼠，常唱
shì yán wǒ dé luó hàn duō zhū bìng kǔ mián wò fèn huī wàixiàn
是言：‘我得罗汉。’多诸病苦，眠卧粪秽，外现
xiánshàn nèi huáitān jí rú shòu yǎ fǎ pó luó ménděng shí fēi shā
贤善，内怀贪嫉，如受痲法婆罗门等，实非沙
mén xiànshāménxiàng xié jiàn chì shèng fěi bàngzhèng fǎ rú shì
门，现沙门像，邪见炽盛，诽谤正法。如是
děngrén pò huài rú lái suǒ zhì jiè lǜ zhèngxíng wēi yí shuō jiě
等人，破坏如来所制戒律、正行、威仪，说解
tuōguǒ lí qīng jìng fǎ jí huàishènsēn mì mì zhī jiào gè zì suí yì
脱果，离清¹¹净法及坏甚深秘密之教，各自随意
fǎnshuō jīng lǜ ér zuò shì yán rú lái jiē tīng wǒ děng shí ròu zì
反说经律，而作是言：‘如来皆听我等食肉。’自
shēng cǐ lùn yán shì fó shuō hù gòngzhēngsòng gè zì chēng shì shā
生此论，言是佛说，互共诤讼，各自称是沙
mén shì zǐ
门释子。

shànnán zǐ ěr shí fù yǒuzhū shāménděng zhù jù shēng
“善男子，尔时，复有诸沙门等，贮聚生
gǔ shòu qǔ yú ròu shǒu zì zuò shí zhí chí yóupíng bǎo gài
谷，受取鱼肉，手自作食，执持油瓶、宝盖、
gé xǐ qīn jìn guówáng dà chén zhǎngzhě zhānxiàngxīng xiù
革屣，亲近国王、大臣、长者，占相星宿，
qín xiū yī dào xù yǎng nú bì jīn yín liú lí chē qú
勤修医道，畜养奴婢、金、银、琉璃、砗磲¹²、
mǎnǎo bō lí zhēnzhū shān hú hǔ pò bì yù kē
码瑙¹³、玻瓈¹⁴、真珠、珊瑚、琥珀¹⁵、璧玉、珂

¹⁰ 大正藏：头须发爪

¹¹ 大正藏：不

¹² 大正藏：车渠

¹³ 大正藏：马瑙

¹⁴ 大正藏：颇梨

¹⁵ 大正藏：虎珀

bèi zhǒngzhǒngguǒ luǒ xuézhū jì yì huàshī ní zuò zàoshū
贝、种种果¹⁶蓏，学诸技艺，画师泥作，造书
jiàoxué zhòngzhí gēn zāi gǔ dào zhòu huàn hé hé zhū yào zuò chāng
教学，种植根栽，蛊道呪幻，和合诸药，作倡
jì yuè xiānghuā zhì shēn chū pú wéi qí xuézhū gōngqiǎo ruò
妓¹⁷乐，香华治身，擣蒲围棋¹⁸，学诸工巧。若
yǒu bǐ qiū néng lí rú shì zhū è shì zhě dāng shuō shì rén zhēn wǒ dì
有比丘能离如是诸恶事者，当说是人真我弟
zǐ zǐ
子。”

ěr shí jiā shè fù bó fó yán shì zūn zhū bǐ qiū bǐ qiū
尔时，迦叶复白佛言：“世尊！诸比丘、比丘
ní yōu pó sè yōu pó yí yīn tā ér huó ruò qǐ shí shí dé zá
尼、优婆塞、优婆夷因他而活，若乞食时，得杂
ròu shí yún hé dé shí yīngqīngjìng fǎ
肉食，云何得食，应清净法？”

fó yán jiā shè dāng yǐ shuǐ xǐ lìng yǔ ròu bié rán hòu
佛言：“迦叶，当以水洗，令与肉别，然后
nǎi shí ruò qí shí qì wéi ròu suǒ wū dàn shǐ wú wèi tīng yòng wú zuì
乃食。若其食器为肉所污，但使无味，听用无罪。
ruò jiàn shí zhōng duō yǒu ròu zhě zé bù yīng shòu yī qiè xiàn ròu
若见食中，多有肉者，则不应受。一切现肉，
xī bù yīng shí shí zhě dé zuì wǒ jīn chàng shì duàn ròu zhī zhì ruò
悉不应食，食者得罪。我今唱是断肉之制，若
guǎng shuō zhě zé bù kě jìn niè pán shí dào shì gù lüè shuō shì
广说者，则不可尽，涅槃时到，是故略说。是
zé míng wéi néng suí wèn dá
则名为能随问答。

jiā shè yún hé shàn jiě yīn yuán yì rú yǒu sì bù zhī
“迦叶，云何善解因缘义？如有四部之
zhòng lái wèn wǒ yán shì zūn rú shì zhī yì rú lái chū chū hé
众来问我言：‘世尊！如是之义，如来初出，何
gù bú wéi bō sī nì wáng shuō shì fǎ mén shēn miào zhī yì huò shí shuō
故不为波斯匿王说是法门深妙之义，或时说

¹⁶ 大正藏：菓

¹⁷ 大正藏：伎

¹⁸ 大正藏：碁

shēn huò shí shuōqiǎn huòmíngwéi fàn huòmíng bú fàn yún hé míng
深，或时说浅，或名为犯，或名不犯？云何名
duò yún hé míng lǜ yún hé míng bō luó tí mù chā yì
堕？云何名律？云何名波罗提木叉义？”

fó yán bō luó tí mù chāzhě míngwéi zhī zú chéng jiù wēi
佛言：“波罗提木叉者，名为知足，成就威

yí wú suǒshòu xù yì míngjìng mìng duòzhě míng sì è qù
仪，无所受畜，亦名净命。堕者，名四恶趣。

yòu fù duòzhě duò yú dì yù nǎi zhì ā bí lùn qí chí sù guò yú
又复，堕者，堕于地狱乃至阿鼻，论其迟速过于

bào yǔ wénzhě jīng bù jiān chí jìn jiè bú fàn wēi yí xiū xí zhī
暴雨，闻者惊怖，坚持禁戒，不犯威仪，修习知

zú bú shòu yī qiè bú jìng zhī wù yòu fù duòzhě zhǎngyǎng dì
足，不受一切不净之物。又复，堕者，长养地

yù chùshēng è guǐ yǐ shì zhū yì gù míngyuēduò bō luó
狱、畜生、饿鬼。以是诸义，故名曰堕。波罗

tí mù chāzhě lí shēn kǒu yì bú shàn xié yè lù zhě rù jiè
提木叉者，离身、口、意不善邪业。律者，入戒

wēi yí shēnjīngshàn yì zhēshòu yī qiè bú jìng zhī wù jí bú jìng yīn
威仪，深经善义，遮受一切不净之物及不净因

yuán yì zhē sì zhòng shí sānsēngcán èr bú dìng fǎ sān shí shě
缘，亦遮四重、十三僧残、二不定法、三十舍

duò jiǔ shí yī duò sì huǐguò fǎ zhòngduōxué fǎ qī mièzhēng
堕、九十一堕、四悔过法、众多学法、七灭诤

děng huò fù yǒurén pò yī qiè jiè yún hé yī qiè wèi sì zhòng fǎ
等。或复有人破一切戒。云何一切？谓四重法

nǎi zhì qī mièzhēng fǎ huò fù yǒurén fěi bàngzhèng fǎ shēnshēnjīng
乃至七灭诤法。或复有人诽谤正法、甚深经

diǎn jí yī chǎn tí jù zú chéng jiù jìn yī qiè xiàng wú yǒu yīn yuán
典，及一阐提具足成就，尽一切相无有因缘。

rú shì dēngrén zì yán wǒ shì cōngmíng lì zhì qīngzhòng zhī zuì
如是等人自言：‘我是聪明利智。’轻重之罪

xī jiē fù cáng fù cángzhū è rú guī cáng liù rú shì zhòng zuì cháng
悉皆覆藏，覆藏诸恶如龟藏六。如是众罪长

yè bù huǐ yǐ bù huǐ gù rì yè zēngzhǎng shì zhū bǐ qiū suǒ
夜不悔，以不悔故，日夜增长。是诸比丘，所

fànzhòng zuì zhōng bù fā lù shì shǐ suǒ fàn suì fù zī màn¹⁹
犯众罪，终不发露，是使所犯，遂复滋蔓。

shì gù rú lái zhī shì shì yǐ jiàn cì ér zhì bù dé yī shí
是故，如来知是事已，渐次而制，不得一时。”

ěr shí yǒushànnán zǐ shàn nǚ rén bó fó yán shì zūn
尔时，有善男子、善女人白佛言：“世尊！

rú lái jiǔ zhī rú shì zhī shì hé bù xiān zhì jiāng wú shì zūn yù lìng
如来久知如是之事，何不先制？将无世尊欲令

zhòngshēng rù ā bí yù pì rú duō rén yù zhì tā fāng mí shī
众生入阿鼻狱？譬如多人，欲至他方，迷失

zhèng lù suí zhú xié dào shì zhū rén děng bù zhī mí gù jiē wèi
正路，随逐邪道。是诸人等，不知迷故，皆谓

shì dào fù bú jiàn rén kě wèn shì fēi zhòngshēng rú shì mí yú fó fǎ
是道，复不见人可问是非。众生如是迷于佛法，

bú jiànzhèngzhēn rú lái yīng wèi xiān shuō zhèng dào chì zhū bǐ qiū
不见正真，如来应为先说正道，勅诸比丘：

cǐ shì fàn jiè cǐ shì chí jiè dāng rú shì zhì hé yǐ gù
‘此是犯戒，此是持戒，当如是制。’何以故？

rú lái zhèng jué shì zhēn shí zhě zhī jiànzhèngdào wéiyǒu rú lái tiān
如来正觉是真实者，知见正道，唯有如来天

zhōng zhī tiānnéngshuō shí shàn zēng shàng gōng dé jí qí yì wèi shì gù
中之天能说十善增上功德及其义味，是故

qǐ qǐng yīng xiān zhì jiè
启请应先制戒。”

fó yán shànnán zǐ ruò yán rú lái néng wèi zhòngshēng xuān
佛言：“善男子，若言如来能为众生宣

shuō shí shàn zēng shàng gōng dé shì zé rú lái shì zhū zhòngshēng rú luó
说十善增上功德，是则如来视诸众生如罗

hóu luó yún hé nán yán jiāng wú shì zūn yù lìng zhòngshēng rù yú dì yù
睺罗。云何难言将无世尊欲令众生入于地狱？

wǒ jiàn yī rén yǒu duò ā bí dì yù yīn yuán shàng wèi shì rén zhù shì yī
我见一人有堕阿鼻地狱因缘，尚为是人住世一

jié ruò jiǎn yī jié wǒ yú zhòngshēng yǒu dà cí bēi hé yuán dāng zàng
劫若减一劫。我于众生有大慈悲，何缘当诳

rú zǐ xiǎng zhě lìng rù dì yù shànnán zǐ rú wángguó nèi yǒu nà
如子想者令入地狱？善男子，如王国内有纳

¹⁹ 大正藏：漫

yī zhě jiàn yī yǒukǒngránhòunǎi bǔ rú lái yì ěr jiàn zhūzhòng
衣者，见衣有孔然后乃补。如来亦尔，见诸众
shēngyǒu rù ā bí dì yù yīn yuán jí yǐ jiè shàn ér wèi bǔ zhī shàn
生有入阿鼻地狱因缘，即以戒善而为补之。善
nán zǐ pì rú zhuàn lún shèng wáng xiān wèi zhòng shēng shuō shí shàn fǎ
男子，譬如转轮圣王先为众生说十善法，
qí hòu jiàn jiàn yǒu xíng è zhě wáng jí suí shì yǐ jiàn duàn zhī duàn zhū
其后渐渐有行恶者，王即随事以渐断之，断诸
è yǐ rán hòu zì xíng shèng wáng zhī fǎ shàn nán zǐ wǒ yì rú shì
恶已，然后自行圣王之法。善男子，我亦如是，
suī yǒu suǒ shuō bù dé xiān zhì yào yīn bǐ qiū jiàn xíng fēi fǎ rán hòu
虽有所说，不得先制，要因比丘渐行非法，然后
fāng nǎi suí shì zhì zhī yào fǎ zhòng shēng suí jiào xiū xíng rú shì děng
方乃随事制之。乐法众生随教修行，如是等
zhòng nǎi néng dé jiàn rú lái fǎ shēn rú zhuàn lún wáng suǒ yǒu lún bǎo
众乃能得见如来法身。如转轮王所有轮宝
bù kě sī yì rú lái yì ěr bù kě sī yì fǎ sēng èr bǎo yì bù
不可思议，如来亦尔不可思议，法、僧二宝亦不
kě sī yì néng shuō fǎ zhě jí wén fǎ zhě jiē bù kě sī yì shì míng
可思议，能说法者及闻法者皆不可思议。是名
shàn jiě yīn yuán yì yě
善解因缘义也。

pú sà rú shì fēn bié kāi shì sì zhǒng xiàng yì shì míng dà
“菩萨如是分别开示四种相义，是名大

shèng dà niè pán zhōng yīn yuán yì yě
乘大涅槃中因缘义也。

fù cì zì zhèng zhě suǒ wèi dé shì dà bō niè pán zhèng
“复次，自正者，所谓得是大般涅槃。正

tā zhě wǒ wèi bǐ qiū shuō yán rú lái cháng cún bú biàn suí wèn
他者，我为比丘说言：‘如来常存不变。’随问

dá zhě jiā shè yīn rǔ suǒ wèn gù dé guǎng wèi pú sà mó hē sà
答者，迦叶，因汝所问，故得广为菩萨摩诃萨、

bǐ qiū bǐ qiū ní yōu pó sè yōu pó yí shuō shì shèn shēn wēi miào
比丘、比丘尼、优婆塞、优婆夷说是甚深微妙

zhī yì yīn yuán yì zhě shēng wén yuán jué bù jiě rú shì shèn shēn
之义。因缘义者，声闻、缘觉不解如是甚深

zhī yì bù wén yī zì sān diǎn ér chéng jiě tuō niè pán mó hē bō rě
之义，不闻伊字三点而成解脱涅槃，摩诃般若

chéng mì mì zàng wǒ jīn yú cǐ chǎnyáng fēn bié wèi zhū shēng wén kāi
 成秘密藏。我今于此阐扬分别，为诸声闻开
 fā huì yǎn jiǎ shǐ yǒu rén zuò rú shì yán rú shì sì shì yún hé wéi
 发慧眼。假使有人作如是言：‘如是四事，云何为
 yī fēi xū wàng yé jí yīng fǎn zhì shì xū kōng wú suǒ yǒu
 一？非虚妄耶？’即应反质：‘是虚空，无所有，
 bú dòng wú ài²⁰ rú shì sì shì yǒu hé děng yì shì qǐ dé míng wéi
 不动，无阂²⁰，如是四事有何等异？是岂得名为
 xū wàng hū
 虚妄乎？’”

fú yě shì zūn rú shì zhū jù jí shì yī yì suǒ wèi kōng
 “不也。世尊！如是诸句即是一义，所谓空
 yì
 义。”

zì zhèng zhèng tā néng suí wèn dá jiě yīn yuán yì yì
 “自正、正他、能随问答、解因缘义亦
 fù rú shì jí dà niè pán děng wú yǒu yì
 复如是，即大涅槃等无有异。”

fó gào jiā shè ruò yǒu shàn nán zǐ shàn nǚ rén zuò rú shì yán
 佛告迦叶：“若有善男子、善女人作如是言：
 rú lái wú cháng yún hé dāng zhī shì wú cháng yé rú fó suǒ yán
 ‘如来无常。云何当知是无常耶？如佛所言：
 miè zhū fán nǎo míng wéi niè pán yóu rú huǒ miè xī wú suǒ yǒu
 “灭诸烦恼名为涅槃。”犹如火灭，悉无所有；
 miè zhū fán nǎo yì fù rú shì gù míng niè pán yún hé rú lái wéi cháng
 灭诸烦恼，亦复如是，故名涅槃。云何如来为常
 zhù fǎ bú biàn yì yé rú fó yán yuē lí zhū yǒu zhě nǎi míng niè
 住法不变易耶？如佛言曰：“离诸有者，乃名涅槃。
 pán shì niè pán zhōng wú yǒu zhū yǒu yún hé rú lái wéi cháng zhù
 槃。”是涅槃中，无有诸有。云何如来为常住
 fǎ bú biàn yì yé rú yī huài jìn bù míng wéi wù niè pán yì ěr
 法不变易耶？如衣坏尽，不名为物；涅槃亦尔，
 miè zhū fán nǎo bù míng wéi wù yún hé rú lái wéi cháng zhù fǎ bú biàn
 灭诸烦恼，不名为物。云何如来为常住法不变
 yì yé rú fó yán yuē lí yù jì miè míng yuē niè pán rú rén zhǎn
 易耶？如佛言曰：“离欲寂灭名曰涅槃。”如人斩

²⁰ 大正藏：碍

shǒu zé wú yǒushǒu lí yù jì miè yì fù rú shì kōng wú suǒ
首，则无有首；离欲寂灭，亦复如是，空无所

yǒu gù míng niè pán yún hé rú lái wéi cháng zhù fǎ bú biàn yì yé
有，故名涅槃。云何如来为常住法不变易耶？

rú fó yányuē
如佛言曰：

pì rú rè tiě chuí dǎ xīng liú
譬如热铁椎²¹打星流

sàn yǐ xún miè mò zhī suǒ zài
散已寻灭莫知所在

dé zhèng jiě tuō yì fù rú shì
得正解脱亦复如是

yǐ dù yín yù zhū yǒu yū ní
已度淫欲诸有淤泥

dé wú dòng chù bù zhī suǒ zhì
得无动处不知所至

yún hé rú lái wéi cháng zhù fǎ bú biàn yì yé jiā shè
“‘云何如来为常住法不变易耶？’迦叶，

ruò yǒu rén zuò shì nànzǎ zhě míng wéi xié nàn
若有人作是难者²²，名为邪难。

jiā shè rǔ yì bù yīng zuò shì yì xiǎng wèi rú lái xìng shì miè
“迦叶，汝亦不应作是忆想，谓如来性是灭

jìn yě jiā shè miè fán nǎo zhě bù míng wéi wù hé yǐ gù yǒng
尽也。迦叶，灭烦恼者，不名为物。何以故？永

bì jìng gù shì gù míng cháng shì jù jì jìng wéi wú yǒu shàng miè
毕竟故，是故名常。是句寂静，为无有上，灭

jìn zhū xiàng wú yǒu yí yú shì jù xiān bái cháng zhù wú tuì shì
尽诸相，无有遗余；是句鲜白，常住无退。是

gù niè pán míng yuē cháng zhù rú lái yì ěr cháng zhù wú biàn
故，涅槃名曰常住。如来亦尔，常住无变。

yán xīng liú zhě wèi fán nǎo yě sàn yǐ xún miè mò zhī suǒ zài zhě
言星流者，谓烦恼也。散已寻灭，莫知所在者，

wèi zhū rú lái fán nǎo miè yǐ bú zài wǔ qù shì gù rú lái shì cháng
谓诸如来烦恼灭已，不在五趣。是故，如来是常

zhù fǎ wú yǒu biàn yì fù cì jiā shè zhū fó suǒ shī suǒ wèi
住法，无有变易。复次，迦叶，诸佛所师，所谓

²¹ 大正藏：槌

²² 大正藏：若有人作如是难者

fǎ yě shì gù rú lái gōngjìng gòngyǎng yǐ fǎ cháng gù zhū fó yì
法也。是故如来恭敬供养。以法常故，诸佛亦
cháng
常。”

jiā shè pú sà fù bó fó yán ruò fán nǎo huǒ miè rú lái yì miè
迦叶菩萨复白佛言：“若烦恼火灭，如来亦灭，
shì zé rú lái wú cháng zhù chù rú bǐ bèng tiě chì sè miè yǐ mò
是则如来无常住处。如彼迸铁，赤色灭已，莫
zhī suǒ zhì rú lái fán nǎo yì fù rú shì miè wú suǒ zhì yòu rú bǐ
知所至；如来烦恼亦复如是，灭无所至。又如彼
tiě rè yǔ chì sè miè yǐ wú yǒu rú lái yì ěr miè yǐ wú cháng
铁热与赤色灭已无有；如来亦尔，灭已无常。
miè fán nǎo huǒ biàn rù niè pán dāng zhī rú lái jí shì wú cháng
灭烦恼火便入涅槃，当知如来即是无常。”

shàn nán zǐ suǒ yán tiě zhě míng zhū fán fū fán fū zhī rén
“善男子，所言铁者，名诸凡夫。凡夫之人，
suī miè fán nǎo miè yǐ fù shēng gù míng wú cháng rú lái bù ěr
虽灭烦恼，灭已复生，故名无常。如来不尔，
miè yǐ bù shēng shì gù míng cháng
灭已不生²³，是故名常。”

jiā shè fù yán rú tiě sè miè yǐ huán zhì huǒ zhōng chì
迦叶复言：“如铁色灭已²⁴，还置火中，赤
sè fù shēng rú lái ruò ěr yīng huán shēng jié ruò jié huán shēng
色复生。如来若尔，应还生结；若结还生，
jí shì wú cháng
即是无常。”

fó yán jiā shè rǔ jīn bù yīng zuò rú shì yán rú lái wú cháng
佛言：“迦叶，汝今不应作如是言如来无常。
hé yǐ gù rú lái shì cháng shàn nán zǐ rú bǐ rán mù miè yǐ
何以故？如来是常。善男子，如彼然²⁵木，灭已
yǒu huī fán nǎo miè yǐ biàn yǒu niè pán huài yī zhǎn shǒu pò
有灰；烦恼灭已，便有涅槃。坏衣、斩首、破
píng děng pì yì fù rú shì rú shì děng wù gè yǒu míng zì míng yuē huài
瓶等譬亦复如是，如是等物各有名字，名曰坏

²³ 大正藏：灭不复生

²⁴ 大正藏：如铁赤色灭已

²⁵ 大正藏：燃

yī zhǎnshǒu pò píng jiā shè rú tiě lěng yǐ kě shǐ huán rè
衣、斩首、破瓶。迦叶，如铁冷已可使还热，
rú lái bù ěr duàn fán nǎo yǐ bì jìng qīng liáng fán nǎo chì huǒ gèng bú
如来不尔，断烦恼已毕竟清凉，烦恼炽火更不
fù shēng jiā shè dāng zhī wú liàng zhòng shēng yóu rú bǐ tiě wǒ yǐ
复生。迦叶当知，无量众生犹如彼铁，我以
wú lòu zhì huì chì huǒ shāo bǐ zhòng shēng zhū fán nǎo jié
无漏智慧炽火，烧彼众生诸烦恼结。”

jiā shè fù yán shàn zāi shàn zāi wǒ jīn dì zhī rú lái suǒ
迦叶复言：“善哉！善哉！我今谛知如来所
shuō zhū fó shì cháng
说诸佛是常。”

fó yán jiā shè pì rú shèng wáng chǔ zài hòu gōng huò shí
佛言：“迦叶，譬如圣王处在后宫，或时
yóu guān zài yú hòu yuán wáng suī bú zài zhū cǎi nǚ zhōng yì bù dé
游观在于后园。王虽不在诸嫔女中，亦不得
yán shèng wáng mìng zhōng shàn nán zǐ rú lái yì ěr suī bú xiàn yú
言圣王命终。善男子，如来亦尔，虽不现于
yán fú tí jiè rù niè pán zhōng bù míng wú cháng rú lái chū yú wú
阎浮提界，入涅槃中，不名无常。如来出于无
liàng fán nǎo rù yú niè pán ān lè zhī chù yóu zhū jué huā huān yú
量烦恼，入于涅槃安乐之处，游诸觉华，欢娱
shòu lè
受乐。”

jiā shè fù wèn rú fó yán yuē wǒ yǐ jiǔ dù fán nǎo dà
迦叶复问：“如佛言曰：‘我已久度烦恼大
hǎi ruò fó yǐ dù fán nǎo hǎi zhě hé yuán fù nà yē shū tuó luó
海。’若佛已度烦恼海者，何缘复纳耶输陀罗，
shēng luó hóu luó yǐ shì yīn yuán dāng zhī rú lái wèi dù fán nǎo zhū
生罗睺罗？以是因缘，当知如来未度烦恼诸
jié dà hǎi wéi yuàn rú lái shuō qí yīn yuán
结大海。惟愿如来说其因缘。”

fó gào jiā shè rǔ bù yīng yán rú lái jiǔ dù fán nǎo dà hǎi
佛告迦叶：“汝不应言：‘如来久度烦恼大海，
hé yuán fù nà yē shū tuó luó shēng luó hóu luó yǐ shì yīn yuán dāng
何缘复纳耶输陀罗，生罗睺罗？以是因缘，当
zhī rú lái wèi dù fán nǎo zhū jié dà hǎi shàn nán zǐ shì dà niè pán
知如来未度烦恼诸结大海。’善男子，是大涅槃

néngjiàn dà yì rǔ děng jīn dāng zhì xīn dì tīng guǎngwèi rén shuō
能建大义，汝等今当至心谛听，广为人说，
mòshēngjīng yí ruòyǒu pú sà mó hē sà zhù dà niè pán xū mí shān
莫生惊疑。若有菩萨摩诃萨住大涅槃，须弥山
wáng rú shì gāoguǎng xī néng qǔ lìng rù yú jiè zǐ qí zhūzhòngshēng
王如是高广，悉能取令入于芥子。其诸众生
yī xū mí zhě yì bú pò zé wú wǎng lái xiǎng rú běn wú²⁶ yì
依须弥者，亦不迫迮，无往来想，如本无²⁶异。
wéiyīng dù zhě jiàn shì pú sà yǐ xū mí shān nèi jiè zǐ zhōng fù huán
唯应度者，见是菩萨以须弥山内芥子中，复还
ān zhǐ běnsuǒ zhù chù
安止本所住处。

shànnán zǐ fù yǒu pú sà mó hē sà zhù dà niè pán néng
“善男子，复有菩萨摩诃萨住大涅槃，能
yǐ sānqiān dà qiān shì jiè rù yú jiè zǐ qí zhōngzhòngshēng yì wú
以三千大千世界入于芥子。其中众生，亦无
pò zé jí wǎng lái xiǎng rú běn wú²⁷ yì wéiyīng dù zhě jiàn shì pú
迫迮及往来想，如本无²⁷异。唯应度者，见是菩
sà yǐ cǐ sānqiān dà qiān shì jiè nèi jiè zǐ zhōng fù huán ān zhǐ běn
萨以此三千大千世界内芥子中，复还安止本
suǒ zhù chù
所住处。

shànnán zǐ fù yǒu pú sà mó hē sà zhù dà niè pán néng
“善男子，复有菩萨摩诃萨住大涅槃，能
yǐ sānqiān dà qiān shì jiè rù yī máokǒng nǎi zhì běnchù yì fù rú
以三千大千世界入²⁸一毛孔，乃至本处亦复如
shì
是。

shànnán zǐ fù yǒu pú sà mó hē sà zhù dà niè pán duàn
“善男子，复有菩萨摩诃萨住大涅槃，断
qǔ shí fāng sānqiān dà qiānzhū fó shì jiè zhì yú zhēnfēng rú guànzǎo
取十方三千大千诸佛世界，置于针锋如贯枣
yè zhì zhuó tā fāng yì fó shì jiè qí zhōngzhòngshēng bù jué wǎng fǎn
叶，掷著他方异佛世界。其中众生不觉往反

²⁶ 大正藏：不

²⁷ 大正藏：不

²⁸ 大正藏：内

29 wéi zài hé chù wéiyīng dù zhě nǎi néng jiàn zhī nǎi zhì běn chù yì
为在何处，唯应度者，乃能见之，乃至本处亦
fù rú shì
复如是。

shànnán zǐ fù yǒu pú sà mó hē sà zhù dà niè pán duàn
“善男子，复有菩萨摩诃萨住大涅槃，断
qǔ shí fāng sān qiān dà qiān zhū fó shì jiè zhì yú yòu zhǎng rú táo jiā lún
取十方三千大千诸佛世界，置于右掌如陶家轮，
zhì zhì tā fāng wēi chén shì jiè wú yī zhòng shēng yǒu wǎng lái xiǎng wéi
掷置他方微尘世界。无一众生有往来想，唯
yīng dù zhě nǎi jiàn zhī ěr 30 nǎi zhì běn chù yì fù rú shì
应度者乃见之尔³⁰，乃至本处亦复如是。

shànnán zǐ fù yǒu pú sà mó hē sà zhù dà niè pán duàn
“善男子，复有菩萨摩诃萨住大涅槃，断
qǔ yī qiè shí fāng wú liàng zhū fó shì jiè xī nà jǐ shēn qí zhōng
取一切十方无量诸佛世界，悉内己身。其中
zhòng shēng xī bú pò zé yì wú wǎng fǎn 31 jí zhù chù xiǎng wéi yīng dù
众生悉不迫迮，亦无往反³¹及住处想，唯应度
zhě nǎi néng jiàn zhī nǎi zhì běn chù yì fù rú shì
者乃能见之，乃至本处亦复如是。

shànnán zǐ fù yǒu pú sà mó hē sà zhù dà niè pán yǐ shí
“善男子，复有菩萨摩诃萨住大涅槃，以十
fāng shì jiè nà yī chén zhōng qí zhōng zhòng shēng yì wú pò zé wǎng
方世界内一尘中。其中众生亦无迫迮往
fǎn 32 zhī xiǎng wéi yīng dù zhě nǎi néng jiàn zhī nǎi zhì běn chù yì fù rú
反³²之想，唯应度者乃能见之，乃至本处亦复如
shì
是。

shànnán zǐ shì pú sà mó hē sà zhù dà niè pán zé néng
“善男子，是菩萨摩诃萨住大涅槃，则能
shì xiàn zhǒng zhǒng wú liàng shén tōng biàn huà shì gù míng yuē dà bō niè
示现种种无量神通变化，是故名曰大般涅
pán shì pú sà mó hē sà suǒ kě shì xiàn rú shì wú liàng shén tōng biàn huà
槃。是菩萨摩诃萨所可示现如是无量神通变化，

29 大正藏：其中所有一切众生不觉往返

30 大正藏：耳

31 大正藏：返

32 大正藏：返

yī qiè zhòngshēng wú néng cè liáng rǔ jīn yún hé néng zhī rú lái xī jìn
一切众生无能测量，汝今云何能知如来习近
ài yù shēng luó hóu luó
爱欲生罗睺罗？

shànnán zǐ wǒ yǐ jiǔ zhù shì dà niè pán zhǒngzhǒng shì xiàn
“善男子，我已久住是大涅槃，种种示现
shéntōngbiànhuà yú cǐ sānqiān dà qiān shì jiè bǎi yì rì yuè bǎi yì
神通变化，于此三千大千世界百亿日月、百亿
yán fú tí zhǒngzhǒng shì xiàn rú shǒuléngyánjīng zhōngguǎngshuō
阎浮提种种示现，如《首楞严经》中广说。

wǒ yú sānqiān dà qiān shì jiè huò yán fú tí shì xiàn niè pán yì bú bì
我于三千大千世界或阎浮提示现涅槃，亦不毕
jìng qǔ yú niè pán huò yán fú tí shì rù mǔ tāi lìng qí fù mǔ shēng
竟取于涅槃。或阎浮提示入母胎，令其父母生
wǒ zǐ xiǎng ér wǒ cǐ shēn bì jìng bù cóng ài yù hé hé ér dé shēng
我子想，而我此身毕竟不从爱欲和合而得生
yě wǒ yǐ jiǔ cóng wú liàng jié lái lí yú ài yù wǒ jīn cǐ shēn jí
也。我已久从无量劫来离于爱欲，我今此身即
shì fǎ shēn suí shùn shì jiān shì xiàn rù tāi
是法身，随顺世间示现入胎。

shànnán zǐ cǐ yán fú tí lín wēi ní yuán shì xiàn cóng mǔ mó
“善男子，此阎浮提林微尼园示现从母摩
yē ér shēng shēng yǐ jí néng dōng xíng qī bù chàng rú shì yán
耶而生，生已即能东行七步，唱如是言：

wǒ yú rén tiān ā xiū luó zhōng zuì zūn zuì shàng fù mǔ
‘我于人、天、阿修罗中最尊最上。’父、母、
rén tiānjiàn yǐ jīng xǐ shēng xī yǒu xīn shì zhū rén děng wèi shì yīng
人、天见已惊喜，生希有心。是诸人等谓是婴
ér ér wǒ cǐ shēn wú liàng jié lái jiǔ lí shì fǎ rú shì shēnzhě jí
儿，而我此身无量劫来久离是法。如是身者即
shì fǎ shēn fēi shì ròu xuè jīn mài gǔ suǐ zhī suǒ chéng
是法身，非是肉、血、筋、脉、骨、髓之所成
lì suí shùn shì jiān zhòngshēng fǎ gù shì wéi yīng ér
立，随顺世间众生法故，示为婴儿。

nán xíng qī bù shì xiàn yù wèi wú liàng zhòngshēng zuò shàng fú
“南行七步，示现欲为无量众生作上福
tián xī xíng qī bù shì xiànshēng jìn yǒng duàn lǎo sǐ shì zuì hòu
田；西行七步，示现生尽，永断老死，是最后

shēn běixíng qī bù shì xiàn yǐ dù zhū yǒushēng sǐ dōngxíng qī bù
身；北行七步，示现已度诸有生死；东行七步，
shì wèizhòngshēng ér zuòdǎoshǒu sì wéi qī bù shì xiànduànmièzhǒng
示为众生而作导首。四维七步，示现断灭种
zhǒngfánnǎo sì mózhǒngxìng chéng yú rú lái yīnggòng zhèng
种烦恼、四魔种性，成于如来、应供、正
biàn zhī shàngxíng qī bù shì xiàn bù wéi bú jìng zhī wù zhī suǒ rǎn wū
遍知。上行七步，示现不为不净之物之所染污，
yóu rú xū kōng xià xíng qī bù shì xiàn fǎ yǔ miè dì yù huǒ lìng
犹如虚空；下行七步，示现法雨，灭地狱火，令
bǐ zhòngshēngshòu ān wěn lè huǐ jìn jiè zhě shì zuòshuāngbáo
彼众生受安隐乐，毁禁戒者示作霜雹。

yú yán fú tí shēng qī rì yǐ shì xiàn tì fà zhū rén jiē wèi
“于阎浮提生七日已，示现剃发，诸人皆谓

wǒ shì yīng ér chū shǐ tì fà yī qiè rén tiān mó wáng bō xún
我是婴儿，初始剃发。一切人、天、魔王波旬、
shā mén pó luó mén wú yǒu néng jiàn wǒ dǐng xiàng zhě kuàng yǒu chí
沙门、婆罗门，无有能见我顶相者，况有持
dāo lín zhī tì fà ruò yǒu chí dāo zhì wǒ dǐng zhě wú yǒu shì chù wǒ
刀临之剃发？若有持刀至我顶者，无有是处。我
yǐ jiǔ yú wú liàng jié zhōng tì chú xū fà wèi yù suí shùn shì jiān fǎ gù
已久于无量劫中剃除须发，为欲随顺世间法故，
shì xiàn tì fà
示现剃发。

wǒ jì shēng yǐ fù mǔ jiāng wǒ rù tiān cí zhōng yǐ wǒ shì
“我既生已，父母将我入天祠中，以我示

bǐ mó xī shǒu luó mó xī shǒu luó jí jiàn wǒ shí hé zhǎng gōng jìng lì
彼摩醯首罗。摩醯首罗即见我时，合掌恭敬立
zài yī miàn wǒ yǐ jiǔ yú wú liàng jié zhōng shě lí rú shì rù tiān cí fǎ
在一面。我已久于无量劫中舍离如是入天祠法，
wèi yù suí shùn shì jiān fǎ gù shì xiàn rú shì
为欲随顺世间法故，示现如是。

wǒ yú yán fú tí shì xiàn chuān ěr yī qiè zhòngshēng shí wú
“我于阎浮提示现穿耳，一切众生实无

yǒu néng chuān wǒ ěr zhě suí shùn shì jiān zhòngshēng fǎ gù shì xiàn rú
有能穿我耳者，随顺世间众生法故，示现如
shì fù yǐ zhū bǎo zuò shī zǐ dāng zhuāng yán qí ěr rán wǒ yǐ yú wú
是。复以诸宝作师子瑯庄严其耳，然我已于无

liàng jié zhōng lí zhuāngyán jù wèi yù suí shùn shì jiān fǎ gù zuò shì
量劫中离庄严具，为欲随顺世间法故，作是
shì xiàn
示现。

shì rù xuétáng xiū xuéshū shū rán wǒ yǐ yú wú liàng jié zhōng
“示入学堂修学书疏，然我已于无量劫中

jù zú chéng jiù biànguānsān jiè suǒ yǒuzhòngshēng wú yǒukānrèn wéi
具足成就，遍观三界所有众生，无有堪任为

wǒ shī zhě wèi yù suí shùn shì jiān fǎ gù shì rù xuétáng gù míng
我师者，为欲随顺世间法故，示入学堂，故名

rú lái yīnggòng zhèngbiàn zhī xí xuéchéngxiàng pánmǎ jiǎo
如来、应供、正遍知。习学乘象、盘马、角

33 lì zhǒngzhǒng jì yì yì fù rú shì
力种种技艺，亦复如是。

yú yán fú tí ér fù shì xiàn wéi wáng tài zǐ zhòngshēng jiē
“于阎浮提而复示现为王太子，众生皆

jiàn wǒ wéi tài zǐ yú wǔ yù zhōnghuān yú shòu lè rán wǒ yǐ yú wú
见我为太子，于五欲中欢娱受乐，然我已于无

liàng jié zhōngshě lí rú shì wǔ yù zhī lè wèi yù suí shùn shì jiān fǎ gù
量劫中舍离如是五欲之乐，为欲随顺世间法故，

shì rú shì xiàng
示如是相。

xiàng shī zhān wǒ ruò bù chū jiā dāng wéi zhuàn lún shèng
“相师占我：‘若不出家，当为转轮圣

wáng wàngyán fú tí yī qiè zhòngshēng jiē xìn shì yán rán wǒ yǐ
王，王阎浮提。’一切众生皆信是言，然我已

yú wú liàng jié zhōng shě zhuàn lún wèi³⁴ wéi fǎ lún wáng
于无量劫中，舍转轮位³⁴，为法轮王。

yú yán fú tí xiàn lí cǎi nǚ wǔ yù zhī lè jiàn lǎo bìng
“于阎浮提现离娑女五欲之乐，见老、病、

sǐ jí shā mén yǐ chū jiā xiū dào zhòngshēng jiē wèi xī dá tài
死及沙门已，出家修道。众生皆谓：‘悉达太

zǐ chū shǐ chū jiā rán wǒ yǐ yú wú liàng jié zhōng chū jiā xué dào suí
子初始出家。’然我已于无量劫中出家学道，随

shùn shì fǎ gù shì rú shì
顺世法故示如是。

33 大正藏：掬

34 大正藏：舍转轮王位

wǒ yú yán fú tí shì xiànchū jiā³⁵ shòu jù zú jiè jīng qín
“我于阎浮提示现出家³⁵，受具足戒，精勤

xiū dào dé xū tuóhuánguǒ sī tuóhánguǒ ā nàhánguǒ ā luó
修道，得须陀洹果、斯陀含果、阿那含果、阿罗
hànguǒ zhòng rén jiē wèi shì ā luó hànguǒ yì dé bù nán rán
汉果。众人皆谓：‘是阿罗汉果易得不难。’然

wǒ yǐ yú wú liàng jié zhōng chéng ā luó hànguǒ
我已于无量劫中成阿罗汉果。

wèi yù dù tuō zhū zhòng shēng gù zuò yú dào chǎng pú tí shù
“为欲度脱诸众生故，坐于道场菩提树

xià yǐ cǎo wéi zuò cuī fú zhòng mó zhòng jiē wèi wǒ shǐ yú dào chǎng
下以草为座，摧伏众魔。众皆谓我始于道场

pú tí shù xià xiáng fú mó guān rán wǒ yǐ yú wú liàng jié zhōng jiǔ xiáng
菩提树下降伏魔官，然我已于无量劫中久降

fú yǐ wèi yù xiáng fú gāng qiáng zhòng shēng gù xiàn shì huà
伏已，为欲降伏刚强众生故现是化。

wǒ yòu shì xiàn dà xiǎo biàn lì chū xī rù xī zhòng jiē
“我又示现大小便利、出息、入息，众皆

wèi wǒ shí yǒu biàn lì chū xī rù xī rán wǒ shì shēn suǒ dé guǒ bào
谓我实有便利、出息、入息，然我是身所得果报

wú shì zhū huàn suí shùn shì jiān gù shì rú shì
无是诸患，随顺世间故示如是。

wǒ yòu shì xiàn shòu rén xìn shī rán wǒ shì shēn dōu wú jī kě
“我又示现受人信施，然我是身都无饥渴，

suí shùn shì fǎ gù shì rú shì
随顺世法故示如是。

wǒ yòu shì tóng zhū zhòng shēng gù xiàn yǒu shuì mián rán wǒ yǐ
“我又示同诸众生故现有睡眠，然我已

yú wú liàng jié zhōng jù zú wú shàng shēn miào zhì huì yuǎn lí sān yǒu
于无量劫中具足无上深妙智慧，远离三有，

jìn zhǐ wēi yí
进止威仪。

tóu mù fù bèi jǔ shēn jí tòng mù qiāng³⁶ cháng duì
“头、目、腹、背举身疾痛、木铍³⁶偿对、

³⁵ 大正藏：我于阎浮提示现出家

³⁶ 大正藏：枪

guàn xǐ shǒu zú zǎomiànshùkǒu yángzhī zì jìng zhòng jiē wèi wǒ
盥³⁷洗手足、澡面漱口、杨枝自净，众皆谓我
yǒu rú shì shì rán wǒ shì shēndōu wú cǐ yě shǒu zú qīngjìng yóu rú
有如是事，然我是身都无此也，手足清净犹如
liánhuā kǒu qì jìng jié rú yōu bō luó xiāng yī qiè zhòngshēng wèi wǒ shì
莲华，口气净洁如优钵罗香。一切众生谓我是
rén wǒ shí fēi rén
人，我实非人。

wǒ yòu shì xiànshòu fèn sǎo yī huàn zhuóféng zhì rán wǒ jiǔ
“我又示现受粪扫衣，漉³⁸濯缝治，然我久
yǐ bù xū shì yī
已不须是衣。

zhòng rén jiē wèi luó hóu luó zhě shì wǒ zhī zǐ shū tóu tán wáng
“众人皆谓罗睺罗者是我之子，输头檀王
shì wǒ zhī fù mó yē fū rén shì wǒ zhī mǔ chǔ zài shì jiān shòu zhū kuài
是我之父，摩耶夫人是我之母，处在世间受诸快
lè shě rú shì shì chū jiā xué dào zhòng rén fù yán shì wáng tài
乐，舍如是事出家学道。众人复言：‘是王太
zǐ qú tán dà xìng yuǎn lí shì lè qiú chū shì fǎ rán wǒ jiǔ lí
子瞿昙大姓，远离世乐，求出世法。’然我久离
shì jiān ài yù rú shì děng shì xī shì shì xiàn yī qiè zhòngshēng
世间爱欲，如是等事，悉是示现。一切众生，
xián wèi shì rén rán wǒ shí fēi
咸谓是人，然我实非。

shàn nán zǐ wǒ suī zài cǐ yán fú tí zhōng shuò shuò shì xiàn
“善男子，我虽在此阎浮提中，数数示现
rù yú niè pán rán wǒ shí bú bì jìng niè pán ér zhū zhòngshēng jiē wèi
入于涅槃，然我实不毕竟涅槃。而诸众生皆谓
rú lái zhēn shí miè jìn ér rú lái xìng shí bù yǒng miè shì gù dāng zhī
如来真实灭尽，而如来性实不永灭，是故当知
shì cháng zhù fǎ bú biàn yì fǎ
是常住法、不变易法。

shàn nán zǐ dà niè pán zhě jí shì zhū fó rú lái fǎ jiè
“善男子，大涅槃者，即是诸佛如来法界。

³⁷ 大正藏：盥

³⁸ 大正藏：漉

wǒ yòu shì xiànyán fú tí zhōngchū yú shì jiān zhòngshēng jiē wèi wǒ shǐ
我又示现阎浮提中出于世间，众生皆谓我始
chéng fó rán wǒ yǐ yú wú liàng jié zhōngsuǒ zuò yǐ bàn suí shùn shì
成佛，然我已于无量劫中所作已办，随顺世
fǎ gù fù shì xiàn yú yán fú tí chū jiā chéng fó³⁹
法故，复示现于阎浮提出家成佛³⁹。

wǒ yòu shì xiàn yú yán fú tí bù chí jìn jiè fàn sì zhòng zuì
“我又示现于阎浮提不持禁戒、犯四重罪，
zhòng rén jiē jiàn wèi wǒ shí fàn rán wǒ yǐ yú wú liàng jié zhōngjiān chí
众人皆见谓我实犯，然我已于无量劫中坚持
jìn jiè wú yǒu lòu quē
禁戒，无有漏缺。

wǒ yòu shì xiàn yú yán fú tí wéi yī chǎn tí zhòng rén jiē jiàn
“我又示现于阎浮提为一阐提，众人皆见
shì yī chǎn tí rán wǒ shí fēi yī chǎn tí yě yī chǎn tí zhě yún
是一阐提，然我实非一阐提也。一阐提者，云
hé néng chéng ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí
何能成阿耨多罗三藐三菩提？

wǒ yòu shì xiàn yú yán fú tí pò hé hé sēng zhòngshēng jiē
“我又示现于阎浮提破和合僧，众生皆
wèi wǒ shì pò sēng wǒ guān rén tiān wú yǒu néng pò hé hé sēng zhě
谓我是破僧，我观人天无有能破和合僧者。

wǒ yòu shì xiàn yú yán fú tí hù chí zhèng fǎ zhòng rén jiē
“我又示现于阎浮提护持正法，众人皆
wèi wǒ shì hù fǎ xī shēng jīng guài zhū fó fǎ ěr bù yīng jīng guài
谓我是护法，悉生惊怪。诸佛法尔，不应惊怪。

wǒ yòu shì xiàn yú yán fú tí wéi mó bō xún zhòng rén jiē wèi
“我又示现于阎浮提为魔波旬，众人皆谓
wǒ shì bō xún rán wǒ jiǔ yú wú liàng jié zhōng lí yú mó shì qīng jìng
我是波旬，然我久于无量劫中离于魔事，清净
wú rǎn yóu rú lián huā
无染，犹如莲华。

wǒ yòu shì xiàn yú yán fú tí nǚ shēn chéng fó zhòng rén jiàn
“我又示现于阎浮提女身成佛，众人见
zhī jiē yán shèn qí nǚ rén néng chéng ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí
之皆言：‘甚奇！女人能成阿耨多罗三藐三菩

³⁹ 大正藏：初出成佛

tí rú lái bì jìng bú shòu nǚ shēn wèi yù tiáo fú wú liàngzhòngshēng
提。’如来毕竟不受女身，为欲调伏无量众生
gù xiàn nǚ xiàng liánmǐn yī qiè zhūzhòngshēng gù ér fù shì xiànzhǒng
故现女像。怜悯一切诸众生故，而复示现种
zhǒng sè xiàng
种色像。

wǒ yòu shì xiànyán fú tí zhōngshēng yú sì qù rán wǒ jiǔ
“我又示现阎浮提中生于四趣，然我久
yǐ duànzhū qù yīn yǐ yè yīn gù duò yú sì qù wèi dù zhòngshēng gù
已断诸趣因以业因故堕于四趣，为度众生故
shēng shì zhōng
生是中。

wǒ yòu shì xiànyán fú tí zhōngzuò fàntiānwáng lìng shì fànzhě
“我又示现阎浮提中作梵天王，令事梵者
ān zhùzhèng fǎ rán wǒ shí fēi ér zhūzhòngshēngxián jiē wèi wǒ wéi
安住正法，然我实非，而诸众生咸皆谓我为
zhēn fàntiān shì xiàntiānxiàngbiànzhūtiānmiào yì fù rú shì
真梵天。示现天像遍诸天庙亦复如是。

wǒ yòu shì xiàn yú yán fú tí rù yīn nǚ shè rán wǒ shí wú tān
“我又示现于阎浮提入淫女舍，然我实无贪
yù zhī xiǎng qīngjìng bù wū yóu rú liánhuā wèizhū tān yīn zhuó sè zhòng
欲之想，清净不污犹如莲华。为诸贪淫著色众
shēng yú sì qù dào xuān shuō miào fǎ rán wǒ shí wú yù huì zhī xīn
生，于四衢道宣说妙法，然我实无欲秽之心，
zhòng rén wèi wǒ shǒu hù nǚ rén
众人谓我守护女人。

wǒ yòu shì xiàn yú yán fú tí rù qīng yī shè wèi yù yòuhuà
“我又示现于阎浮提入青衣舍，为欲诱化
lìng zhùzhèng fǎ rán wǒ shí wú rú shì è yè duò zài qīng yī
令住正法，然我实无如是恶业堕在青衣。

wǒ yòu shì xiànyán fú tí zhōng ér zuò jiào shī kāi huàtóng
“我又示现阎浮提中而作教师，开化童
méng lìng zhùzhèng fǎ
蒙令住正法。

wǒ yòu shì xiàn yú yán fú tí rù zhū jiǔ shè⁴⁰ bó yì zhī chù
“我又示现于阎浮提入诸酒舍⁴⁰、博弈之处，

⁴⁰ 大正藏：会

shì xiànzǒngzhǒngshèng fù zhēng sòng wèi yù bá jì bǐ zhūzhòngshēng
示现种种胜负争⁴¹讼，为欲拔济彼诸众生，
ér wǒ shí wú rú shì è yè ér zhūzhòngshēng jiē wèi wǒ zuò rú shì zhī
而我实无如是恶业，而诸众生皆谓我作如是之
yè
业。

wǒ yòu shì xiàn jiǔ zhùzhǒngjiān zuò dà jiù shēn dù zhū fēi niǎo
“我又示现久住冢间，作大鹞身度诸飞鸟。

ér zhūzhòngshēng jiē wèi wǒ shì zhēn shí jiù shēn rán wǒ jiǔ yǐ lí yú
而诸众生皆谓我是真实鹞身，然我久已离于
shì yè wèi yù dù bǐ zhūniǎo jiù gù shì xiàn rú shì
是业，为欲度彼诸鸟鹞故，示现如是。

wǒ yòu shì xiànyán fú tí zhōngzuò dà zhǎngzhě wèi yù ān
“我又示现阎浮提中作大长者，为欲安

lì wú liàngzhòngshēngzhù yú zhèng fǎ
立无量众生住于正法。

yòu fù shì zuò zhūwáng dà chén wáng zǐ fǔ xiàng
“又复示作诸王、大臣、王子、辅相，

yú shì zhòngzhōng gè wéi dì yī wèi xiū zhèng fǎ gù chǔwángwèi
于是众中各为第一，为修正法故处王位。

wǒ yòu shì xiànyán fú tí zhōng yì bìng jié qǐ duōyǒuzhòng
“我又示现阎浮提中疫病劫起，多有众

shēngwéibìngsuǒnǎo xiān shī yī yào rán hòu wèi shuō wēimìào zhèng fǎ
生为病所恼，先施医药，然后为说微妙正法，

lìng qí ān zhù wú shàng pú tí zhòng rén jiē wèi shì bìng jié qǐ
令其安住无上菩提，众人皆谓是病劫起。

yòu fù shì xiànyán fú tí zhōng jī è jié qǐ suí qí suǒ xū
“又复示现阎浮提中饥饿劫起，随其所须

gòng jǐ yǐn shí rán hòu wèi shuō wēimìào zhèng fǎ lìng qí ān zhù wú
供给饮食，然后为说微妙正法，令其安住无

shàng pú tí
上菩提。

yòu fù shì xiànyán fú tí zhōng dāo bīng jié qǐ jí wèi shuō fǎ
“又复示现阎浮提中刀兵劫起，即为说法

lìng lí yuàn hài shǐ dé ān zhù wú shàng pú tí
令离怨害，使得安住无上菩提。

⁴¹ 大正藏：诤

yòu fù shì xiàn wèi jì chángxiǎngzhěshuō wú chángxiǎng⁴²
“又复示现，为计常想者说无常想，”

jì lè xiǎngzhě wèishuō kǔ xiǎng jì wǒ xiǎngzhěshuō wú wǒ xiǎng jì
计乐想者为说苦想，计我想者说无我想，计

jìngxiǎngzhěshuō bú jìngxiǎng ruò yǒuzhòngshēngtānzhuósān jiè jí wèi
净想者说不净想。若有众生贪著三界，即为

shuō fǎ lìng lí shì chù dù zhòngshēng gù wèishuō wú shàngwēimiào
说法，令离是处。度众生故，为说无上微妙

fǎ yào wèiduàn yī qiè fán nǎoshù gù zhòngzhí wú shàng fǎ yào zhī
法药；为断一切烦恼树故，种植无上法药之

shù wèi yù bá jì zhū wàidào gù yǎnshuōzhèng fǎ suī fù shì xiàn
树；为欲拔济诸外道故，演说正法。虽复示现

wéizhòngshēng shī ér xīn chū wú zhòngshēng shī xiǎng
为众生师，而心初无众生师想。

wèi yù bá jì zhū xià jiàn gù xiàn rù qí zhōng ér wèishuō
“为欲拔济诸下贱故，现入其中，而为说

fǎ fēi shì è yè shòu shì shēn yě
法，非是恶业受是身也。

rú lái zhèngjué rú shì ān zhù dà bō niè pán shì gù míngwéi
“如来正觉如是安住大般涅槃，是故名为

chángzhù wú biàn rú yán fú tí dōng fú yú dài xī qú yē ní
常住无变；如阎浮提，东弗于逮、西瞿耶尼、

běi yù dānyuè yì fù rú shì rú sì tiān xià sānqiān dà qiān shì jiè yì
北郁单越亦复如是。如四天下、三千大千世界亦

fù rú shì⁴³ èr shí wǔ yǒu rú shǒulényánjīng zhōngguǎngshuō
复如是⁴³。二十五有，如《首楞严经》中广说。

yǐ shì gù míng dà bō niè pán ruò yǒu pú sà mó hē sà ān zhù rú shì
以是故名大般涅槃。若有菩萨摩诃萨安住如是

dà bō niè pán néng shì rú shì shéntōngbiànhuà ér wú suǒ wèi
大般涅槃，能示如是神通变化而无所畏。

jiā shè yǐ shì yuán gù rǔ bù yīngyán luó hóu luó zhě
“迦叶，以是缘故，汝不应言：‘罗睺罗者

shì fó zhī zǐ hé yǐ gù wǒ yú wǎng xī wú liàng jié zhōng yǐ lí
是佛之子。’何以故？我于往昔无量劫中已离

yù yǒu shì gù rú lái míng yuē chángzhù wú yǒubiàn yì
欲有。是故，如来名曰常住，无有变易。”

⁴² 大正藏：为计常者说无常想

⁴³ 大正藏：三千大千世界亦尔

jiā shè fù yán rú lái yún hé míngyuēchángzhù rú fó yán
迦叶复言：“如来云何名曰常住？如佛言
yuē rú dēngmiè yǐ wú yǒufāngsuǒ rú lái yì ěr jì miè dù
曰：‘如灯灭已，无有方所。’如来亦尔，既灭度
yǐ yì wú fāngsuǒ
已，亦无方所。”

fó yán jiā shè shànnán zǐ rǔ jīn bù yīngzuò rú shì yán
佛言：“迦叶，善男子，汝今不应作如是言：
dēngmiè jìn yǐ wú yǒufāngsuǒ rú lái yì ěr jì miè dù yǐ
‘灯灭尽已，无有方所；如来亦尔，既灭度已，
wú yǒufāngsuǒ shànnán zǐ pì rú nán nǚ rán dēng zhī shí dēng
无有方所。’善男子，譬如男女然灯之时，灯
qì dà xiǎo xī mǎnzhōngyóu suí yǒuyóu zài qí míngyóucún ruò yóu
器大小悉满中油，随有油在，其明犹存；若油
jìn yǐ míng yì jù jìn qí míngmièzhě pì fán nǎomiè míng suī
尽已，明亦俱尽。其明灭者，譬烦恼灭，明虽
miè jìn dēng qì yóucún rú lái yì ěr fán nǎo suī miè fǎ shēn
灭尽，灯器犹存。如来亦尔，烦恼虽灭，法身
chángcún shànnán zǐ yú yì yún hé míng yǔ dēng qì wéi jù miè
常存。善男子，于意云何？明与灯器为俱灭
fǒu
不？”

jiā shè dá yán fú yě shì zūn suī bú jù miè rán shì wú
迦叶答言：“不也。世尊！虽不俱灭，然是无
cháng ruò yǐ fǎ shēn pì dēng qì zhě dēng qì wú cháng fǎ shēn yì
常。若以法身譬灯器者，灯器无常；法身亦
ěr yīng shì wú cháng
尔，应是无常。”

shànnán zǐ rǔ jīn bù yīngzuò rú shì nán rú shì jiānyán qì
“善男子，汝今不应作如是难。如世间言器，
rú lái shì zūn wú shàng fǎ qì bǐ qì wú cháng fēi rú lái yě yī
如来世尊无上法器。彼器无常，非如来也。一
qiè fǎ zhōng niè pánwéicháng rú lái tǐ zhī gù míngwéicháng
切法中，涅槃为常。如来体之，故名为常。

fù cì shànnán zǐ yándēngmièzhě shì ā luó hàn suǒ
“复次，善男子，言灯灭者，是阿罗汉所
zhèng niè pán yǐ miètān ài zhū fán nǎo gù pì zhī dēngmiè ā nà
证涅槃，以灭贪爱诸烦恼故，譬之灯灭。阿那

hánzhě míngyuēyǒutān yǐ yǒutān gù bù dé shuōyántóng yú dēng
含者，名曰有贪，以有贪故，不得说言同于灯
miè shì gù wǒ xī fù xiàngshuōyán pì rú dēngmiè fēi dà niè pán
灭。是故，我昔覆相说言譬⁴⁴如灯灭，非大涅槃
tóng yú dēngmiè ā nà hánzhě fēi shuòshuò lái yòu bù huán lái èr
同于灯灭。阿那含者，非数数来，又不还来二
shí wǔ yǒu gèng bú fù shòuchòushēn chóngshēn shí shēn dú shēn
十五有，更不复受臭身、虫身、食身、毒身，
shì zé míngwéi ā nà hán yě ruò gèngshòushēn míngwéi nà hán bú
是则名为阿那含也。若更受身，名为那含；不
shòushēnzhě míng ā nà hán yǒu qù lái zhě míngyuē nà hán wú
受身者，名阿那含。有去来者，名曰那含；无
qù lái zhě míng ā nà hán
去来者，名阿那含。”

大般涅槃经卷第四

⁴⁴ 大正藏：喻

dà bō niè pán jīng juàn dì wǔ
大般涅槃经卷第五

běiliángtiānzhú sānzàngtán wú chèn yì fàn
北凉天竺三藏昙无讖译 梵

sòngshā mén huì yán huì guāntóng xiè líng yùn zài zhì
宋沙门慧严慧观同谢灵运再治

sì xiàng pǐn dì qī zhī xià⁴⁵
四相品第七之下

ěr shí jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn rú fó suǒ shuō
尔时，迦叶菩萨白佛言：“世尊！如佛所说：

zhū fó shì zūnyǒu mì mì cáng shì yì bù rán hé yǐ gù zhū
‘诸佛世尊有秘密藏。’是义不然。何以故？诸

fó shì zūn wéiyǒu mì yǔ wú yǒu mì cáng pì rú huànzhǔ jī guān mù
佛世尊唯有密语，无有密藏。譬如幻主机关木

rén rén suī dǔ jiàn qū shēn fǔ yǎng mò zhī qí nèi ér shǐ zhī rán fó
人，人虽睹见屈伸俯仰，莫知其内而使之然。佛

fǎ bù ěr xián lìng zhòng shēng xī dé zhī jiàn yún hé dāng yán zhū fó shì
法不尔，咸令众生悉得知见。云何当言诸佛世

zūnyǒu mì mì cáng
尊有秘密藏？”

fó zàn jiā shè shàn zāi shàn zāi shàn nán zǐ rú rǔ suǒ
佛赞迦叶：“善哉！善哉！善男子，如汝所

yán rú lái shí wú mì mì zhī cáng hé yǐ gù rú qiū mǎnyuè chǔ
言，如来实无秘密之藏。何以故？如秋满月处

kōng xiǎn lù qīng jìng wú yì rén jiē dǔ jiàn rú lái zhī yán yì fù rú
空显露，清净无翳，人皆睹见。如来之言亦复如

shì kāi fā xiǎn lù qīng jìng wú yì yú rén bù jiě wèi zhī mì cáng
是，开发显露，清净无翳。愚人不解，谓之秘藏；

zhì zhě liǎo dá zé bù míng cáng
智者了达，则不名藏。

shàn nán zǐ pì rú yǒu rén duō jī jīn yín zhì wú liàng yì
“善男子，譬如有人，多积金银至无量亿，

⁴⁵ 大正藏：四相品之余

qí xīn qiān lìn bù kěn huì shī zhěng jì pín qióng rú shì jī jù nǎi
其心慳吝，不肯惠施，拯济贫穷，如是积聚乃
míng mì cáng rú lái bù ěr yú wú biān jié jī jù wú liàng miào fǎ
名秘藏。如来不尔，于无边劫，积聚无量妙法
zhēn bǎo xīn wú qiān lìn cháng yǐ huì shī yī qiè zhòng shēng yún hé
珍宝，心无慳吝，常以惠施一切众生。云何
dāng yán rú lái mì cáng ?
当言如来秘藏？

shàn nán zǐ pì rú yǒu rén shēngēn bú jù huò wú yī mù
“善男子，譬如有人，身根不具，或无一目、
yī shǒu yī zú yǐ xiū chǐ gù bú lìng rén jiàn rén bú jiàn gù
一手、一足。以羞耻故，不令人见。人不见故，
míng wéi mì cáng rú lái bù ěr suǒ yǒu zhèng fǎ jù zú wú quē
名为秘藏。如来不尔，所有正法，具足无缺，
lìng rén dǔ jiàn yún hé dāng yán rú lái mì cáng ?
令人睹见。云何当言如来秘藏？

shàn nán zǐ pì rú pín rén duō fù rén cái bù wèi zhài zhǔ
“善男子，譬如贫人，多负人财，怖畏债主，
yǐn bú yù xiàn gù míng wéi cáng rú lái bù ěr bú fù yī qiè zhòng
隐不欲现，故名为藏。如来不尔，不负一切众
shēng shì fǎ suī fù zhòng shēng chū shì zhī fǎ ér yì bù cáng hé yǐ
生世法，虽负众生出世之法而亦不藏。何以
gù héng yú zhòng shēng shēng yī zǐ xiǎng ér wèi yǎn shuō wú shàng
故？恒于众生，生一子想，而为演说无上
fǎ gù
法故。

shàn nán zǐ pì rú zhǎng zhě duō yǒu cái bǎo wéi yǒu yī
“善男子，譬如长者，多有财宝，唯有一
zǐ xīn shèn ài zhòng qíng wú shě lí suǒ yǒu zhēn bǎo xī yòng shì zhī
子，心甚爱重，情无舍离，所有珍宝悉用示之。
rú lái yì ěr shì zhū zhòng shēng tóng yú yī zǐ
如来亦尔，视诸众生，同于一子。

shàn nán zǐ rú shì jiān rén yǐ nán nǚ gēn chǒu lòu bǐ è
“善男子，如世间人，以男女根丑陋鄙恶，
yǐ yī fù bì gù míng wéi cáng rú lái bù ěr yǒng duàn cǐ gēn
以衣覆蔽，故名为藏。如来不尔，永断此根；
yǐ wú gēn gù wú suǒ fù cáng
以无根故，无所覆藏。

shànnán zǐ rú pó luó mén suǒ yǒu yǔ lùn zhōng bú yù lìng
“善男子，如婆罗门所有语论，终不欲令

chà lì pí shè shǒu tuó děng wén hé yǐ gù yǐ cǐ lùn zhōng yǒu
刹利、毗舍、首陀等闻。何以故？以此论中有

guò è gù rú lái zhèng fǎ zé bù rú shì chū zhōng hòu shàn
过恶故。如来正法则不如是，初、中、后善。

shì gù bù dé míng wéi mì cáng
是故，不得名为秘藏。

shànnán zǐ pì rú zhǎng zhě wéi yǒu yī zǐ xīn cháng yì
“善男子，譬如长者，唯有一子，心常忆

niàn lián ài wú yǐ jiāng yì shī suǒ yù lìng shòu xué jù bú sù chéng
念，怜爱无已。将诣师所，欲令受学，惧不速成，

xún biàn jiāng hái yǐ ài niàn gù zhòu yè yīn qín jiào qí bàn zì ér
寻便将还。以爱念故，昼夜殷勤教其半字，而

bú jiào huì pí qié luó lùn hé yǐ gù yǐ qí yòu zhì lì wèi kān gù
不教诲毗伽罗论。何以故？以其幼稚，力未堪故。

shànnán zǐ jiǎ shǐ zhǎng zhě jiào bàn zì yǐ shì ér jí shí néng dé liǎo
善男子，假使长者教半字已，是儿即时能得了

zhī pí qié luó lùn fǒu
知毗伽罗论不？”

fú yě shì zūn
“不也。世尊！”

rú shì zhǎng zhě yú shì zǐ suǒ yǒu mì cáng fǒu
“如是长者，于是子所有秘藏不？”

fú yě shì zūn hé yǐ gù yǐ zǐ nián yòu gù bú wèi shuō
“不也。世尊！何以故？以子年幼故不为说，

bù yǐ mì lìn ér bù xiǎn shì suǒ yǐ zhě hé ruò yǒu jí dù mì lìn
不以秘吝而不显⁴⁶示。所以者何？若有嫉妬秘吝

zhī xīn nǎi míng wéi cáng rú lái bù ěr yún hé dāng yán rú lái mì
之心乃名为藏。如来不尔，云何当言如来秘

cáng
藏？”

fó yán shàn zāi shàn zāi shànnán zǐ rú rǔ suǒ yán
佛言：“善哉！善哉！善男子，如汝所言：

ruò yǒu chēn xīn jí dù qiān lìn nǎi míng wéi cáng rú lái wú
‘若有瞋心、嫉妬、悭吝，乃名为藏。如来无

⁴⁶ 大正藏：现

yǒuchēn xīn jí dù yún hé míngcáng shànnán zǐ bǐ dà zhǎng
 有瞋心、嫉妬，云何名藏？’善男子，彼大长
 zhě wèi rú lái yě yán yī zǐ zhě wèi yī qiè zhòngshēng rú lái
 者，谓如来也。言一子者，谓一切众生。如来
 děng shì yī qiè zhòngshēng yóu rú yī zǐ jiào yī zǐ zhě wèi shēng wén
 等视一切众生犹如一子。教一子者，谓声闻
 dì zǐ bàn zì zhě wèi jiǔ bù jīng pí qié luó lùn zhě suǒ wèi fāng
 弟子。半字者，谓九部经。毗伽罗论者，所谓方
 děng dà shèng jīng diǎn yǐ zhū shēng wén wú yǒu huì lì shì gù rú lái
 等大乘经典。以诸声闻无有慧力，是故如来
 wèi shuō bàn zì jiǔ bù jīng diǎn ér bù wèi shuō pí qié luó lùn fāng děng
 为说半字九部经典，而不为说毗伽罗论方等
 dà shèng
 大乘。

shànnán zǐ rú bǐ zhǎngzhě zǐ jì zhǎng dà kān rèn dú xué
 “善男子，如彼长者子既长大，堪任读学，
 ruò bú wèi shuō pí qié luó lùn kě míng wéi cáng ruò zhū shēng wén yǒu
 若不为说毗伽罗论，可名为藏。若诸声闻，有
 kān rèn lì néng shòu dà shèng pí qié luó lùn rú lái mì xī bú wèi shuō
 堪任力能受大乘毗伽罗论，如来秘惜不为说
 zhě kě yán rú lái yǒu mì mì cáng rú lái bù ěr shì gù rú lái
 者，可言如来有秘密藏。如来不尔，是故，如来
 wú yǒu mì cáng rú bǐ zhǎngzhě jiào bàn zì yǐ cì wèi yǎn shuō pí qié
 无有秘藏。如彼长者教半字已，次为演说毗伽
 luó lùn wǒ yì rú shì wèi zhū dì zǐ shuō yú bàn zì jiǔ bù jīng yǐ
 罗论。我亦如是，为诸弟子说于半字九部经已，
 cì wèi yǎn shuō pí qié luó lùn suǒ wèi rú lái cháng cún bú biàn
 次为演说毗伽罗论，所谓如来常存不变。

fù cì shànnán zǐ pì rú xià yuè xīng dà yún léi jiàng shù
 “复次，善男子，譬如夏月兴大云雷，降澍
 dà yǔ lìng zhū nóng fū xià zhǒng zǐ zhě duō huò guǒ shí bú xià zhǒng
⁴⁷大雨，令诸农夫下种子者，多获果实；不下种
 zhě wú suǒ shōu huò wú suǒ huò zhě fēi lóng wáng jiù ér cǐ lóng
 者，无所收获。无所获者，非龙王咎，而此龙
 wáng yì wú suǒ cáng wǒ yì rú shì jiàng dà fǎ yǔ dà niè pán jīng
 王亦无所藏。我亦如是，降大法雨《大涅槃经》，

⁴⁷ 大正藏：注

ruò zhū zhòng shēng zhòng shàn zǐ zhě dé huì yá guǒ wú shàn zǐ zhě
若诸众生种善子者，得慧芽果；无善子者，
zé wú suǒ huò wú suǒ huò zhě fēi rú lái jiù rán fó rú lái shí wú
则无所获。无所获者，非如来咎，然佛如来实无
suǒ cáng
所藏。”

jiā shè fù yán wǒ jīn dìng zhī rú lái shì zūn wú suǒ mì cáng
迦叶复言：“我今定知如来世尊无所秘藏。

rú fó suǒ shuō pí qié luó lùn wèi fó rú lái cháng cún bú biàn shì
如佛所说：‘毗伽罗论谓佛如来常存不变。’是
yì bù rán hé yǐ gù fó xī shuō jì
义不然。何以故？佛昔说偈：

zhū fó jí⁴⁸ yuán jué shēng wén dì zǐ zhòng
诸佛及⁴⁸缘觉声闻弟子众

yóu shě wú cháng shēn hé kuàng zhū fán fū
犹舍无常身何况诸凡夫

jīn zhě nǎi shuō cháng cún wú biàn shì yì yún hé?
“今者乃说常存无变。是义云何？”

fó yán shàn nán zǐ wǒ wèi yī qiè shēng wén dì zǐ jiàobàn zì
佛言：“善男子，我为一切声闻弟子教半字

gù ér shuō shì jì
故而说是偈。

shàn nán zǐ⁴⁹ bō sī nì wáng qí mǔ mìng zhōng bēi háo liàn
“善男子⁴⁹，波斯匿王其母命终，悲号恋

mù bù néng zì shèng lái zhì wǒ suǒ wǒ jí wèn yán dà wáng
慕，不能自胜。来至我所，我即问言：‘大王，

hé gù bēi kǔ ào nǎo nǎi zhì yú cǐ wáng yán shì zūn guó tài
何故悲苦懊恼乃至于此？’王言：‘世尊！国太

fū rén mǒu rì mìng zhōng jiǎ shǐ yǒu néng lìng wǒ mǔ mìng huán rú běn
⁵⁰夫人某日命终，假使有能令我母命还如本

zhě wǒ dāng shě guó xiàng mǎ qī zhēn jí yǐ shēn mìng xī yǐ
者，我当舍国、象、马、七珍及以身命，悉以

bào zhī wǒ fù yǔ yán dà wáng qiě mò chóu nǎo yōu bēi
报之。’我复语言：‘大王，且莫愁恼、忧悲、

⁴⁸ 大正藏：与

⁴⁹ 大正藏：又，善男子

⁵⁰ 大正藏：大

tí kū yī qiè zhòngshēngshòumìng jìn zhě míng zhī wéi sǐ zhū fó
啼哭。一切众生寿命尽者名之为死。诸佛、
yuánjué shēngwén dì zǐ shàngshě cǐ shēn kuàng fù fán fū shàn
缘觉、声闻弟子尚舍此身，况复凡夫？’善
nán zǐ wǒ wèi bō sī nì wángjiàobàn zì gù ér shuō shì jì wǒ jīn
男子，我为波斯匿王教半字故而说是偈。我今
wèi zhū shēngwén dì zǐ shuō pí qié luó lùn wèi rú lái cháng cún wú yǒu
为诸声闻弟子说毗伽罗论，谓如来常存，无有
biàn yì ruò yǒu rén yán rú lái wú cháng yún hé shì rén shé bù
变易。若有人言：‘如来无常。’云何是人舌不
duò luò
堕落？”

jiā shè fù yán rú fó suǒ shuō
迦叶复言：“如佛所说：

wú suǒ jī jù yú shí zhī zú
无所积聚于食知足

rú niǎo fēi kōng jì bù kě xún
如鸟飞空迹不可寻

shì yì yún hé shì zūn yú cǐ zhòng zhōng shéi dé míng wéi
“是义云何？世尊！于此众中谁得名为

wú suǒ jī jù shuí fù dé míng yú shí zhī zú shéi xíng yú kōng jì
无所积聚？谁复得名于食知足？谁行于空，迹

bù kě xún ér cǐ qù zhě wéi zhì hé fāng
不可寻？而此去者为至何方？”

fó yán jiā shè fū jī jù zhě míng yuē cái bǎo shàn nán
佛言：“迦叶，夫积聚者，名曰财宝。善男

zǐ jī jù yǒu èr zhǒng yī zhě yǒu wéi èr zhě wú wéi yǒu
子，积聚有二种：一者，有为；二者，无为。有

wéi jī jù zhě jí shēngwén xíng wú wéi jī jù zhě jí rú lái xíng
为积聚者，即声闻行；无为积聚者，即如来行。

shàn nán zǐ sēng yì èr zhǒng yǒu wéi wú wéi yǒu wéi sēng zhě
善男子，僧亦二种：有为、无为。有为僧者，

míng yuē shēngwén shēngwén sēng zhě wú yǒu jī jù suǒ wèi nú bì
名曰声闻。声闻僧者，无有积聚，所谓奴婢、

fēi fǎ zhī wù kù cáng gǔ mǐ yán chǐ hú má dà xiǎo zhū
非法之物、库藏谷、米、盐、鼓、胡麻、大小诸

dòu ruò yǒu shuō yán rú lái tīng xù nú bì pú shǐ rú shì zhī wù
豆。若有说言：‘如来听畜奴婢、仆使如是之物。’

shé zé juǎnsuō wǒ zhū suǒ yǒushēngwén dì zǐ míng wú jī jù yì dé
舌则卷缩。我诸所有声闻弟子名无积聚，亦得
míngwéi yú shí zhī zú ruò yǒu tān shí míng bù zhī zú bù tān shí zhě
名为于食知足。若有贪食，名不知足；不贪食者，
shì míng zhī zú jì nán xún zhě zé jìn wú shàng pú tí zhī dào wǒ
是名知足。迹难寻者，则近无上菩提之道，我
shuō shì rén suī qù wú zhì
说是人虽去无至。”

jiā shè fù yán ruò yǒu wéi sēng shàng wú jī jù kuàng wú wéi
迦叶复言：“若有为僧尚无积聚，况无为
sēng
僧？”

wú wéi sēng zhě jí shì rú lái rú lái yún hé dāng yǒu jī jù
“无为僧者即是如来，如来云何当有积聚？
fū jī jù zhě míng wéi cáng nì shì gù rú lái fán yǒu suǒ shuō wú
夫积聚者，名为藏匿。是故，如来凡有所说无
suǒ lìn xī yún hé míng cáng jì bù kě xún zhě suǒ wèi niè pán
所吝⁵¹惜，云何名藏？迹不可寻者，所谓涅槃。
niè pán zhī zhōng wú yǒu rì yuè xīng chén zhū xiù hán rè fēng
涅槃之中无有日、月、星辰诸宿、寒、热、风、
yǔ shēng lǎo bìng sǐ èr shí wǔ yǒu lí zhū yōu kǔ jí
雨、生、老、病、死、二十五有，离诸忧苦及
zhū fán nǎo rú shì niè pán rú lái zhù chù cháng bú biàn yì yǐ shì
诸烦恼。如是涅槃如来住处，常不变易。以是
yīn yuán rú lái zhì shì suǒ luó shù jiān yú dà niè pán ér bō niè pán
因缘，如来至是娑罗树间，于大涅槃而般涅槃。”

fó gào jiā shè suǒ yán dà zhě qí xìng guǎng bó yóu rú yǒu
佛告迦叶：“所言大者，其性广博。犹如有
rén shòu mìng wú liàng míng dà zhàng fū shì rén ruò néng ān zhù zhèng fǎ
人寿命无量，名大丈夫。是人若能安住正法，
míng rén zhōng shèng rú wǒ suǒ shuō bā dà rén jué wéi yī rén yǒu wéi
名人中胜。如我所说八大人觉，为一人有？为
duō rén yǒu ruò yī rén jù bā zé wéi zuì shèng suǒ yán niè pán zhě
多人有？若一人具八，则为最胜。所言涅槃者，
wú zhū chuāng yóu
无诸疮疣。

⁵¹ 大正藏：匿

shànnán zǐ pì rú yǒurén wéi dú jiàn suǒ shè duōshòu kǔ
“善男子，譬如有人，为毒箭所射，多受苦

tòng zhí yù liáng yī wèi bá dú jiàn tú yǐ miào yào lìng qí lí
痛，值遇良医，为拔毒箭，涂以妙药，令其离

kǔ⁵² dé shòu ān lè shì yī jí biànyóu yú chéng yì jí zhū jù luò
苦⁵²，得受安乐。是医即便游于城邑及诸聚落，

suí yǒuhuàn kǔ chuāngyóu zhī chù jí wǎng qí suǒ wèiliáo zhòng kǔ
随有患苦疮疣之处，即往其所，为疗众苦。

shànnán zǐ rú lái yì ěr chéngděngzhèngjué wéi dà yī wáng
善男子，如来亦尔，成等正觉，为大医王。

jiàn yán fú tí kǔ nǎo zhòng shēng wú liàng jié zhōng bèi yīn nù chí
见阎浮提苦恼众生，无量劫中被淫、怒、痴

fán nǎo dú jiàn shòu dà kǔ qiè wèi rú shì děng shuō dà shèng jīng gān
烦恼毒箭，受大苦切，为如是等，说大乘经甘

lù fǎ yào liáo zhì cǐ yǐ fù zhì tā fāng yǒu zhū fán nǎo dú jiàn zhī chù
露法药。疗治此已，复至他方有诸烦恼毒箭之处，

shì xiàn zuò fó wèi qí liáo zhì shì gù míng yuē dà bō niè pán dà
示现作佛，为其疗治。是故，名曰大般涅槃。大

bō niè pán zhě míng jiě tuō chù suí yǒu tiáo fú zhòng shēng zhī chù rú
般涅槃者，名解脱处，随有调伏众生之处，如

lái yú zhōng ér zuò shì xiàn yǐ shì zhēn shí shēn shēn yì gù míng dà niè
来于中而作示现。以是真实甚深义故，名大涅

pán
槃。”

jiā shè pú sà fù bó fó yán shì zūn shì jiān yī shī xī néng
迦叶菩萨复白佛言：“世尊！世间医师悉能

liáo zhì yī qiè zhòng shēng chuāng yóu bìng fǒu
疗治一切众生疮疣病不？”

shànnán zǐ shì jiān chuāng yóu fán yǒu èr zhòng yī zhě
“善男子，世间疮疣凡有二种：一者，

kě zhì èr bù kě zhì fán kě zhì zhě yī zé néng zhì bù kě
可治；二，不可治。凡可治者，医则能治；不可

zhì zhě zé bù néng zhì
治者则不能治。”

jiā shè fù yán rú fó yán zhě rú lái zé wèi yú yán fú tí zhì
迦叶复言：“如佛言者，如来则为于阎浮提治

⁵² 大正藏：痛

zhòngshēng yǐ ruò yán zhì yǐ shì zhūzhòngshēng qí zhōng yún hé fù
众 生 已。若 言 治 已，是 诸 众 生 中 云 何 复
yǒu wèi néng dé niè pánzhě ruò wèi xī dé yún hé rú lái shuō yán zhì
有 未 能 得 涅 槃 者？若 未 悉 得，云 何 如 来 说 言 治
jìng yù zhì tā fāng
竟，欲 至 他 方？”

shànnán zǐ yán fú tí nèi zhòngshēng yǒu èr yī zhě yǒu
“善 男 子，阎 浮 提 内 众 生 有 二：一 者，有
xìn èr zhě wú xìn yǒu xìn zhī rén zé míng kě zhì hé yǐ gù
信；二 者，无 信。有 信 之 人 则 名 可 治。何 以 故？
dìng dé niè pán wú chuāngyóu gù shì gù wǒ shuō zhì yán fú tí zhū
定 得 涅 槃，无 疮 疣 故。是 故，我 说 治 阎 浮 提 诸
zhòngshēng yǐ wú xìn zhī rén míng yī chǎn tí yī chǎn tí zhě
众 生 已。无 信 之 人，名 一 阐 提。一 阐 提 者，
míng bù kě zhì chú yī chǎn tí yú xī zhì yǐ shì gù niè pán
名 不 可 治。除 一 阐 提，余 悉 治 已，是 故 涅 槃，
míng wú chuāngyóu
名 无 疮 疣。”

shì zūn hé děng míng niè pán
“世 尊！何 等 名 涅 槃？”

shànnán zǐ fū niè pánzhě míng wéi jiě tuō
“善 男 子，夫 涅 槃 者，名 为 解 脱。”

jiā shè fù yán suǒ yán jiě tuō wéi shì sè yé wéi fēi sè
迦 叶 复 言：“所 言 解 脱，为 是 色 耶？为 非 色
hū
乎？”

fó yán shànnán zǐ huò yǒu shì sè huò fēi shì sè yán
佛 言：“善 男 子，或 有 是 色，或 非 是 色。言
fēi sè zhě jí shì shēngwén yuán jué jiě tuō yán shì sè zhě jí
非 色 者，即 是 声 闻、缘 觉 解 脱；言 是 色 者，即
shì zhū fó rú lái jiě tuō shànnán zǐ shì gù jiě tuō yì sè yì fēi
是 诸 佛 如 来 解 脱。善 男 子，是 故，解 脱 亦 色 亦 非
sè
色⁵³。如 来 为 诸 声 闻 弟 子 说 为 非 色。”

shì zūn shēngwén yuán jué ruò fēi sè zhě yún hé dé zhù
“世 尊！声 闻、缘 觉 若 非 色 者，云 何 得 住？”

⁵³ 大正藏：解脱亦色非色

shànnán zǐ rú fēi xiǎng fēi fēi xiǎngtiān yì sè fēi sè
“善男子，如非想非非想天，亦色非色，
wǒ yì shuōwéi fēi sè ruò rén nànyán fēi xiǎng fēi fēi xiǎngtiān ruò fēi
我亦说为非色。若人难言：‘非想非非想天若非
sè zhě yún hé dé zhù qù lái jìn zhǐ rú shì zhī yì zhū
色者，云何得住去、来、进、止？’如是之义诸
fó jìng jiè fēi zhū shēng wén yuán jué suǒ zhī jiě tuō yì ěr yì
佛境界，非诸声闻、缘觉所知。解脱亦尔，亦
sè fēi sè shuōwéi fēi sè yì xiǎng fēi xiǎng shuōwéi fēi xiǎng rú
色非色，说为非色；亦想非想，说为非想。如
shì zhī yì zhū fó jìng jiè fēi zhū shēng wén yuán jué suǒ zhī
是之义诸佛境界，非诸声闻、缘觉所知。”

ěr shí jiā shè pú sà fù bó fó yán shì zūn wéiyuàn āi
尔时，迦叶菩萨复白佛言：“世尊！惟愿哀
mǎn chóngchuíguǎngshuō dà bō niè pán xíng jiě tuō zhī yì⁵⁴”
悯，重垂广说大般涅槃行解脱之义。”

fó zàn jiā shè shàn zāi shàn zāi shànnán zǐ zhēn jiě tuō
佛赞迦叶：“善哉！善哉！善男子，真解脱
zhě míngyuēyuǎn lí yī qiè xì fù ruò zhēn jiě tuō lí zhū xì fù
者，名曰远离一切系缚。若真解脱，离诸系缚，
zé wú yǒushēng yì wú hé hé pì rú fù mǔ hé hé shēng zǐ zhēn
则无有生，亦无和合。譬如父母和合生子，真
jiě tuō zhě zé bù rú shì shì gù jiě tuō míngyuē bù shēng
解脱者则不如是。是故，解脱名曰不生。

jiā shè pì rú tí hú qí xìngqīngjìng rú lái yì ěr
“迦叶！譬如醍醐，其性清净；如来亦尔，
fēi yīn fù mǔ hé hé ér shēng qí xìngqīngjìng suǒ yǐ shì xiànyǒu fù
非因父母和合而生，其性清净。所以示现有父
mǔ zhě wèi yù huà dù zhū zhòng shēng gù zhēn jiě tuō zhě jí shì rú
母者，为欲化度诸众生故。真解脱者，即是如
lái rú lái jiě tuō wú èr wú bié pì rú chūn qiū⁵⁵ xià zhū zhǒng zǐ
来。如来解脱，无二无别。譬如春秋⁵⁵下诸种子，
dé nuǎnrùn qì xún biàn chū shēng zhēn jiě tuō zhě zé bù rú shì
得暖润气，寻便出生，真解脱者则不如是。

yòu jiě tuō zhě míngyuē xū wú xū wú jí shì jiě tuō jiě
“又，解脱者名曰虚无。虚无即是解脱，解

⁵⁴ 大正藏：重垂广说大般涅槃行解脱义

⁵⁵ 大正藏：月

tuō jí shì rú lái rú lái jí shì xū wú fēi zuò suǒ zuò fán shì zuò
脱即是如来，如来即是虚无，非作所作。凡是作
zhě rú chéngguō lóu guàn zhēn jiě tuō zhě zé bù rú shì shì gù
者，如城郭楼观，真解脱者则不如是。是故，
jiě tuō jí shì rú lái
解脱即是如来。

yòu jiě tuō zhě jí wú wéi fǎ pì rú táo shī zuò yǐ huán
“又，解脱者即无为法。譬如陶师，作已还
pò jiě tuō bù ěr zhēn jiě tuō zhě bù shēng bú miè shì gù
破，解脱不尔。真解脱者，不生不灭。是故，
jiě tuō jí shì rú lái rú lái yì ěr bù shēng bú miè bù lǎo bù sǐ
解脱即是如来。如来亦尔，不生不灭，不老不死，
bú pò bú huài fēi yǒu wéi fǎ yǐ shì yì gù míng yuē rú lái rù
不破不坏，非有为法。以是义故，名曰如来，入
dà niè pán bù lǎo bù sǐ yǒu hé děng yì lǎo zhě míng wéi qiān biàn
大涅槃。不老不死有何等义？老者，名为迁变，
fà bái miàn zhòu sǐ zhě shēn huài mìng zhōng rú shì děng fǎ jiě
发白面皱；死者，身坏命终。如是等法，解
tuō zhōng wú yǐ wú shì shì gù míng jiě tuō rú lái yì wú fà bái miàn
脱中无，以无是事故名解脱。如来亦无发白面
zhòu yǒu wéi zhī fǎ shì gù rú lái wú yǒu lǎo yě wú yǒu lǎo gù
皱有为之法，是故，如来无有老也，无有老故，
zé wú yǒu sǐ
则无有死。

yòu jiě tuō zhě míng yuē wú bìng suǒ wèi bìng zhě sì bǎi sì
“又，解脱者名曰无病。所谓病者，四百四
bìng jí yú wài lái qīn sǔn shēn zhě shì chù wú gù gù míng jiě tuō wú
病及余外来侵损身者。是处无故，故名解脱。无
jí bìng zhě jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái rú
疾病者⁵⁶，即真解脱；真解脱者，即是如来。如
lái wú bìng shì gù fǎ shēn yì wú yǒu bìng rú shì wú bìng jí shì rú lái
来无病，是故法身亦无有病。如是无病即是如来。
sǐ zhě míng yuē shēn huài mìng zhōng shì chù wú sǐ jí shì gān lù
死者，名曰身坏命终，是处无死，即是甘露。
gān lù zhě jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái rú
甘露者⁵⁷，即真解脱。真解脱者，即是如来。如

⁵⁶ 大正藏：无病疾者

⁵⁷ 大正藏：是甘露者

lái chéng jiù rú shì gōng dé yún hé dāng yán rú lái wú cháng ruò yán
来成就如是功德，云何当言如来无常？若言
wú cháng wú yǒu shì chù shì jīn gāng shēn yún hé wú cháng shì gù
无常，无有是处。是金刚身云何无常？是故
rú lái bù míng mìng zhōng rú lái qīng jìng wú yǒu gù huì rú lái zhī shēn
如来不名命终。如来清净无有垢秽，如来之身
fēi tāi suǒ wū rú fēn tuó lì běn xìng qīng jìng rú lái jiě tuō yì fù rú
非胎所污，如分陀利本性清净，如来解脱亦复如
shì rú shì jiě tuō jí shì rú lái shì gù rú lái qīng jìng wú gù
是，如是解脱即是如来，是故如来清净无垢。

yòu jiě tuō zhě zhū lòu chuāng yóu yǒng wú yí yú rú lái
“又，解脱者，诸漏疮疣永无遗余；如来
yì ěr wú yǒu yī qiè zhū lòu chuāng yóu
亦尔，无有一切诸漏疮疣。

yòu jiě tuō zhě wú yǒu dòu zhēng pì rú jī rén jiàn tā yǐn
“又，解脱者无有斗争。譬如饥人，见他饮
shí shēng tān duó xiǎng jiě tuō bù ěr
食，生贪夺想；解脱不尔。

yòu jiě tuō zhě míng yuē ān jìng fán fū rén yán fū ān
“又，解脱者名曰安静。凡夫人言：‘夫安
jìng zhě wèi mó xī shǒu luó rú shì zhī yán jí shì xū wàng zhēn
静者，谓摩醯首罗。’如是之言，即是虚妄。真
ān jìng zhě bì jìng jiě tuō bì jìng jiě tuō jí shì rú lái
安静者，毕竟解脱；毕竟解脱，即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng yuē ān wǎn rú duō zéi chù bù míng ān
“又，解脱者名曰安隐。如多贼处不名安
wǎn qīng yí zhī chù nǎi míng ān wǎn shì jiě tuō zhōng wú yǒu bù wèi
隐，清夷之处乃名安隐。是解脱中无有怖畏，
gù míng ān wǎn shì gù ān wǎn jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí
故名安隐。是故，安隐即真解脱，真解脱者即
shì rú lái rú lái zhě jí shì fǎ yě
是如来，如来者即是法也。

yòu jiě tuō zhě wú yǒu děng lǚ yǒu děng lǚ zhě rú zhū
“又，解脱者无有等侣。有等侣者，如诸
guó wáng yǒu lín guó děng zhēn jiě tuō zhě zé bù rú shì wú děng lǚ zhě
国王有邻国等，真解脱者则不如是。无等侣者，
wèi zhuàn lún shèng wáng wú néng yǔ děng jiě tuō yì ěr wú yǒu děng
谓转轮圣王，无能与等；解脱亦尔，无有等

lǚ wú děng lǚ zhě jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú
 侣。无等侣者，即真解脱；真解脱者，即是如
 lái zhuàn fǎ lún wáng shì gù rú lái wú yǒu děng lǚ yǒu děng
 来、转法轮王。是故，如来无有等侣，有等
 lǚ zhě wú yǒu shì chù
 侣者无有是处。

yòu jiě tuō zhě míng wú yōu chóu yǒu yōu chóu zhě pì rú
 “又，解脱者名无忧愁。有忧愁者，譬如
 guó wáng wèi nán qiáng lín ér shēng yōu chóu fū jiě tuō zhě zé wú shì shì
 国王畏难强邻而生忧愁；夫解脱者则无是事。
 pì rú huài yuàn zé wú yōu lù jiě tuō yì ěr shì wú yōu wèi wú yōu
 譬如坏怨则无忧虑，解脱亦尔，是无忧畏。无忧
 wèi zhě jí shì rú lái
 畏者，即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng wú yōu xǐ pì rú nǚ rén wéi yǒu yī
 “又，解脱者名无忧喜。譬如女人，唯有一
 zǐ cóng yì yuǎn xíng cù dé xiōng wèn wén zhī chóu kǔ hòu fù
 子，从役远行，卒得凶问，闻之愁苦，后复
 wén huó biàn shēng huān xǐ fū jiě tuō zhōng wú rú shì shì wú yōu
 闻活，便生欢喜，夫解脱中无如是事。无忧
 xǐ zhě jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
 喜者即真解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě wú yǒu chén gù pì rú chūn yuè rì mò
 “又，解脱者无有尘垢。譬如春月，日没
 zhī hòu fēng qǐ chén wù fū jiě tuō zhōng wú rú shì shì wú chén wù
 之后，风起尘雾，夫解脱中无如是事。无尘雾
 zhě pì zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
 者譬⁵⁸真解脱，真解脱者即是如来。

pì rú shèng wáng jì zhōng míng zhū wú yǒu gù huì fū jiě
 “譬如圣王，髻中明珠无有垢秽，夫解
 tuō xìng yì fù rú shì wú yǒu gù huì wú gù huì zhě pì zhēn jiě tuō
 脱性亦复如是，无有垢秽。无垢秽者譬真解脱，
 zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
 真解脱者即是如来。

rú zhēn jīn xìng bù zá shā shí nǎi míng zhēn bǎo yǒu rén dé
 “如真金性，不杂沙石乃名真宝，有人得

⁵⁸ 大正藏：喻（后同）

zhī shēng yú cái xiǎng fū jiě tuō xìng yì fù rú shì rú bǐ zhēn bǎo bǐ
之生于财想，夫解脱性亦复如是如彼真宝。彼

zhēn bǎo zhě pì zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
真宝者譬真解脱，真解脱者即是如来。

pì rú wǎ píng pò ér shēng sī jīn gāng bǎo píng zé bù rú
“譬如瓦瓶，破而声斲，金刚宝瓶则不如

shì fū jiě tuō zhě yì wú sī pò jīn gāng bǎo píng pì zhēn jiě tuō
是，夫解脱者亦无斲破。金刚宝瓶譬真解脱，

zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái shì gù rú lái shēn bù kě huài
真解脱者即是如来。是故如来身不可坏。

qí shēng sī zhě rú bì má zǐ zhì shèng rè zhōng bào liè⁵⁹
“其声斲者，如蓖麻子置盛热中爆烈”

chū shēng fū jiě tuō zhě wú rú shì shì rú bǐ jīn gāng zhēn bǎo zhī píng
出声，夫解脱者无如是事。如彼金刚真宝之瓶

wú sī pò shēng jiǎ shǐ wú liàng bǎi qiān rén zhòng xī gòng shè zhī wú
无斲破声，假使无量百千人众悉共射之，无

néng huài zhě wú sī pò shēng pì zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú
能坏者。无斲破声譬真解脱，真解脱者即是如

lai
来。

rú pín qióng rén fù tā wù gù wéi tā suǒ xì jiā suǒ zhàng
“如贫穷人负他物故，为他所系，枷锁、杖

fá shòu zhū kǔ dú fū jiě tuō zhōng wú rú shì shì wú yǒu fù zhài
罚、受诸苦毒，夫解脱中无如是事，无有负债。

yóu rú zhǎng zhě duō yǒu cái bǎo wú liàng yì shù shì lì zì zài bú
犹如长者，多有财宝无量亿数，势力自在，不

fù tā wù fū jiě tuō zhě yì fù rú shì duō yǒu wú liàng fǎ cái zhēn
负他物。夫解脱者亦复如是，多有无量法财珍

bǎo shì lì zì zài wú yǒu suǒ fù wú suǒ fù zhě pì zhēn jiě tuō
宝，势力自在，无有所负。无所负者譬真解脱，

zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng wú bī qiè rú chūn shè rè xià rì shí
“又，解脱者名无逼切。如春涉热，夏日食

tián dōng rì chù lěng zhēn jiě tuō zhōng wú yǒu rú shì bú shì yì shì
甜，冬日触冷，真解脱中无有如是不适意事。

⁵⁹ 大正藏：裂

wú bī qiè zhě pì zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
无逼切者譬真解脱，真解脱者即是如来。

yòu wú bī qiè zhě pì rú yǒu rén bǎo shí yú ròu ér fù
“又，无逼切者，譬如有人，饱食鱼肉而复
yǐn rǔ shì rén zé wéi jìn sǐ bù jiǔ zhēn jiě tuō zhōng wú rú shì shì
饮乳，是人则为近死不久，真解脱中无如是事。

shì rén ruò dé gān lù liáng yào suǒ huàn dé chú zhēn jiě tuō zhě yì fù
是人若得甘露良药，所患得除，真解脱者亦复
rú shì gān lù liáng yào pì zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
如是。甘露良药譬真解脱，真解脱者即是如来。

yún hé bī qiè bù bī qiè yé pì rú fán fū wǒ màn zì
“云何逼切、不逼切耶？譬如凡夫，我慢自
gāo ér zuò shì niàn yī qiè wù zhōng shéi néng hài wǒ jí biàn
高，而作是念：‘一切物中谁能害我？’即便
zhuō chí shé hǔ dú chóng dāng zhī shì rén bú jìn shòu mìng zé
捉持蛇、虎、毒虫。当知是人，不尽寿命则
biàn hèng sǐ zhēn jiě tuō zhōng wú rú shì shì
便横死。真解脱中无如是事。

bù bī qiè zhě rú zhuàn lún wáng suǒ yǒu shén zhū néng fú jié
“不逼切者，如转轮王，所有神珠能伏蝘、
qiāng jiǔ shí liù zhǒng zhū dú chóng děng ruò yǒu wén shì shén zhū xiāng zhě
蜚九十六种诸毒虫等，若有闻是神珠香者，
zhū dú xiāo miè zhēn jiě tuō zhě yì fù rú shì jiē xī yuǎn lí èr shí
诸毒消灭。真解脱者亦复如是，皆悉远离二十
wǔ yǒu dú xiāo miè zhě pì zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
五有。毒消灭者譬真解脱，真解脱者即是如来。

yòu bù bī qiè zhě pì rú xū kōng jiě tuō yì ěr bǐ xū
“又，不逼切者譬如虚空，解脱亦尔。彼虚
kōng zhě pì zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
空者譬真解脱，真解脱者即是如来。

yòu bī qiè zhě rú jìn gān cǎo rán⁶⁰ zhū dēng huǒ jìn zé
“又，逼切者，如近干草然⁶⁰诸灯火，近则
chì rán zhēn jiě tuō zhōng wú rú shì shì
炽然，真解脱中无如是事。

yòu bù bī qiè zhě pì rú rì yuè bù bī zhòng shēng jiě
“又，不逼切者，譬如日月不逼众生，解

⁶⁰ 大正藏：燃

tuō yì ěr yú zhūzhòngshēng wú yǒu bī qiè wú yǒu bī qiè pì zhēn jiě
脱亦尔，于诸众生无有逼切。无有逼切譬真解

tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng wú dòng fǎ yóu rú yuàn qīn zhēn jiě
“又，解脱者名无动法。犹如怨亲，真解

tuō zhōng wú rú shì shì
脱中无如是事。

yòu bú dòng zhě rú zhuàn lún wáng gèng wú shèng wáng yǐ
“又，不动者如转轮王，更无圣王以

wéi qīn yǒu ruò gèng yǒu qīn zé wú shì chù jiě tuō yì ěr gèng wú
为亲友，若更有亲，则无是处，解脱亦尔，更无

yǒu qīn ruò yǒu qīn zhě yì wú shì chù bǐ wáng wú qīn pì zhēn jiě
有亲，若有亲者，亦无是处。彼王无亲譬真解

tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái rú lái zhě jí shì fǎ yě
脱，真解脱者即是如来。如来者，即是法也。

yòu wú dòng zhě pì rú sù yī yì shòu rǎn sè jiě tuō bù
“又，无动者，譬如素衣易受染色，解脱不

ěr yòu wú dòng zhě rú pó shī huā yù lìng yǒu chòu jí qīng sè zhě
尔。又，无动者如婆师华，欲令有臭及青色者

wú yǒu shì chù jiě tuō yì ěr yù lìng yǒu chòu jí zhū sè zhě yì wú shì
无有是处，解脱亦尔，欲令有臭及诸色者亦无是

chù shì gù jiě tuō jí shì rú lái
处。是故，解脱即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng wéi xī yǒu pì rú shuǐ zhōng shēng yú lián
“又，解脱者名为希有。譬如水中生于莲

huā fēi wéi xī yǒu huǒ zhōng shēng zhě shì nǎi xī yǒu yǒu rén jiàn zhī biàn
华非为希有，火中生者是乃希有，有人见之便

shēng huān xǐ zhēn jiě tuō zhě yì fù rú shì qí yǒu jiàn zhě xīn shēng
生欢喜。真解脱者亦复如是，其有见者心生

huān xǐ bǐ xī yǒu zhě pì zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
欢喜。彼希有者譬真解脱，真解脱者即是如来，

qí rú lái zhě jí shì fǎ shēn
其如来者即是法身。

yòu xī yǒu zhě pì rú yīng ér qí chǐ wèi shēng jiàn jiàn
“又，希有者，譬如婴儿，其齿未生，渐渐

zhǎng dà rán hòu nǎi shēng jiě tuō bù ěr wú shēng bù shēng
长大，然后乃生。解脱不尔，无生不生。

yòu jiě tuō zhě míng yuē xū jì wú yǒu bú dìng bú dìng zhě
“又，解脱者名曰虚寂，无有不定。不定者，
rú yī chǎn tí jiū jìng bù yí fàn zhòng jìn zhě bù chéng fó dào wú
如一阐提究竟不移，犯重禁者不成佛道，无
yǒu shì chù hé yǐ gù shì rén ruò yú fó zhèng fǎ zhōng xīn dé jìng
有是处。何以故？是人若于佛正法中心得净
xìn ěr shí jí biàn miè yī chǎn tí ruò fù dé zuò yōu pó sāi zhě
信，尔时，即便灭一阐提；若复得作优婆塞者，
shì yì néng dé miè yī chǎn tí fàn zhòng jìn zhě miè cǐ zuì yǐ
是亦能得⁶¹灭一阐提。犯重禁者，灭此罪已，
zé dé chéng fó shì gù ruò yán bì dìng bù yí bù chéng fó dào wú yǒu
则得成佛，是故若言毕定不移不成佛道，无有
shì chù zhēn jiě tuō zhōng dōu wú rú shì miè jìn zhī shì
是处。真解脱中都无如是灭尽之事。

yòu xū jì zhě duò yú fǎ jiè rú fǎ jiè xìng jí zhēn jiě
“又，虚寂者，堕于法界。如法界性即真解
tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
脱，真解脱者即是如来。

yòu yī chǎn tí ruò jìn miè zhě zé bù dé chēng yī chǎn tí
“又，一阐提若尽灭者，则不得称一阐提
yě hé děng míng wéi yī chǎn tí yé yī chǎn tí zhě duàn miè yī
也。何等名为一阐提耶？一阐提者，断灭一
qiè zhū shàn gēn běn xīn bù pān yuán yī qiè shàn fǎ nǎi zhì bù shēng yī
切诸善根本，心不攀缘一切善法，乃至不生一
niàn zhī shàn zhēn jiě tuō zhōng dōu wú shì shì wú shì shì gù jí zhēn jiě
念之善。真解脱中都无是事，无是事故即真解
tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng bù kě liáng pì rú gǔ jù qí liàng
“又，解脱者名不可量。譬如谷聚，其量
kě zhī zhēn jiě tuō zhě zé bù rú shì pì rú dà hǎi bù kě dù liáng
可知，真解脱者则不如是。譬如大海，不可度量，
jiě tuō yì ěr bù kě dù liáng bù kě liáng zhě jí zhēn jiě tuō zhēn
解脱亦尔，不可度量。不可量者即真解脱，真
jiě tuō zhě jí shì rú lái
解脱者即是如来。

⁶¹ 大正藏：是亦得能

yòu jiě tuō zhě míng wú liàng fǎ rú yī zhòng shēng duō yǒu
“又，解脱者名无量法。如一众生多有
yè bào jiě tuō yì ěr yǒu wú liàng bào wú liàng bào zhě jí zhēn jiě
业报，解脱亦尔，有无量报。无量报者即真解
tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng wéi guǎng dà pì rú dà hǎi wú yǔ
“又，解脱者名为广大。譬如大海，无与
děng zhě jiě tuō yì ěr wú néng yǔ děng wú yǔ děng zhě jí zhēn
等者，解脱亦尔，无能与等。无与等者即真
jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng yuē zuì shàng pì rú xū kōng zuì gāo
“又，解脱者名曰最上。譬如虚空，最高
wú bǐ jiě tuō yì ěr zuì gāo wú bǐ gāo wú bǐ zhě jí zhēn jiě tuō
无比，解脱亦尔，最高无比。高无比者即真解脱，
zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng wú néng guò pì rú shī zǐ suǒ zhù zhī chù
“又，解脱者名无能过。譬如师子所住之处，
yī qiè bǎi shòu wú néng guò zhě jiě tuō yì ěr wú yǒu néng guò wú
一切百兽无能过者，解脱亦尔，无有能过。无
néng guò zhě jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
能过者即真解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng wéi wú shàng pì rú běi fāng zhū fāng
“又，解脱者名为无上。譬如北方，诸方
zhōng shàng jiě tuō yì ěr wéi wú yǒu shàng wú yǒu shàng zhě jí zhēn
中上，解脱亦尔，为无有上。无有上者即真
jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng wú shàng shàng pì rú běi fāng zhī yú
“又，解脱者名无上上。譬如北方之于
dōng fāng wéi wú shàng shàng jiě tuō yì ěr wú yǒu shàng shàng
东方，为无上上；解脱亦尔，无有上上。
wú shàng shàng zhě jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
无上上者即真解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng yuē héng fǎ pì rú rén tiān shēn huài
“又，解脱者名曰恒法。譬如人天，身坏

mìngzhōng shì míngyuēhéng fēi bù héng yě jiě tuō yì ěr fēi
命终，是名曰恒，非不恒也；解脱亦尔，非
shì bù héng fēi bù héngzhě jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuōzhě jí shì rú
是不恒。非不恒者即真解脱，真解脱者即是如
lái
来。

yòu jiě tuōzhě míngyuējiān shí⁶² rú qū tuó luó zhāntán
“又，解脱者名曰坚实⁶²。如佉陀罗、梅檀、
chénshuǐ qí xìngjiān shí jiě tuō yì ěr qí xìngjiān shí xìngjiān shí
沈水，其性坚实；解脱亦尔，其性坚实。性坚实
zhě jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuōzhě jí shì rú lái
者即真解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuōzhě míngyuē bù xū pì rú zhú wěi qí tǐ kōng
“又，解脱者名曰不虚。譬如竹苇，其体空
zào⁶³ jiě tuō bù ěr dāng zhī jiě tuō jí shì rú lái
躁⁶³，解脱不尔。当知解脱即是如来。

yòu jiě tuōzhě míng bù kě wū pì rú qiáng bì wèi bèi
“又，解脱者名不可污。譬如墙壁，未被
tú zhì wénméng zài shàng zhǐ zhù yóu xì ruò yǐ⁶⁴ tú zhì cǎi huà
涂治，蚊虻在上止住游戏。若已⁶⁴涂治、彩画、
diāo shì chóngwén cǎixiāng jí biàn bú zhù rú shì bú zhù pì zhēn
雕饰，虫闻彩香，即便不住。如是不住譬真
jiě tuō zhēn jiě tuōzhě jí shì rú lái
解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuōzhě míngyuē wú biān pì rú jù luò jiē yǒubiān
“又，解脱者名曰无边。譬如聚落皆有边
biǎo jiě tuō bù ěr pì rú xū kōng wú yǒubiān jì jiě tuō yì ěr
表；解脱不尔。譬如虚空无有边际；解脱亦尔，
wú yǒubiān jì rú shì jiě tuō jí shì rú lái
无有边际。如是解脱即是如来。

yòu jiě tuōzhě míng bù kě jiàn pì rú kōngzhōng niǎo jì
“又，解脱者名不可见。譬如空中，鸟迹
nánjiàn rú shì nánjiàn pì zhēn jiě tuō zhēn jiě tuōzhě jí shì rú lái
难见。如是难见譬真解脱，真解脱者即是如来。

⁶² 大正藏：实；永乐北藏：住；龙藏：住

⁶³ 大正藏：踈

⁶⁴ 大正藏：以

yòu jiě tuō zhě míng yuē shēn shēn hé yǐ gù shēng wén
“又，解脱者名曰甚深。何以故？声闻、

yuán jué suǒ bù néng rù bù néng rù zhě jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě
缘觉所不能入。不能入者即真解脱，真解脱者

jī shì rú lái yòu shēn shēn zhě zhū fó pú sà zhī suǒ gōng jìng
即是如来。又，甚深者，诸佛、菩萨之所恭敬。

pì rú xiào zǐ gòng yǎng fù mǔ gōng dé shēn shēn gōng dé shēn shēn pì
譬如孝子供养父母，功德甚深。功德甚深譬

zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
真解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng bù kě jiàn pì rú yǒu rén bú zì jiàn
“又，解脱者名不可见。譬如有人，不自见

dǐng jiě tuō yì ěr shēng wén yuán jué suǒ bù néng jiàn bù néng
顶；解脱亦尔，声闻、缘觉所不能见。不能

jiàn zhě jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
见者即真解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng wú shè zhái pì rú xū kōng wú yǒu shè
“又，解脱者名无舍宅。譬如虚空，无有舍

zhái jiě tuō yì ěr yán shè zhái zhě pì èr shí wǔ yǒu wú yǒu shè
宅，解脱亦尔。言舍宅者，譬二十五有。无有舍

zhái pì zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
宅譬真解脱⁶⁵，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng bù kě qǔ rú ā mó lè guǒ rén kě
“又，解脱者名不可取。如阿摩勒果，人可

qǔ chí jiě tuō bù ěr bù kě qǔ chí bù kě qǔ chí jí zhēn jiě tuō
取持；解脱不尔，不可取持。不可取持即真解脱，

zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng bù kě zhí pì rú huàn wù bù kě
“又，解脱者名不可执。譬如幻物，不可

zhí chí jiě tuō yì ěr bù kě zhí chí bù kě zhí chí jí zhēn jiě tuō
执持；解脱亦尔，不可执持。不可执持即真解脱，

zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě wú yǒu shēn tǐ pì rú yǒu rén tǐ shēng
“又，解脱者无有身体。譬如有人，体生

⁶⁵ 大正藏：无有舍宅者喻真解脱

chuāng lài jí zhūyōng jū diānkuángān kū zhēn jiě tuōzhōng wú
疮 癩及诸痛疽，颠狂干枯；真解脱中，无
rú shì bìng wú rú shì bìng pì zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú
如是病。无如是病譬真解脱，真解脱者即是如
lái
来。

yòu jiě tuō zhě míng wéi yī wèi rú rǔ yī wèi jiě tuō yì
“又，解脱者名为一味。如乳一味，解脱亦
ěr wéi yǒu yī wèi rú shì yī wèi jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí
尔，唯有一味。如是一味即真解脱，真解脱者即
shì rú lái
是如来。

yòu jiě tuō zhě míng yuē qīng jìng rú shuǐ wú ní chéng tíng
“又，解脱者名曰清净。如水无泥，澄
qīng jìng jiě tuō yì ěr chéng tíng qīng jìng chéng tíng qīng jìng jí zhēn
清净；解脱亦尔，澄 澄 清净。澄 澄 清净即真
jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng yuē yī wèi rú kōng zhōng yǔ yī wèi
“又，解脱者名曰一味。如空中雨，一味
qīng jìng yī wèi qīng jìng pì zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
清净。一味清净譬真解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng yuē chú què pì rú mǎnyuè wú zhū yún
“又，解脱者名曰除却。譬如满月，无诸云
yì jiě tuō yì ěr wú zhū yún yì wú zhū yún yì jí zhēn jiě tuō
翳；解脱亦尔，无诸云翳。无诸云翳即真解脱，
zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng yuē jì jìng pì rú yǒurén rè bìng chú
“又，解脱者名曰寂静。譬如有人，热病除
yù shēn dé jì jìng jiě tuō yì ěr shēn dé jì jìng shēn dé jì
愈，身得寂静；解脱亦尔，身得寂静。身得寂
jìng jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
静即真解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě jí shì píngděng pì rú yě tián dú shé
“又，解脱者即是平等。譬如野田，毒蛇、
shǔ láng jù yǒushā xīn jiě tuō bù ěr wú yǒushā xīn wú shā xīn
鼠、狼俱有杀心；解脱不尔，无有杀心。无杀心

zhě jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái yòu píngděngzhě
者即真解脱，真解脱者即是如来。又，平等者，
pì rú fù mǔ děng xīn yú zǐ jiě tuō yì ěr qí xīn píngděng
譬如父母，等心于子；解脱亦尔，其心平等。
xīn píngděngzhě jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
心平等者即真解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng wú yì chù pì rú yǒu rén wéi jū shàng
“又，解脱者名无异处。譬如有人唯居上

miào qīng jìng wū zhái gèng wú yì chù jiě tuō yì ěr wú yǒu yì chù
妙清净屋宅，更无异处；解脱亦尔，无有异处。

wú yì chù zhě jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
无异处者即真解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng yuē zhī zú pì rú jī rén zhí yù gān
“又，解脱者名曰知足。譬如饥人，值遇甘

zhuàn shí zhī wú yàn jiě tuō bù ěr rú shí rǔ mí gèng wú suǒ
饌，食之无厌。解脱不尔，如食乳糜，更无所

xū gèng wú suǒ xū pì zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
须。更无所须譬真解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng yuē duàn jué rú rén bèi fù duàn fù
“又，解脱者名曰断绝。如人被缚，断缚

dé tuō jiě tuō yì ěr duàn jué yī qiè yí xīn jié fù rú shì duàn
得脱；解脱亦尔，断绝一切疑心结缚。如是断

yí jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
疑即真解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng dào bǐ àn pì rú dà hé yǒu cǐ bǐ
“又，解脱者名到彼岸。譬如大河，有此彼

àn jiě tuō bù ěr suī wú cǐ àn ér yǒu bǐ àn yǒu bǐ àn zhě jí
岸；解脱不尔，虽无此岸而有彼岸。有彼岸者即

zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
真解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng yuē mò rán pì rú dà hǎi qí shuǐ fàn
“又，解脱者名曰默然。譬如大海，其水泛

zhǎng⁶⁶ duō zhū yīn shēng jiě tuō bù ěr rú shì jiě tuō jí shì rú
长⁶⁶，多诸音声，解脱不尔。如是解脱即是如

lái
来。

⁶⁶ 大正藏：漲

yòu jiě tuō zhě míng yuē měi miào pì rú zhòng yào zá hē
“又，解脱者名曰美妙。譬如众药，杂呵
lí lè qí wèi zé kǔ jiě tuō bù ěr wèi rú gān lù wèi rú gān
梨勒，其味则苦；解脱不尔，味如甘露。味如甘
lù pì zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
露譬真解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě chú zhū fán nǎo pì rú liáng yī hé hé zhū
“又，解脱者除诸烦恼。譬如良医，和合诸
yào shàn liáo zhòng bìng jiě tuō yì ěr néng chú fán nǎo chú fán nǎo
药，善疗众病；解脱亦尔，能除烦恼。除烦恼
zhě jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
者即真解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng yuē wú zé pì rú xiǎo shè bù róng duō
“又，解脱者名曰无迕。譬如小舍，不容多
rén jiě tuō bù ěr duō suǒ róng shòu duō suǒ róng shòu jí zhēn jiě tuō
人；解脱不尔，多所容受。多所容受即真解脱，
zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng miè zhū ài bù zá yín yù pì rú nǚ
“又，解脱者名灭诸爱，不杂淫欲。譬如女
rén duō zhū ài yù jiě tuō bù ěr rú shì jiě tuō jí shì rú lái
人，多诸爱欲，解脱不尔。如是解脱即是如来。
rú lái rú shì wú yǒu tān yù chēn huì yú chī jiāo màn děng jié
如来如是，无有贪欲、瞋恚、愚痴、憍慢等结。

yòu jiě tuō zhě míng yuē wú ài ài yǒu èr zhǒng yī
“又，解脱者名曰无爱。爱有二种：一，
è guǐ ài èr zhě fǎ ài zhēn jiě tuō zhě lí è guǐ ài lián
饿鬼爱；二者，法爱。真解脱者，离饿鬼爱；怜
mǐn zhòng shēng gù yǒu fǎ ài rú shì fǎ ài jí zhēn jiě tuō zhēn jiě
悯众生，故有法爱。如是法爱即真解脱，真解
tuō zhě jí shì rú lái
脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě lí wǒ wǒ suǒ rú shì jiě tuō jí shì rú
“又，解脱者离我、我所。如是解脱即是如
lái rú lái zhě jí shì fǎ yě
来，如来者即是法也。

yòu jiě tuō zhě jí shì miè jìn lí zhū yǒu tān rú shì jiě
“又，解脱者即是灭尽，离诸有贪。如是解

tuō jí shì rú lái rú lái zhě jí shì fǎ yě
脱即是如来，如来者即是法也。

yòu jiě tuō zhě jí shì jiù hù néng jiù yī qiè zhū bù wèi zhě
“又，解脱者即是救护，能救一切诸怖畏者。

rú shì jiě tuō jí shì rú lái rú lái zhě jí shì fǎ yě
如是解脱即是如来，如来者即是法也。

yòu jiě tuō zhě jí shì guī chù ruò yǒu guī yī rú shì jiě tuō
“又，解脱者即是归处。若有归依如是解脱，

bù qiú yú yī pì rú yǒu rén yī shì yú wáng bù qiú yú yī suī
不求余依。譬如有人，依恃于王，不求余依。虽

fù yī wáng zé yǒu dòng zhuǎn yī jiě tuō zhě wú yǒu dòng zhuǎn
复依王，则有动转；依解脱者，无有动转。

wú dòng zhuǎn zhě jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái rú lái
无动转者即真解脱，真解脱者即是如来，如来

zhě jí shì fǎ yě
者即是法也。

yòu jiě tuō zhě míng wéi wū zhái pì rú yǒu rén xíng yú
“又，解脱者名为⁶⁷屋宅。譬如有人，行于

kuàng yě zé yǒu xiǎn nán jiě tuō bù ěr wú yǒu xiǎn nán wú xiǎn
旷野，则有险难；解脱不尔，无有险难。无险

nàn zhě jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
难者即真解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě shì wú suǒ wèi rú shī zǐ wáng yú zhū bǎi
“又，解脱者是无所畏。如狮子王，于诸百

shòu bù shēng bù wèi jiě tuō yì ěr yú zhū mó zhòng bù shēng bù wèi
兽不生怖畏；解脱亦尔，于诸魔众不生怖畏。

wú bù wèi zhě jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
无怖畏者即真解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě wú yǒu zé xiá pì rú ài lù nǎi zhì bú
“又，解脱者无有迮陬⁶⁸。譬如隘路，乃至不

shòu èr rén bìng xíng jiě tuō bù ěr rú shì jiě tuō jí shì rú lái
受二人并行，解脱不尔，如是解脱即是如来。

yòu yǒu bù zé pì rú yǒu rén wèi hǔ duò jǐng jiě tuō bù
“又有不迮，譬如有人，畏虎堕井；解脱不

ěr rú shì jiě tuō jí shì rú lái
尔，如是解脱即是如来。

⁶⁷ 大正藏：曰

⁶⁸ 大正藏：狹

yòuyǒu bù zé rú dà hǎi zhōng shě huài xiǎo chuán dé jiān láo
“又有不违，如大海中，舍坏小船得坚牢

chuán dé jiān láo chuán chéng zhī dù hǎi zhì ān wěn chù xīn dé
船，得坚牢船乘之度海⁶⁹，至安隐处，心得

kuài lè jiě tuō yì ěr xīn dé kuài lè dé kuài lè zhě jí zhēn jiě tuō
快乐；解脱亦尔，心得快乐。得快乐者即真解脱，

zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě bá zhū yīn yuán pì rú yīn rǔ dé lào yīn
“又，解脱者拔诸因缘。譬如因乳得酪，因

lào dé sū yīn sū dé tí hú zhēn jiě tuō zhōng dōu wú shì yīn wú
酪得酥，因酥得醍醐。真解脱中都无是因，无

shì yīn zhě jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
是因者即真解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě néng fú jiāo màn pì rú dà wáng màn yú xiǎo
“又，解脱者能伏憍慢。譬如大王慢于小

wáng jiě tuō bù ěr rú shì jiě tuō jí shì rú lái rú lái zhě jí shì
王，解脱不尔。如是解脱即是如来，如来者即是

fǎ yě
法也。

yòu jiě tuō zhě fú zhū fàng yì wèi fàng yì zhě duō yǒu tān yù
“又，解脱者伏诸放逸。谓放逸者多有贪欲，

zhēn jiě tuō zhōng wú yǒu shì míng wú shì míng zhě jí zhēn jiě tuō zhēn
真解脱中无有是名。无是名者即真解脱，真

jiě tuō zhě jí shì rú lái
解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě néng chú wú míng rú shàng miào sū chú zhū
“又，解脱者能除无明。如上妙酥，除诸

zǐ huì nǎi míng tí hú jiě tuō yì ěr chú wú míng zǐ chū yú zhēn
滓秽乃名醍醐；解脱亦尔，除无明滓，出⁷⁰于真

míng rú shì zhēn míng jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
明。如是真明即真解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng wéi jì jìng chún yī wú èr rú kōng
“又，解脱者名为寂静，纯一无二。如空

yě xiàng dú yī wú lǚ jiě tuō yì ěr dú yī wú èr dú yī wú
野象，独一无二；解脱亦尔，独一无二。独一无

⁶⁹ 大正藏：如大海中舍坏小船得坚牢船，乘之渡海

⁷⁰ 大正藏：生

èr jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
二即真解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng wéi jiān shí rú zhú wěi bì má jīng
“又，解脱者名为坚实。如竹苇、蓖麻，茎
gàn kōng xū ér zǐ jiān shí chú fó rú lái qí yú rén tiān jiē bù jiān shí
干空虚而子坚实；除佛如来，其余人天皆不坚实。
zhēn jiě tuō zhě yuǎn lí yī qiè zhū yǒu lòu⁷¹ děng rú shì jiě tuō jí shì
真解脱者，远离一切诸有漏⁷¹等，如是解脱即是
rú lái
如来。

yòu jiě tuō zhě míng néng jué liǎo zēng yì yú wǒ zhēn jiě tuō
“又，解脱者名能觉了增益于我，真解脱
zhě yì fù rú shì rú shì jiě tuō jí shì rú lái
者亦复如是，如是解脱即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng shě zhū yǒu pì rú yǒu rén shí yǐ ér
“又，解脱者名舍诸有。譬如有人，食已而
tù jiě tuō yì ěr shě yú zhū yǒu shě zhū yǒu zhě jí zhēn jiě tuō
吐；解脱亦尔，舍于诸有。舍诸有者即真解脱，
zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng yuē jué dìng rú pó shī huā xiāng qī
“又，解脱者名曰决定。如婆师华香，七
yè zhōng wú jiě tuō yì ěr rú shì jiě tuō jí shì rú lái
叶中无，解脱亦尔。如是解脱即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng yuē shuǐ dà pì rú shuǐ dà yú zhū dà
“又，解脱者名曰水大。譬如水大，于诸大
shèng néng rùn yī qiè cǎo mù zhǒng zǐ jiě tuō yì ěr néng rùn yī
胜，能润一切草木种子；解脱亦尔，能润一
qiè yǒu shēng zhī lèi rú shì jiě tuō jí shì rú lái
切有生之类。如是解脱即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng yuē wéi rù rú yǒu mén hù zé tōng
“又，解脱者名曰为入。如有门户，则通
rù lù jīn xìng zhī chù jīn zé kě dé jiě tuō yì ěr rú bǐ mén hù
入路金性之处，金则可得。解脱亦尔，如彼门户，
xiū wú wǒ zhě zé dé rù zhōng rú shì jiě tuō jí shì rú lái
修无我者，则得入中。如是解脱即是如来。

⁷¹ 大正藏：漏；永乐北藏：流；龙藏：流

yòu jiě tuō zhě míng yuē wéi shàn pì rú dì zǐ suí zhú yú
“又，解脱者名曰为善。譬如弟子，随逐于
shī shàn fèng jiào chì dé míng wéi shàn jiě tuō yì ěr rú shì jiě
师，善奉教勅，得名为善，解脱亦尔。如是解
tuō jí shì rú lái
脱即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng chū shì fǎ yú yī qiè fǎ zuì wéi chū guò
“又，解脱者名出世法，于一切法最为出过。
rú zhòng wèi zhōng sū rǔ zuì shèng jiě tuō yì ěr rú shì jiě tuō
如众味中，酥乳最胜，解脱亦尔。如是解脱
jí shì rú lái
即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng yuē bú dòng pì rú mén kǎn fēng bù
“又，解脱者名曰不动。譬如门阃，风不
néng dòng zhēn jiě tuō zhě yì fù rú shì rú shì jiě tuō jí shì rú lái
能动，真解脱者亦复如是。如是解脱即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng wú tāo bō rú bǐ dà hǎi qí shuǐ tāo
“又，解脱者名无涛波。如彼大海，其水涛
bō jiě tuō bù ěr rú shì jiě tuō jí shì rú lái
波，解脱不尔。如是解脱即是如来。

yòu jiě tuō zhě pì rú gōng diàn jiě tuō yì ěr dāng zhī
“又，解脱者譬如宫殿，解脱亦尔。当知
jiě tuō jí shì rú lái
解脱即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng yuē suǒ yòng rú yán fú tán jīn duō yǒu
“又，解脱者名曰所用。如阎浮檀金，多有
suǒ rèn wú yǒu néng shuō shì jīn guò è jiě tuō yì ěr wú yǒu guò è
所任，无有能说是金过恶；解脱亦尔，无有过恶。
wú yǒu guò è jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
无有过恶即真解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě shě yīng ér xíng pì rú dà rén shě xiǎo ér xíng
“又，解脱者舍婴儿行。譬如大人舍小儿行，
jiě tuō yì ěr chú shě wǔ yīn chú shě wǔ yīn jí zhēn jiě tuō zhēn jiě
解脱亦尔，除舍五阴。除舍五阴即真解脱，真解
tuō zhě jí shì rú lái
脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng yuē jiū jìng rú bèi xì zhě cóng xì dé tuō
“又，解脱者名曰究竟。如被系者从系得脱

72 xǐ yù qīngjìng rán hòu huán jiā jiě tuō yì ěr bì jìng qīngjìng
，洗浴清净，然后还家；解脱亦尔，毕竟清净。

bì jìng qīngjìng jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
毕竟清净即真解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng wú zuò lè wú zuò lè zhě yǐ tǔ
“又，解脱者名无作乐。无作乐者，已⁷³吐

tān yù chēn huì chī gù pì rú yǒu rén wù fú dú yào wèi
贪欲、瞋恚、痴故。譬如有人，误服⁷⁴毒药，为

chú dú gù jí fú tǔ yào jì dé tǔ yǐ dú jí chú yù shēn dé
除毒故，即服吐药，既得吐已，毒即除愈，身得

ān lè jiě tuō yì ěr tǔ zhū fán nǎo jié fù zhī dú shēn dé ān lè
安乐。解脱亦尔，吐诸烦恼结缚之毒，身得安乐，

míng wú zuò lè wú zuò lè zhě jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì
名无作乐。无作乐者即真解脱，真解脱者即是

rú lái
如来。

yòu jiě tuō zhě míng duàn sì zhǒng dú shé fán nǎo duàn fán
“又，解脱者名断四种毒蛇烦恼。断烦

nǎo zhě jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
恼者即真解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng lí zhū yǒu miè yī qiè kǔ dé yī qiè
“又，解脱者名离诸有，灭一切苦，得一切

lè yǒng duàn tān yù chēn huì yú chī bá duàn yī qiè fán nǎo gēn
乐，永断贪欲、瞋恚、愚痴，拔断一切烦恼根

běn bá gēn běn zhě jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
本。拔根本者即真解脱，真解脱者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng duàn yī qiè yǒu wéi zhī fǎ chū shēng yī
“又，解脱者名断一切有为之法，出生一

qiè wú lòu shàn fǎ duàn sè zhū dào suǒ wèi ruò wǒ wú wǒ fēi wǒ
切无漏善法，断塞诸道，所谓若我无我、非我

fēi wú wǒ wéi duàn qǔ zhuó bú duàn wǒ jiàn wǒ jiàn zhě míng wéi fó
非无我。唯断取著，不断我见。我见者名为佛

xìng fó xìng zhě jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
性，佛性者即真解脱，真解脱者即是如来。

72 大正藏：解

73 大正藏：以

74 大正藏：饮；永乐北藏：服；龙藏：服

yòu jiě tuō zhě míng bù kōng kōng kōng zhě míng wú suǒ
“又，解脱者名不空空。空空者，名无所
yǒu wú suǒ yǒu zhě jí shì wài dào ní qián zǐ děng suǒ jì jiě tuō
有；无所有者，即是外道尼犍子等所计解脱；
ér shì ní qián shí wú jiě tuō gù míng kōng kōng zhēn jiě tuō zhě zé bù
而是尼犍实无解脱，故名空空。真解脱者则不
rú shì gù bù kōng kōng bù kōng kōng zhě jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō
如是，故不空空。不空空者即真解脱，真解脱
zhě jí shì rú lái
者即是如来。

yòu jiě tuō zhě míng kōng bù kōng rú shuǐ jiǔ rǔ lào
“又，解脱者名空⁷⁵不空。如水、酒、乳酪、
sū mì děng píng suī wú shuǐ jiǔ lào sū mì shí yóu gù dé míng
酥蜜等瓶，虽无水、酒、酪、酥蜜时，犹故得名
wéi shuǐ děng píng ér shì píng děng bù kě shuō kōng jí yǐ bù kōng ruò
为水等瓶，而是瓶等不可说空及以不空。若
yán kōng zhě zé bù dé yǒu sè xiāng wèi chù ruò yán bù kōng
言空者，则不得有色、香、味、触；若言不空，
ér fù wú yǒu shuǐ jiǔ děng shí jiě tuō yì ěr bù kě shuō sè jí yǐ
而复无有水、酒等实。解脱亦尔，不可说色及以
fēi sè bù kě shuō kōng jí yǐ bù kōng ruò yán kōng zhě zé bù dé
非色，不可说空及以不空。若言空者，则不得
yǒu cháng lè wǒ jìng ruò yán bù kōng shéi shòu shì cháng
有常、乐、我、净；若言不空，谁受是常、
lè wǒ jìng zhě yǐ shì yì gù bù kě shuō kōng jí yǐ bù kōng
乐、我、净者？以是义故，不可说空及以不空。
kōng zhě wèi wú èr shí wǔ yǒu jí zhū fán nǎo yī qiè kǔ yī qiè xiàng
空者，谓无二十五有及诸烦恼、一切苦、一切相、
yī qiè yǒu wéi xíng rú píng wú lào zé míng wéi kōng bù kōng zhě
一切有为行。如瓶无酪，则名为空。不空者，
wèi zhēn shí shàn sè cháng lè wǒ jìng bú dòng bú biàn
谓真实善色，常、乐、我、净，不动不变，
yóu rú bǐ píng sè xiāng wèi chù gù míng bù kōng shì gù
犹如彼瓶色、香、味、触，故名不空。是故，
jiě tuō pì rú bǐ píng bǐ píng yù yuán zé yǒu pò huài jiě tuō bù ěr
解脱譬如彼瓶。彼瓶遇缘则有破坏，解脱不尔，

⁷⁵ 大正藏：空；永乐北藏：曰；龙藏：曰

bù kě pò huài bù kě pò huài jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì
不可破坏。不可破坏即真解脱，真解脱者即是
rú lái
如来。

yòu jiě tuō zhě míng yuē lí ài pì rú yǒu rén ài xīn xī
“又，解脱者名曰离爱。譬如有人，爱心希
wàng shì tí huán yīn dà fàn tiān wáng zì zài tiān wáng jiě tuō bù
望释提桓因、大梵天王、自在天王；解脱不
ěr ruò dé chéng yú ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí yǐ wú ài wú
尔，若得成于阿耨多罗三藐三菩提已，无爱无
yí wú ài wú yí jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái ruò
疑。无爱无疑即真解脱，真解脱者即是如来。若
yán jiě tuō yǒu ài yí zhě wú yǒu shì chù
言解脱有爱疑者，无有是处。

yòu jiě tuō zhě duàn zhū yǒu tān duàn yī qiè xiàng yī qiè
“又，解脱者断诸有贪，断一切相、一切
xì fù yī qiè fán nǎo yī qiè shēng sǐ yī qiè yīn yuán yī qiè
系缚、一切烦恼、一切生死、一切因缘、一切
guǒ bào rú shì jiě tuō jí shì rú lái rú lái jí shì niè pán
果报。如是解脱即是如来，如来即是涅槃。

yī qiè zhòng shēng bù wèi shēng sǐ zhū fán nǎo gù gù shòu
“一切众生，怖畏生死诸烦恼故，故受
sān guī pì rú qún lù bù wèi liè shī jì dé miǎn lí ruò dé yī
三归。譬如群鹿，怖畏猎师，既得免离，若得一
tiào zé pì yī guī rú shì sān tiào zé pì sān guī yǐ sān tiào gù zé
跳则譬一归，如是三跳则譬三归，以三跳故，则
shòu ān lè zhòng shēng yì ěr bù wèi sì mó è liè shī gù shòu
⁷⁶受安乐。众生亦尔，怖畏四魔恶猎师故，受
sān guī yī sān guī yī gù zé dé ān lè shòu ān lè zhě jí zhēn jiě
三归依；三归依故，则得安乐；受安乐者即真解
tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
脱；真解脱者即是如来。

rú lái zhě jí shì niè pán niè pán zhě jí shì wú jìn
“如来者，即是涅槃；涅槃者，即是无尽；
wú jìn zhě jí shì fó xìng fó xìng zhě jí shì jué dìng jué dìng zhě
无尽者，即是佛性；佛性者，即是决定；决定者，

⁷⁶ 大正藏：得

jí shì ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí
即是阿耨多罗三藐三菩提。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn ruò niè pán fó xìng jué
迦叶菩萨白佛言：“世尊！若涅槃、佛性、决
dìng rú lái shì yī yì zhě yún hé shuō yán yǒu sān guī yī
定、如来是一义者，云何说言有三归依？”

fó gào jiā shè shànnán zǐ yī qiè zhòngshēng bù wèishēng sǐ
佛告迦叶：“善男子，一切众生怖畏生死，
gù qiú sān guī yǐ sān guī gù zé zhī fó xìng jué dìng niè pán shànnán
故求三归。以三归故，则知佛性决定涅槃。善男
zǐ yǒu fǎ míng yī yì yì yǒu fǎ míng yì jù yì míng yī yì yì
子，有法名一义异，有法名义俱异。名一义异
zhě fó cháng fǎ cháng bǐ qiū sēng cháng niè pán xū kōng jiē
者，佛常、法常、比丘僧常，涅槃、虚空皆
yì shì cháng shì míng míng yī yì yì míng yì jù yì zhě fó míng
亦是常，是名名一义异。名义俱异者，佛名
wéi jué fǎ míng bù jué sēng míng hé hé niè pán míng jiě tuō xū
为觉，法名不觉，僧名和合，涅槃名解脱，虚
kōng míng fēi shàn yì míng wú ài shì wéi míng yì jù yì
空名非善，亦名无阇⁷⁷，是为名义俱异。

shànnán zǐ sān guī yī zhě yì fù rú shì míng yì jù yì
“善男子，三归依者亦复如是，名义俱异，
yún hé wéi yī shì gù wǒ gào mó hē bō shè bō tí jiāo tán mí
云何为一？是故，我告摩诃波阁波提：‘憍昙弥，
mò gòng yǎng wǒ dāng gòng yǎng sēng ruò gòng yǎng sēng zé dé jù zú
莫供养我，当供养僧；若供养僧，则得具足
gòng yǎng sān guī mó hē bō shè bō tí jí dá wǒ yán zhòng sēng zhī
供养三归。’摩诃波阁波提即答我言：‘众僧之
zhōng wú fó wú fǎ yún hé shuō yán gòng yǎng zhòng sēng zé dé jù zú
中，无佛无法，云何说言供养众僧则得具足
gòng yǎng sān guī wǒ fù gào yán rǔ suí wǒ yǔ zé gòng yǎng
供养三归？’我复告言：‘汝随我语，则供养
fó wéi jiě tuō gù jí gòng yǎng fǎ zhòng sēng shòu zhě zé gòng
佛；为解脱故，即供养法；众僧受者，则供
yǎng sēng shànnán zǐ shì gù sān guī bù dé wéi yī
养僧。’善男子，是故，三归不得为一。

⁷⁷ 大正藏：碍

shànnán zǐ rú lái huò shí shuō yī wéi sān shuō sān wéi
“善男子，如来或时，说一为三，说三为
yī rú shì zhī yì zhū fó jìng jiè fēi shì shēng wén yuán jué suǒ
一，如是之义，诸佛境界，非是声闻、缘觉所
zhī
知。”

jiā shè fù yán rú fó suǒ shuō bì jìng ān lè míng niè pán zhě
迦叶复言：“如佛所说，毕竟安乐名涅槃者，
shì yì yún hé ? fū niè pán zhě shě shēn shě zhì ruò shě shēn zhì shéi
是义云何？夫涅槃者，舍身舍智。若舍身智，谁
dāng shòu lè
当受乐？”

fó yán shànnán zǐ pì rú yǒu rén shí yǐ xīn mèn chū
佛言：“善男子，譬如有人，食已心闷，出
wài yù tù jì dé tù yǐ ér fù huí huán tóng bàn wèn zhī rǔ
外欲吐。既得吐已，而复回还。同伴问之：‘汝
jīn suǒ huàn jìng wéi chà fǒu ér fù lái huán ? dá yán : yǐ chà
今所患，竟为差不？而复来还？’答言：‘已差，
shēn dé ān lè rú lái yì ěr bì jìng yuǎn lí èr shí wǔ yǒu yǒng
身得安乐。’如来亦尔，毕竟远离二十五有，永
dé niè pán ān lè zhī chù bù kě dòng zhuǎn wú yǒu jìn miè duàn yī
得涅槃安乐之处，不可动转，无有尽灭，断一
qiè shòu míng wú shòu lè rú shì wú shòu míng wéi cháng lè ruò
切受，名无受乐。如是无受，名为常乐。若
yán rú lái yǒu shòu lè zhě wú yǒu shì chù shì gù bì jìng lè zhě jí
言如来有受乐者，无有是处。是故，毕竟乐者即
shì niè pán niè pán zhě jí zhēn jiě tuō zhēn jiě tuō zhě jí shì rú lái
是涅槃。涅槃者即真解脱，真解脱者即是如来。”

jiā shè fù yán bù shēng bú miè shì jiě tuō yé
迦叶复言：“不生不灭，是解脱耶？”

rú shì rú shì shànnán zǐ bù shēng bú miè jí shì jiě tuō
“如是如是，善男子，不生不灭即是解脱，
rú shì jiě tuō jí shì rú lái
如是解脱即是如来。”

jiā shè fù yán ruò bù shēng miè shì jiě tuō zhě xū kōng zhī xìng
迦叶复言：“若不生灭是解脱者，虚空之性

yì wú shēngmiè yīng shì rú lái rú lái zhī xìng jí shì jiě tuō
亦无生灭，应是如来。如来之性⁷⁸即是解脱。”

fó gào jiā shè shànnán zǐ shì shì bù rán
佛告迦叶：“善男子，是事不然。”

shì zūn hé gù bù rán
“世尊！何故不然？”

shànnán zǐ rú jiā lán qié jí mìngmìngniǎo qí shēngqīng
“善男子，如迦兰伽及命命鸟，其声清
miào nìng kě tóng yú wū què yīn fǒu
妙，宁可同于乌鹊音不？”

bú yě shì zūn wū què zhī shēng bǐ mìngmìngděng bǎi qiān
“不也。世尊！乌鹊之声比命命等，百千

wàn bèi bù kě wéi bǐ jiā shè fù yán jiā lán qié děng qí shēngwēi
万倍不可为比。”迦叶复言：“迦兰伽等其声微
miào shēn yì bù tóng rú lái yún hé bǐ zhī wū què wú yì jiè zǐ
妙，身亦不同。如来云何比之乌鹊？无异芥子

bǐ xū mí shān fó yǔ xū kōng yì fù rú shì jiā lán qié shēng kě pì
比须弥山。佛与虚空亦复如是，迦兰伽声可譬
fó shēng bù kě yǐ pì wū què zhī yīn
佛声，不可以譬乌鹊之音。”

ěr shí fó zàn jiā shè shàn zāi shàn zāi shànnán zǐ
尔时，佛赞迦叶⁷⁹：“善哉！善哉！善男子，

rǔ jīn shàn jiě shēnshēnnán jiě rú lái yǒu shí yī yīn yuán gù yīn
汝今善解甚深难解。如来有时，以因缘故，引
bǐ xū kōng yǐ pì jiě tuō rú shì jiě tuō jí shì rú lái zhēn jiě tuō zhě
彼虚空以譬解脱，如是解脱即是如来。真解脱者，

yī qiè rén tiān wú néng wéi pì ér cǐ xū kōng shí fēi qí pì wèi huà
一切人天无能为譬⁸⁰，而此虚空实非其譬。为化
zhòngshēng gù yǐ xū kōng fēi yù wéi yù dāng zhī jiě tuō jí shì rú
众生故，以虚空非喻为喻。当知解脱即是如

lái rú lái zhī xìng jí shì jiě tuō jiě tuō rú lái wú èr wú bié
来，如来之性即是解脱。解脱如来，无二无别。

shànnán zǐ fēi yù zhě rú wú bǐ zhī wù bù kě yīn yù
“善男子，非喻者，如无比之物不可引喻，

⁷⁸ 大正藏：如如来性

⁷⁹ 大正藏：佛赞迦叶菩萨

⁸⁰ 大正藏：譬；永乐北藏：匹；龙藏：匹

yǒu yīn yuán gù kě dé yǐn yù rú jīng zhōng shuō miàn mào duān zhèng
有因缘故可得引喻。如经中说：‘面貌端正，
rú yuè shèng mǎn bái xiàng xiān jié yóu rú xuě shān mǎn yuè bù
如月盛满。’‘白象鲜洁，犹如雪山。’满月不
dé jí tóng yú miàn xuě shān bù dé jí shì bái xiàng shàn nán zǐ bù
得即同于面，雪山不得即是白象。善男子，不
kě yǐ yù yù zhēn jiě tuō wèi huà zhòng shēng gù zuò yù ěr yǐ zhū pì
可以喻喻真解脱，为化众生故作喻耳；以诸譬
yù zhī zhū fǎ xìng jiē yì rú shì
喻，知诸法性，皆亦如是。”

jiā shè fù yán yún hé rú lái zuò èr zhǒng shuō
迦叶复言：“云何如来作二种说？”

fó yán shàn nán zǐ pì rú yǒu rén zhí chí dāo jiàn yǐ
佛言：“善男子，譬如有人，执持刀剑，以
chēn huì xīn yù hài rú lái rú lái hé yuè wú huì hèn sè shì rén
瞋恚心，欲害如来。如来和悦，无恚恨色。是人
dāng dé huài rú lái shēn chéng nì zuì fǒu
当得坏如来身，成逆罪不？”

fú yě shì zūn hé yǐ gù rú lái shēn jiè bù kě huài gù
“不也。世尊！何以故？如来身界不可坏故。

suǒ yǐ zhě hé yǐ wú shēn jù wéi yǒu fǎ xìng fǎ xìng zhī xìng lǐ bù
所以者何？以无身聚，唯有法性。法性之性理不
kě huài shì rén yún hé néng huài fó shēn zhí yǐ è xīn gù chéng wú
可坏，是人云何能坏佛身？直以恶心，故成无
jiān yǐ shì yīn yuán yǐn zhū pì yù dé zhī shí fǎ
间。以是因缘，引诸譬喻，得知实法。”

ěr shí fó zàn jiā shè pú sà shàn zāi shàn zāi shàn nán
尔时，佛赞迦叶菩萨：“善哉！善哉！善男

zǐ wǒ suǒ yù shuō rǔ yǐ shuō zhī⁸¹ yòu shàn nán zǐ pì rú
子，我所欲说，汝已说之⁸¹。又，善男子，譬如
è rén yù hài qí mǔ zhù yú yě tián zài gǔ zì xià mǔ wèi sòng shí
恶人，欲害其母，住于野田在谷穡下。母为送食，
qí rén jiàn yǐ xún shēng hài xīn biàn qián mó dāo mǔ shí zhī yǐ
其人见已，寻生害心，便前磨刀。母时知已，
táo rù zì zhōng qí rén chí dāo rào zì biān zhuó zhuó yǐ huān xǐ⁸²
逃入穡中，其人持刀，绕穡边⁸²斫。斫已欢喜，

⁸¹ 大正藏：汝今已说

⁸² 大正藏：边；永乐北藏：遍；龙藏：遍

shēng yǐ hài xiǎng qí mǔ xún chū huán zhì jiā zhōng yú yì yún hé
生已害想。其母寻出，还至家中。于意云何？

shì rén chéng jiù wú jiàn zuì fǒu
是人成就无间罪不？”

shì zūn bù kě dìng shuō hé yǐ gù ruò shuō yǒu zuì mǔ
“世尊！不可定说。何以故？若说有罪，母

shēn yīng huài shēn ruò bú huài yún hé yán yǒu ruò shuō wú zuì shēng
身应坏；身若不坏，云何言有？若说无罪，生

yǐ hài xiǎng xīn huái huān xǐ yún hé yán wú shì rén suī bú jù zú
已害⁸³想，心怀欢喜，云何言无？是人虽不具足

nì zuì ér yì shì nì yǐ shì yīn yuán yǐn zhū pì yù dé zhī shí
逆罪，而亦是逆。以是因缘，引诸譬喻，得知实

fǎ
法。”

fó zàn jiā shè shàn zāi shàn zāi shàn nán zǐ yǐ shì yīn
佛赞迦叶：“善哉！善哉！善男子，以是因

yuán wǒ shuō zhǒng zhǒng fāng biàn pì yù yǐ pì jiě tuō suī yǐ wú
缘，我说种种方便譬喻，以譬解脱。虽以无

liàng ā sēng qí pì ér shí bù kě yǐ pì wéi bǐ huò yǒu yīn yuán yì
量阿僧祇譬，而实不可以譬为比。或有因缘亦

kě pì shuō huò yǒu yīn yuán bù kě yǐn pì shì gù jiě tuō chéng jiù
可譬说，或有因缘不可引譬。是故，解脱成就

rú shì wú liàng gōng dé qù niè pán zhě niè pán rú lái yì yǒu rú shì wú
如是无量功德趣涅槃者，涅槃如来亦有如是无

liàng gōng dé yǐ rú shì děng wú liàng gōng dé chéng jiù mǎn gù míng dà
量功德，以如是等无量功德成就满故，名大

bō niè pán
般涅槃⁸⁴。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn wǒ jīn shǐ zhī rú lái zhì
迦叶菩萨白佛言：“世尊！我今始知，如来至

chù wéi wú yǒu jìn chù ruò wú jìn dāng zhī shòu mìng yì yīng wú jìn
处，为无有尽。处若无尽，当知寿命亦应无尽。”

fó yán shàn zāi shàn zāi shàn nán zǐ rǔ jīn shàn néng
佛言：“善哉！善哉！善男子，汝今善能

hù chí zhèng fǎ ruò yǒu shàn nán zǐ shàn nǚ rén yù duàn fán nǎo zhū
护持正法。若有善男子、善女人，欲断烦恼诸

⁸³ 大正藏：杀

⁸⁴ 大正藏：名大涅槃

jié fù zhě dāngzuò rú shì hù chízhèng fǎ
结缚者，当作如是护持正法。”

大般涅槃经卷第五

dà bō niè pán jīng juàn dì liù
大般涅槃经卷第六

běiliángtiānzhú sānzàngtán wú chèn yì fàn
北凉天竺三藏昙无讖译 梵

sòngshāmén huì yán huì guāntóng xiè líng yùn zài zhì
宋沙门慧严慧观同谢灵运再治

sì yī pǐn dì bā
四依品第八

fó fù gào jiā shè shànnán zǐ shì dà bō niè pán wēimiào⁸⁵
佛复告迦叶：“善男子，是大般涅槃⁸⁵微妙

jīngzhōng yǒu sì zhǒngrén néng hù zhèng fǎ jiàn lì zhèng fǎ yì
经中，有四种人，能护正法，建立正法，忆

niànzhèng fǎ néngduō lì yì liánmǐn shì jiān wéi shì jiān yī ān lè
念正法，能多利益怜悯世间，为世间依，安乐

rén tiān hé děng wéi sì yǒu rén chū shì jù fán nǎoxìng shì míng dì
人天。何等为四？有人出世具烦恼性，是名第

yī xū tuó huán rén sī tuó hán rén shì míng dì èr ā nà hán
一；须陀洹人、斯陀含人，是名第二；阿那含

rén shì míng dì sān ā luó hàn rén shì míng dì sì shì sì zhǒng
人，是名第三；阿罗汉人，是名第四。是四种

rén chū xiàn yú shì néngduō lì yì liánmǐn shì jiān wéi shì jiān yī ān
人出现于世，能多利益怜悯世间，为世间依，安

lè rén tiān
乐人天。

yún hé míng wéi jù fán nǎoxìng ruò yǒu rén néng fèng chí jìn
“云何名为具烦恼性？若有人能奉持禁

jiè wēi yí jù zú jiàn lì zhèng fǎ cóng fó suǒ wén jiě qí wén
戒，威仪具足，建立正法。从佛所闻，解其文

yì zhuǎn wéi tā rén fēn bié xuān shuō suǒ wèi shǎo yù shì dào duō yù
义，转为他人分别宣说，所谓少欲是道，多欲

fēi dào⁸⁶ guǎng shuō rú shì bā dà rén jué yǒu fàn zuì zhě jiào lìng fā
非道⁸⁶，广说如是八大人觉。有犯罪者，教令发

⁸⁵ 大正藏：是大般涅槃

⁸⁶ 大正藏：所谓少欲是道、多欲非道；永乐北藏及龙藏：所谓少欲，多欲非道

lù chàn huǐ mièchú shàn zhī pú sà fāngbiàn suǒ xíng mì mì zhī fǎ
露，忏悔灭除。善知菩萨方便所行秘密之法，
shì míngfán fū fēi dì bā rén dì bā rén zhě bù míngfán fū míng
是名凡夫，非第八人。第八人者，不名凡夫，名
wéi pú sà bù míngwéi fó
为菩萨，不名为佛。

dì èr rén zhě míng xū tuó huán sī tuó hán ruò dé zhèng
“第二人者，名须陀洹、斯陀含。若得正
fǎ shòu chí zhèng fǎ cóng fó wén fǎ rú qí suǒ wén wén yǐ shū
法，受持正法，从佛闻法，如其所闻，闻已书
xiě shòu chí dú sòng zhuǎn wèi tā shuō ruò wén fǎ yǐ bù xiě bú
写，受持读诵，转为他说。若闻法已，不写不
shòu bù chí bù shuō ér yán nú bì bú jìng zhī wù fó tīng xù zhě
受，不持不说，而言奴婢、不净之物佛听畜者，
wú yǒu shì chù shì míng dì èr rén rú shì zhī rén wèi dé dì èr dì
无有是处。是名第二人。如是之人未得第二、第
sān zhù chù míngwéi pú sà yǐ dé shòu jì
三住处，名为菩萨，已得受记。

dì sān rén zhě míng ā nà hán ā nà hán zhě fěi bàng
“第三人者，名阿那含。阿那含者，诽谤
zhèng fǎ ruò yán tīng xù nú bì pú shǐ bú jìng zhī wù shòu chí
正法，若言听畜奴婢、仆使、不净之物，受持
wài dào diǎn jí shū lùn jí wéi kè chén fán nǎo suǒ zhàng zhū jiù fán nǎo
外道典籍书论，及为客尘烦恼所障，诸旧烦恼
zhī suǒ fù gài ruò cáng rú lái zhēn shí shè lì jí wéi wài bìng zhī suǒ
之所覆盖，若藏如来真实舍利，及为外病之所
nǎo hài huò wéi sì dà dú shé suǒ qīn lùn shuō wǒ zhě xī wú shì chù
恼害，或为四大毒蛇所侵，论说我者，悉无是处。
ruò shuō wú wǒ sī yǒu shì chù shuō zhuó shì fǎ wú yǒu shì chù
若说无我，斯有是处。说着世法，无有是处。
ruò shuō dà shèng xiāng xù bù jué sī yǒu shì chù ruò suǒ shòu shēn yǒu
若说大乘相续不绝，斯有是处。若所受身有
bā wàn hù chóng⁸⁷ yì wú shì chù yǒng lí yín yù nǎi zhì mèng zhōng
八万户虫⁸⁷，亦无是处。永离淫欲，乃至梦中
bù shī bú jìng sī yǒu shì chù lín zhōng zhī rì shēng bù wèi zhě yì
不失不净，斯有是处。临终之日生怖畏者，亦

⁸⁷ 大正藏：若所受身有八万虫；永乐北藏及龙藏：若所受身有八万户虫

wú shì chù ā nà hánzhě wéi hé wèi yě shì rén bù huán rú shàng
无是处。阿那含者，为何谓也？是人还不。如上
suǒ shuō suǒ yǒu guò huàn yǒng bù néng wū wǎng fǎn zhōu xuán míng
所说，所有过患永不能污。往反⁸⁸周旋，名
wéi pú sà yǐ dé shòu jì bù jiǔ dé chéng ā nòu duō luó sān miǎo sān
为菩萨，已得受记，不久得成阿耨多罗三藐三
pú tí shì zé míng wéi dì sān rén yě
菩提，是则名为第三人也。

dì sì rén zhě míng ā luó hàn ā luó hàn zhě duàn zhū
“第四人者，名阿罗汉。阿罗汉者，断诸
fán nǎo shě yú zhòng dàn dài dé jǐ lì suǒ zuò yǐ bàn zhù dì
烦恼，舍于重担，逮得己利，所作已办，住第
shí dì dé zì zài zhì suí rén suǒ yào zhǒng zhǒng sè xiàng xī néng
十地，得自在智，随人所乐，种种色像悉能
shì xiàn rú suǒ zhuāng yán yù chéng fó dào jí néng dé chéng néng
示现，如所庄严欲成佛道即能得成。能
chéng rú shì wú liàng gōng dé míng ā luó hàn
成如是无量功德，名阿罗汉。

shì míng sì rén chū xiàn yú shì néng duō lì yì lián mǐn shì
“是名四人，出现于世，能多利益怜悯世
jiān wéi shì jiān yī ān lè rén tiān yú rén tiān zhōng zuì zūn zuì shèng
间，为世间依，安乐人天，于人天中最尊最胜，
yóu rú rú lái míng rén zhōng shèng wéi guī yī chù
犹如如来，名人中胜，为归依处。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn wǒ jīn bù yī shì sì zhǒng
迦叶菩萨白佛言⁸⁹：“世尊！我今不依是四
rén hé yǐ gù rú qū shī luó jīng zhōng fó wéi qū shī luó shuō
人。何以故？如《瞿师罗经》中，佛为瞿师罗说：
ruò tiān mó fàn wèi yù pò huài biàn wéi fó xíng jù zú zhuāng
‘若天、魔、梵，为欲破坏变为佛形，具足庄
yán sān shí èr xiàng bā shí zhǒng hǎo yuán guāng yī xún miàn bù yuán
严三十二相、八十种好，圆光一寻，面部圆
mǎn yóu yuè shèng míng méi jiān háo xiàng bái yú kē xuě rú shì zhuāng
满，犹月盛明，眉间毫相白逾⁹⁰珂雪。如是庄

⁸⁸ 大正藏：返

⁸⁹ 大正藏：迦叶白佛言；永乐北藏：迦叶菩萨白佛言；龙藏：迦叶菩萨白佛言

⁹⁰ 大正藏：踰

yán lái xiàng rǔ zhě rǔ dāngjiǎnjiào dìng qí xū shí jì jué zhī
严，来向汝者，汝当检校⁹¹，定其虚实，既觉知
yǐ yīngdāngxiáng fú shì zūn móděngshàngnéngbiànzuò fó xíng
已，应当降伏。’世尊！魔等尚能变作佛形，
kuàng bù néngbiànzuò luó hàn děng sì zhǒng zhī shēn zuò wò kōngzhōng
况不能变作罗汉等四种之身，坐卧空中，
zuǒ xié chūshuǐ yòu xié chūhuǒ shēnchūyānyàn yóu rú huǒ jù yǐ
左肋出水，右肋出火，身出烟焰⁹²犹如火聚？以
shì yīn yuán wǒ yú shì zhōng xīn bù shēng xìn huò yǒu suǒ shuō
是因缘，我于是中，心不生信，或有所说，
bù néngbǐngshòu yì wú jìngniàn ér zuò yī zhǐ
不能禀受，亦无敬念而作依止。”

fó yán shànnán zǐ yú wǒ suǒshuō ruò shēng yí zhě shàng
佛言：“善男子，于我所说若生疑者，尚
bù yīngshòu kuàng rú shì děng shì gù yīngdāngshàn fēn bié zhī
不应受，况如是等？是故，应当善分别知，
shì shàn bú shàn kě zuò bù kě zuò rú shì zuò yǐ cháng yè shòu lè
是善不善，可作不可作，如是作已，长夜受乐。
shànnán zǐ pì rú tōugǒu yè rù rén shè qí jiā bì shǐ ruò jué zhī
善男子，譬如偷狗，夜入人舍，其家婢使若觉知
zhě jí yīng qū lì rǔ jí chū qù ruò bù chūzhě dāngduàn
者，即应驱詈⁹³：‘汝疾出去，若不出者，当断
rǔ mìng tōugǒuwén zhī jí qù bù huán rǔ děngcóng jīn yì
汝命。’偷狗闻之，即去不还。汝等从今，亦
yīng rú shì xiáng fú bō xún yīngzuò shì yán bō xún rǔ jīn bù yīng
应如是降伏波旬，应作是言：‘波旬，汝今不应
zuò rú shì xiàng ruò gù zuòzhě dāng yǐ wǔ xì xì fù yú rǔ mó
作如是像，若故作者，当以五系系缚于汝。’魔
wén shì yǐ biàndānghuán qù rú bǐ tōugǒugèng bú fù huán
闻是已，便当还去，如彼偷狗更不复还。”

jiā shè bó fó yán shì zūn rú fó wèi qú shī luó zhǎngzhěshuō
迦叶白佛言：“世尊！如佛为瞿师罗长者说：
ruò néng rú shì xiáng fú mó zhě yì kě dé jìn dà bō niè pán rú
‘若能如是降伏魔者，亦可得近大般涅槃。’如

⁹¹ 大正藏：检校，永乐北藏：检校；龙藏：检校

⁹² 大正藏：炎，永乐北藏：焰；龙藏：焰

⁹³ 大正藏：骂

lái hé bì shuō shì sì rén wéi yī zhǐ chù rú shì sì rén suǒ kě yán
来何必说是四人为依止处？如是四人，所可言
shuō wèi bì kě xìn
说未必可信。”

fó gào jiā shè shànnán zǐ rú wǒ suǒ shuō yì fù rú shì
佛告迦叶：“善男子，如我所说亦复如是，
fēi wéi bù ěr shànnán zǐ wǒ wéi shēng wén yǒu ròu yǎn zhě shuō yán
非为不尔。善男子，我为声闻、有肉眼者说言
xiáng mó bú wéi xiū xué dà shèng rén shuō shēng wén zhī rén suī yǒu tiān
降魔，不为修学大乘人说。声闻之人虽有天
yǎn gù míng ròu yǎn xué dà shèng zhě suī yǒu ròu yǎn nǎi míng fó yǎn
眼，故名肉眼；学大乘者虽有肉眼，乃名佛眼。
hé yǐ gù shì dà shèng jīng míng wéi fó shèng rú cǐ fó shèng zuì
何以故？是大乘经名为佛乘，如此佛乘最
shàng zuì shèng
上最胜。

shànnán zǐ pì rú yǒu rén yǒng jiàn wēi měng yǒu qiè ruò
“善男子，譬如有人，勇健威猛，有怯弱
zhě cháng lái yī fù qí yǒng jiàn rén cháng jiào qiè zhě rǔ dāng rú
者，常来依附。其勇健人常教怯者：‘汝当如
shì chí gōng zhí jiàn xiū xué shuò dào cháng gōu juàn suǒ yòu fù
是持弓执箭，修学槊道、长钩、羸索。’又复
gào yán fū dòu zhàn zhě suī rú lǚ rèn bù yīng zì shēng bù wèi zhī
告言：‘夫鬪战者，虽如履刃，不应自生怖畏之
niàn dāng shì rén tiān shēng qīng ruò xiǎng yīng zì shēng xīn zuò yǒng jiàn yì
念。当视人天生轻弱想，应自生心作勇健意。
huò shí yǒu rén wú yǒu dǎn yǒng zhà zuò jiàn xiàng zhí chí gōng dāo
或时有人，无有胆勇，诈作健相，执持弓刀，
zhǒng zhǒng qì zhàng yǐ zì zhuāng yán lái zhì zhèn zhōng lì shēng dà
种种器仗以自庄严，来至阵中，厉⁹⁴声大
hū rǔ yú shì rén yì fù bù yīng shēng yú yōu bù rú shì bèi rén
呼。汝于是人，亦复不应生于忧怖。如是辈人，
ruò jiàn rǔ děng bú wèi zhě dāng zhī shì rén bù jiǔ sàn huài rú
若见汝等不怖畏者，当知是人，不久散坏，如
bǐ tōu gǒu shànnán zǐ rú lái yì ěr gào zhū shēng wén rǔ
彼偷狗。’善男子，如来亦尔，告诸声闻：‘汝

⁹⁴ 大正藏：励；永乐北藏：厉；龙藏：厉

děng bù yīngwèi mó bō xún ruò mó bō xún huàzuò fó shēn zhì rǔ
等不应畏魔波旬，若魔波旬，化作佛身，至汝
suǒ zhě rǔ dāng jīng qín jiān gù qí xīn lìng bǐ xiáng fú shí mó jí
所者，汝当精勤坚固其心，令彼降伏。时魔即
dāngchóuyōu bú lè fù dào ér qù
当愁忧不乐，复道而去。’

shànnán zǐ rú bǐ jiàn rén bù cóng tā xí xué dà shèng
“善男子，如彼健人，不从他习。学大乘
zhě yì fù rú shì dé wénzhǒngzhǒngshēn mì jīng diǎn qí xīn xīn
者，亦复如是，得闻种种深密经典，其心欣
yào bù shēngjīng bù hé yǐ gù rú shì xiū xué dà shèng zhī rén
乐，不生惊怖。何以故？如是修学大乘之人，
yǐ céng gòngyǎng gōngjìng lǐ bài guò qù wú liàng wàn yì fó gù
已曾供养、恭敬、礼拜过去无量万亿佛故，
suī yǒu wú liàng yì qiān mó zhòng yù lái qīn rǎo yú shì zhōng zhōng bù
虽有无量亿千魔众欲来侵娆，于是事中终不
jīng wèi
惊畏。

shànnán zǐ pì rú yǒurén dé ā jié tuó yào bú wèi yī
“善男子，譬如有人，得阿竭陀药，不畏一
qiè dú shé dēng wèi shì yào lì gù yì néng xiāo chú yī qiè zhū dú
切毒蛇等畏，是药力故，亦能消除一切诸毒。
shì dà shèng jīng yì fù rú shì rú bǐ yào lì bú wèi yī qiè zhū mó è
是大乘经亦复如是，如彼药力，不畏一切诸魔恶
dú yì néng xiáng fú lìng bú fù qǐ
毒，亦能降伏，令不复起。

fù cì shànnán zǐ pì rú yǒulóng xìng shèn biē è
“复次，善男子，譬如有龙，性甚慳恶，
yù hài rén shí huò yǐ yǎn shì huò yǐ qì xū shì gù yī qiè shī
欲害人时，或以眼视，或以气嘘。是故，一切师
zǐ hǔ bào chái láng gǒuquǎn jiē shēng bù wèi shì děng
子、虎、豹、豺、狼、狗犬皆生怖畏。是等
è shòu wénshēngjiàn xíng huò chù qí shēn wú bú sàng mìng yǒu
恶兽，闻声见形，或触其身，无不丧命。有
shànzhòuzhě yǐ zhòu lì gù néng lìng rú shì zhū è dú lóng jīn chì
善呪者，以呪力故，能令如是诸恶毒龙、金翅
niǎo děng è xiàng shī zǐ hǔ bào chái láng róu shàn tiáo shùn
鸟等、恶象、师子、虎、豹、豺、狼柔善调顺，

xī rèn chéng yù rú shì děngshòu jiàn bǐ shànzhòu jí biàntiáo fú
悉任乘御。如是等兽，见彼善呪，即便调伏。

shēngwén yuánjué yì fù rú shì jiàn mó bō xún jiē shēngkǒng bù
声闻、缘觉亦复如是，见魔波旬皆生恐怖，

ér mó bō xún yì fù bù shēngwèi jù zhī xīn yóuxíng mó yè xué dà
而魔波旬亦复不生畏惧之心，犹行魔业。学大

shèngzhě yì fù rú shì jiàn zhū shēngwén bù wèi mó shì yú cǐ dà
乘者，亦复如是，见诸声闻怖畏魔事，于此大

shèng bù shēng xìn yào xiān yǐ fāngbiàn xiáng fú zhū mó xī lìng tiáoshàn
乘不生信乐，先以方便降伏诸魔，悉令调善，

kān rèn wéi shèng yīn wèi guǎng shuō zhǒng zhǒng miào fǎ shēngwén yuán
堪任为乘，因为广说种种妙法。声闻、缘

jué jiàn tiáo mó yǐ bù shēng bù wèi yú cǐ dà shèng wú shàng zhèng
觉见调魔已，不⁹⁵生怖畏，于此大乘无上正

fǎ fāng shēng xìn yào zuò rú shì yán wǒ děng cóng jīn bù yīng yú cǐ
法方生信乐，作如是言：‘我等从今不应于此

zhèng fǎ zhī zhōng ér zuò zhàng ài
正法之中而作障碍⁹⁶。’

fù cì shànánán zǐ shēngwén yuánjué yú zhū fánǎo ér
“复次，善男子，声闻、缘觉于诸烦恼而

shēng bù wèi xué dà shèngzhě dōu wú kǒng jù xiū xué dà shèng yǒu rú
生怖畏，学大乘者都无恐惧，修学大乘有如

shì lì yǐ shì yīn yuán xiān suǒ shuō zhě wèi yù lìng bǐ shēngwén
是力，以是因缘，先⁹⁷所说者，为欲令彼声闻、

yuánjué tiáo fú zhū mó fēi wéi dà shèng shì dà niè pán wēi miào jīng diǎn
缘觉调伏诸魔，非为大乘。是大涅槃微妙经典

bù kě xiāo fú shèn qí shèn tè ruò yǒu wén zhě wén yǐ xìn shòu
不可消伏，甚奇甚特！若有闻者，闻已信受，

néng xìn rú lái shì cháng zhù fǎ rú shì zhī rén shèn wéi xī yǒu rú
能信如来是常住法，如是之人，甚为希有！如

yōu tán huā wǒ niè pán hòu ruò yǒu dé wén rú shì dà shèng wēi miào jīng
优昙华。我涅槃后，若有得闻如是大乘微妙经

diǎn shēng xìn jìng xīn dāng zhī shì děng yú wèi lái shì bǎi qiān yì
典，生信敬心，当知是等，于未来世百千亿

⁹⁵ 大正藏：不；永乐北藏：乃；龙藏：乃

⁹⁶ 大正藏：碍

⁹⁷ 大正藏：先；永乐北藏：上；龙藏：上

jié bú duò è dào
劫，不堕恶道。”

ěr shí fó gào jiā shè pú sà shànnán zǐ wǒ niè pánhòu
尔时，佛告迦叶菩萨：“善男子，我涅槃后，
dāng yǒu bǎi qiān wú liàng zhòng shēng fěi bàng bú xìn shì dà niè pán wēi
当有百千无量众生诽谤不信是大涅槃微
miào jīng diǎn
妙经典。”

jiā shè pú sà fù bó fó yán shì zūn shì zhūzhòngshēng yú
迦叶菩萨复白佛言：“世尊！是诸众生，于
fó mièhòu jiǔ jìn biàndāng fěi bàng shì jīng shì zūn fù yǒu hé děng
佛灭后久近便当诽谤是经？世尊！复有何等
chúnshànzhòngshēng dāngnéng bá jì shì bàng fǎ zhě
纯善众生，当能拔济是谤法者？”

fó gào jiā shè shànnán zǐ wǒ bō niè pánhòu sì shí nián
佛告迦叶：“善男子，我般涅槃后，四十年
zhōng yú yán fú tí guǎng xíng liú bù rán hòu nǎi dāng yǐn mò yú dì
中，于阎浮提广行流布，然后乃当隐没于地。

shànnán zǐ pì rú gānzhe dào mǐ shí mì sū lào
“善男子，譬如甘蔗、稻米、石蜜、酥酪、
tí hú suí yǒu zhī chù qí tǔ rén mǐn jiē yán shì wèi wèizhōng
醍醐，随有之处，其土人民皆言：‘是味，味中

dì yī huò fù yǒu rén chún shí sù mǐ jí tí bài zǐ shì rén yì
第一。’或复有人，纯食粟米及稊稗子，是人亦
yán wǒ suǒ shí zhě zuì wéi dì yī shì bó fú rén shòu yè bào gù
言：‘我所食者，最为第一。’是薄福人受业报故。

ruò shì fú rén ěr chū bù wén sù bài zhī míng suǒ shí wéi shì jīngliáng
若是福人，耳初不闻粟稊之名，所食唯是粳粮、
gānzhe shí mì tí hú shì dà niè pán wēi miào jīng diǎn yì fù rú
甘蔗、石蜜、醍醐。是大涅槃微妙经典亦复如

shì dùngēn bó fú bú yào tīng wén rú bǐ bó fú zēng è jīngliáng jí
是，钝根薄福不乐听闻，如彼薄福憎恶粳粮及
shí mì děng èr shèng zhī rén yì fù rú shì zēng è wú shàng dà
石蜜等。二乘之人亦复如是，憎恶无上《大

niè pán jīng huò yǒu zhòngshēng qí xīn xīn yào tīng shòu shì jīng
涅槃经》。或有众生，其心欣乐，听受是经，
wén yǐ huān xǐ bù shēng fěi bàng rú bǐ fú rén shí yú jīngliáng
闻已欢喜，不生诽谤，如彼福人食于粳粮。

shànnán zǐ pì rú yǒuwáng jū zài shēnshānxiǎnnán è chù
“善男子，譬如有王，居在深山险难恶处，
suī yǒugānzhè jīngliáng shí mì yǐ nán dé gù tān xī jī jù
虽有甘蔗、粳粮、石蜜，以难得故，贪惜积聚，
bù gǎndàn shí jù qí yǒu jìn wéi shí sù bài yǒu yì guówángwén
不敢啖食，惧其有尽，唯食粟稗。有异国王闻
ér mǐn zhī jí yǐ chē zài jīngliáng gānzhè ér sòng yǔ zhī qí wáng
而悯之，即以车载粳粮、甘蔗而送与之。其王
dé yǐ jí biàn fēn bù jǔ guógòng shí mǐn jì shí yǐ jiē shēng
得已，即便分布，举国共食。民既食已，皆生
huān xǐ xiánzuò shì yán yīn bǐ wáng gù lìng wǒ dé shì xī yǒu zhī
欢喜，咸作是言：‘因彼王故，令我得是希有之
wèi shànnán zǐ shì sì zhǒngrén yì fù rú shì wéi cǐ wú shàng
味。’善男子，是四种人亦复如是，为此无上
dà fǎ zhī jiàng shì sì zhǒngzhōng huòyǒu yī rén jiàn yú tā fāng wú
大法之将。是四种中，或有一人，见于他方无
liàng pú sà suī xué rú shì dà shèngjīng diǎn ruò zì shū xiě ruò lìng
量菩萨，虽学如是大乘经典，若自书写，若令
tā shū wèi lì yǎng gù wèi chēng yù gù wèi jiě fǎ gù wèi yī
他书，为利养故，为称誉故，为解法故，为依
zhǐ gù wèi yòng mào yì qí yú jīng gù bù néng guǎng wèi tā rén xuān
止故，为用贸易其余经故，不能广为他人宣
shuō shì gù chí shì wēimào jīng diǎn sòng zhì bǐ fāng yǔ bǐ pú sà
说，是故持是微妙经典，送至彼方与彼菩萨，
lìng fā wú shàng pú tí zhī xīn ān zhù pú tí shì pú sà dé shì jīng yǐ
令发无上菩提之心，安住菩提。是菩萨得是经已
⁹⁸ jí biànguǎng wèi tā rén yǎnshuō lìng wú liàng zhòng dé shòu rú shì dà
, 即便广为他人演说，令无量众得受如是大
shèng fǎ wèi jiē xī shì cǐ yī pú sà lì suǒ wèi wén jīng xī lìng dé
乘法味，皆悉是此一菩萨力，所未闻经悉令得
wén rú bǐ rén mǐn yīn wáng lì gù dé xī yǒu shí
闻，如彼人民，因王力故得希有食。

yòu shànnán zǐ shì dà niè pán wēimào jīng diǎn suǒ liú bù
“又，善男子，是大涅槃微妙经典所流布
chù dāng zhī qí dì jí shì jīn gāng shì zhōngzhū rén yì rú jīn gāng
处，当知其地即是金刚，是中诸人亦如金刚。

⁹⁸ 大正藏：而是菩萨得是经已

ruò yǒunéng tīng rú shì jīng zhě jí bú tuì zhuǎn yú ā nòuduō luó sān
若有能听如是经者，即不退转于阿耨多罗三
miǎosān pú tí suí qí suǒyuàn xī dé chéng jiù rú wǒ jīn rì suǒ
藐三菩提，随其所愿，悉得成就，如我今日所
kě xuānshuō rǔ děng bǐ qiū yīngshànshòu chí ruò yǒuzhòngshēng
可宣说。汝等比丘，应善受持。若有众生，
bù néng tīngwén rú shì jīng diǎn dāng zhī shì rén shèn kě āi mǐn hé
不能听闻如是经典，当知是人，甚可哀悯。何
yǐ gù shì rén bù néngshòu chí rú shì dà shèng jīng diǎnshènshēn yì
以故？是人不能受持如是大乘经典甚深义
gù”
故。”

jiā shè bó fó yán shì zūn rú lái mièhòu sì shí niánzhōng
迦叶白佛言⁹⁹：“世尊！如来灭后四十年中，
shì dà shèngdiǎn dà niè pán jīng yú yán fú tí guǎngxíng liú bù
是大乘典《大涅槃经》，于阎浮提广行流布，
guò shì yǐ hòu mò yú dì zhě quèhòu jiǔ rú fù dāng hái chū
过是已后没于地者，却后久如复当还出？”

fó yán shànán zǐ ruò wǒ zhèng fǎ yú bā shí nián qián
佛言：“善男子，若我正法余八十年，前
sì shí nián shì jīng fù dāng yú yán fú tí yù dà fǎ yǔ
四十年，是经复当于阎浮提雨大法雨。”

jiā shè fù bó fó yán shì zūn rú shì jīng diǎn zhèng fǎ
迦叶复白佛言¹⁰⁰：“世尊！如是经典，正法
miè shí zhèng jiè huǐ shí fēi fǎ zēngzhǎng shí wú rú fǎ zhòngshēng
灭时，正戒毁时，非法增长时，无如法众生
shí shéinéng tīngshòu fèng chí dú sòng lìng qí tōng lì gòngyǎng
时，谁能听受、奉持、读诵、令其通利、供养
gōngjìng shū xiě jiě shuō wéiyuàn rú lái āi mǐnzhòngshēng fēn
恭敬、书写、解说？惟愿如来哀悯众生，分
bié guǎngshuō lìng zhū pú sà wén yǐ shòu chí chí yǐ jí dé bú tuì ā
别广说，令诸菩萨闻已受持，持已即得不退阿
nòuduō luó sānmiǎosān pú tí xīn
耨多罗三藐三菩提心。”

ěr shí fó zàn jiā shè shàn zāi shàn zāi shànán zǐ
尔时，佛赞迦叶：“善哉！善哉！善男子，

⁹⁹ 大正藏：迦叶菩萨白佛言

¹⁰⁰ 大正藏：迦叶菩萨复白佛言

rǔ jīn shàn néng wèn rú shì yì
汝今善能问如是义。

shàn nán zǐ ruò yǒu zhòng shēng yú xī lián hé shā zhū rú lái
“善男子，若有众生，于熙连河沙诸如来
suǒ fā pú tí xīn nǎi néng yú shì è shì shòu chí rú shì jīng diǎn bù
所发菩提心，乃能于是恶世受持如是经典，不
shēng fěi bàng
生诽谤。

shàn nán zǐ ruò yǒu zhòng shēng yú yī héng hé shā zhū rú
“善男子，若有众生，于一恒河沙诸如
lái suǒ fā pú tí xīn rán hòu nǎi néng yú è shì zhōng bú bàng shì fǎ
来所发菩提心，然后乃能于恶世中不谤是法，
ài yào shì diǎn bù néng wèi rén fēn bié guǎng shuō
爱乐是典，不能为人分别广说。

shàn nán zǐ ruò yǒu zhòng shēng yú èr héng hé shā zhū rú lái
“善男子，若有众生于二恒河沙诸如来
suǒ fā pú tí xīn rán hòu nǎi néng yú è shì zhōng bú bàng shì fǎ
所发菩提心，然后乃能于恶世中不谤是法，
zhèng jiě xìn yào shòu chí dú sòng yì fù bù néng wèi rén guǎng
正解、信乐、受持、读诵，亦复不能为人广
shuō
说。

ruò yǒu zhòng shēng yú sān héng hé shā zhū rú lái suǒ fā pú
“若有众生，于三恒河沙诸如来所发菩
tí xīn rán hòu nǎi néng yú è shì zhōng bú bàng shì fǎ shòu chí dú
提心，然后乃能于恶世中不谤是法，受持、读
sòng shū xiě jīng juàn suī wèi tā shuō wèi jiě shēn yì
诵、书写经卷，虽为他说，未解深义。

ruò yǒu zhòng shēng yú sì héng hé shā zhū rú lái suǒ fā pú
“若有众生，于四恒河沙诸如来所发菩
tí xīn rán hòu nǎi néng yú è shì zhōng bú bàng shì fǎ shòu chí dú
提心，然后乃能于恶世中不谤是法，受持、读
sòng shū xiě jīng juàn wèi tā guǎng shuō shí liù fēn zhōng yī fēn zhī yì
诵、书写经卷，为他广说十六分中一分之义，
suī fù yǎn shuō yì bú jù zú
虽复演说，亦不具足。

ruò yǒu zhòng shēng yú wǔ héng hé shā zhū rú lái suǒ fā pú
“若有众生，于五恒河沙诸如来所发菩

tí xīn rán hòu nǎi néng yú è shì zhōng bú bàng shì fǎ shòu chí dú
提心，然后乃能于恶世中不谤是法，受持、读
sòng shū xiě jīng juàn guǎng wèi rén shuō shí liù fēn zhōng bā fēn zhī yì
诵、书写经卷，广为人说十六分中八分之义。

ruò yǒu zhòng shēng yú liù héng hé shā zhū rú lái suǒ fā pú
“若有众生，于六恒河沙诸如来所发菩

tí xīn rán hòu nǎi néng yú è shì zhōng bú bàng shì fǎ shòu chí dú
提心，然后乃能于恶世中不谤是法，受持、读
sòng shū xiě jīng juàn wèi tā guǎng shuō shí liù fēn zhōng shí èr fēn yì
诵、书写经卷，为他广说十六分中十二分义。

ruò yǒu zhòng shēng yú qī héng hé shā zhū rú lái suǒ fā pú
“若有众生，于七恒河沙诸如来所发菩

tí xīn rán hòu nǎi néng yú è shì zhōng bú bàng shì fǎ shòu chí dú
提心，然后乃能于恶世中不谤是法，受持、读
sòng shū xiě jīng juàn wèi tā guǎng shuō shí liù fēn zhōng shí sì fēn yì
诵、书写经卷，为他广说十六分中十四分义。

ruò yǒu zhòng shēng yú bā héng hé shā zhū rú lái suǒ fā pú
“若有众生，于八恒河沙诸如来所发菩

tí xīn rán hòu nǎi néng yú è shì zhōng bú bàng shì fǎ shòu chí dú
提心，然后乃能于恶世中不谤是法，受持、读
sòng shū xiě jīng juàn yì quàn tā rén lìng dé shū xiě zì néng tīng shòu
诵、书写经卷，亦劝他人令得书写。自能听受，

fù quàn tā rén lìng dé tīng shòu dú sòng tōng lì yōng hù jiān
复劝他人，令得听受、读诵、通利、拥护、坚

chí lián mǐn shì jiān zhū zhòng shēng gù gòng yǎng shì jīng yì quàn tā
持。怜悯世间诸众生故，供养是经，亦劝他

rén lìng qí gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng dú sòng lǐ bài yì
人，令其供养；恭敬、尊重、读诵、礼拜亦

fù rú shì jù zú néng jiě jìn qí yì wèi suǒ wèi rú lái cháng zhù
复如是。具足能解，尽其义味，所谓如来常住

bú biàn bì jìng ān lè guǎng shuō zhòng shēng xī yǒu fó xìng shàn zhī
不变，毕竟安乐。广说众生悉有佛性，善知

rú lái suǒ yǒu fǎ zàng gòng yǎng rú shì zhū fó děng yǐ jiàn lì rú shì
如来所有法藏。供养如是诸佛等已，建立如是

wú shàng zhèng fǎ shòu chí yōng hù
无上正法，受持拥护。

ruò yǒu shǐ fā ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí xīn dāng zhī
“若有始发阿耨多罗三藐三菩提心，当知

shì rén wèi lái zhī shì bì néng jiàn lì rú shì zhèng fǎ shòu chí yōng hù
是人，未来之世必能建立如是正法，受持拥护。

shì gù rǔ jīn bù yīng bù zhī wèi lái shì zhōng hù fǎ zhī rén hé yǐ gù?
是故，汝今不应不知未来世中护法之人。何以故？

shì fā xīn zhě yú wèi lái shì bì néng hù chí wú shàng zhèng fǎ
是发心者，于未来世必能护持无上正法。

shàn nán zǐ yǒu è bǐ qiū wén wǒ niè pán bù shēng yōu chóu
“善男子，有恶比丘，闻我涅槃不生忧愁：

jīn rì rú lái rù bō niè pán hé qí kuài zāi rú lái zài shì zhē
‘今日如来入般涅槃，何其快哉！如来在世，遮

wǒ děng lì jīn rù niè pán shéi fù dāng yǒu zhē duó wǒ zhě ruò wú
我等利，今入涅槃，谁复当有遮夺我者？若无

zhē duó wǒ zé huán dé rú běn lì yǎng rú lái zài shì jìn jiè yán
遮夺，我则还得如本利养。如来在世，禁戒严

jùn jīn rù niè pán xī dāng fàng shě suǒ shòu jiā shā běn wéi fǎ
峻，今入涅槃，悉当放舍。所受袈裟，本为法

shì jīn dāng fèi huài rú mù tóu fān rú shì děng rén fěi bàng
式，今当废坏，如木头旛。’如是等人，诽谤

jù nì shì dà shèng jīng
拒逆是大乘经。

shàn nán zǐ rǔ jīn yīng dāng rú shì yì chí ruò yǒu zhòng
“善男子，汝今应当如是忆持。若有众

shēng chéng jiù jù zú wú liàng gōng dé nǎi néng xìn shì dà shèng jīng
生，成就具足无量功德，乃能信是大乘经

diǎn xìn yǐ shòu chí qí yú zhòng shēng yǒu yào fǎ zhě ruò néng
典，信已受持。其余众生，有乐法者，若能

guǎng wèi jiě shuō cǐ jīng qí rén wén yǐ guò qù wú liàng ā sēng qí jié
广为解说此经，其人闻已，过去无量阿僧祇劫

suǒ zuò è yè jiē xī chú miè
所作恶业，皆悉除灭。

ruò yǒu bú xìn shì jīng diǎn zhě xiàn shēn cháng¹⁰¹ wéi wú liàng
“若有不信是经典者，现身常¹⁰¹为无量

bìng kǔ zhī suǒ nǎo hài duō wéi zhòng rén suǒ jiàn mà rǔ mìng zhōng zhī
病苦之所恼害，多为众人所见骂辱。命终之

hòu rén suǒ qīng jiàn yán mào chǒu lòu zī shēng jiān nán cháng bù
后，人所轻贱，颜貌丑陋，资生艰难，常不

¹⁰¹ 大正藏：当

gōng zú suī fù shǎo dé cū sè bì è shēngshēngchángchǔ pín qióng
供足。虽复少得粗涩弊恶，生生常处贫穷
xià jiàn fěi bàngzhèng fǎ xié jiàn zhī jiā ruò lín zhōng shí huò zhí
下贱、诽谤正法邪见之家。若临终时，或值
huāngluàn dāobīngjìng qǐ dì wángbàonüè yuàn jiā chóu xì zhī suǒ
荒乱、刀兵竞起、帝王暴虐、怨家雠隙之所
qīn bī suī yǒushànyǒu ér bù zāo yù zī shēngsuǒ xū qiú bù
侵逼。虽有善友，而不遭遇，资生所须，求不
néng dé suī shǎo dé lì cháng huàn jī kě wéi wéi fán xià zhī suǒ
能得。虽少得利，常患饥渴。唯为凡下之所
gù shí guó wáng dà chén xī bù chǐ lù shè fù wén qí yǒu suǒ xuān
顾识，国王、大臣悉不齿录。设复闻其有所宣
shuō zhèng shǐ shì lǐ zhōng bú xìn shòu rú shì zhī rén bú zhì shàn
说，正使是理终不信受。如是之人，不至善
chù rú zhé yì niǎo bù néng fēi xíng shì rén yì ěr yú wèi lái shì
处，如折翼鸟，不能飞行，是人亦尔，于未来世，
bù néng dé zhì rén tiān shàn chù
不能得至人天善处。

ruò fù yǒu rén néng xìn rú shì dà shèng jīng diǎn běn suǒ shòu
“若复有人，能信如是大乘经典，本所受

xíng suī fù cū lòu yǐ jīng gōng dé jí biàn duān zhèng wēi yán sè lì
形虽复粗陋，以经功德，即便端正，威颜色力
rì gèng zēng duō cháng wéi rén tiān zhī suǒ lè jiàn gōng jìng ài niàn
日更增多。常为人天之所乐见，恭敬爱念，
qíng wú shě lí guó wáng dà chén jí jiā qīn shǔ wén qí suǒ shuō
情无舍离。国王、大臣及家亲属，闻其所说，
xī jiē jìng xìn ruò wǒ shēng wén dì zǐ zhī zhōng yù xíng dì yī xī yǒu
悉皆敬信。若我声闻弟子之中，欲行第一希有
shì zhě dāng wéi shì jiān guǎng xuān rú shì dà shèng jīng diǎn
事者，当为世间广宣如是大乘经典。

shàn nán zǐ pì rú wù lù shì suī yù zhù bú guò rì chū
“善男子，譬如雾露，势虽欲住，不过日出；

rì jì chū yǐ xiāo miè wú yú shàn nán zǐ shì zhū zhòng shēng suǒ
日既出已，消灭无余。善男子，是诸众生，所
yǒu è yè yì fù rú shì zhù shì shì lì bú guò dé jiàn dà niè pán
有恶业，亦复如是，住世势力，不过得见大涅槃
rì shì rì jì chū xī néng chú miè yī qiè è yè
日，是日既出，悉能除灭一切恶业。

fù cì shànnán zǐ pì rú yǒurén chū jiā tì fà suī
“复次，善男子，譬如有人，出家剃发，虽
fú jiā shā gù wèi dé shòushā mí shí jiè huòyǒuzhǎngzhě lái qǐng
服袈裟，故未得受沙弥十戒。或有长者，来请
zhòngsēng wèishòu jiè zhě jí yǔ dà zhòng jù gòngshòuqǐng suī wèishòu
众僧，未受戒者即与大众俱共受请，虽未受
jiè yǐ duòsēngshù shànnán zǐ ruòyǒuzhòngshēng fā xīn shǐ
戒，已堕僧数。善男子，若有众生，发心始
xué shì dà shèngdiǎn dà niè pán jīng shū chí dú sòng yì fù
学是大乘典《大涅槃经》，书、持、读、诵亦复
rú shì suī wèi jù zú wèi jiē shí zhù zé yǐ duò yú shí zhù shù zhōng
如是，虽未具足位阶十住，则已堕于十住数中。
huòyǒuzhòngshēng shì fó dì zǐ huò fēi dì zǐ ruò yīn tān lìn¹⁰²
或有众生，是佛弟子，或非弟子，若因贪吝，
huò yīn lì yǎng tīngshòu shì jīng nǎi zhì yī jì wén yǐ bú bàng
或因利养，听受是经，乃至一偈，闻已不谤，
dāng zhī shì rén zé wèi yǐ jìn ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí shàn
当知是人，则为已近阿耨多罗三藐三菩提。善
nán zǐ yǐ shì yīn yuán wǒ shuō sì rén wéi shì jiān yī
男子，以是因缘，我说四人为世间依。

shànnán zǐ rú shì sì rén ruò yǐ fó shuō yán fēi fó shuō
“善男子，如是四人，若以佛说言非佛说，
wú yǒu shì chù shì gù wǒ shuō rú shì sì rén wéi shì jiān yī shànnán
无有是处。是故，我说如是四人为世间依。善男
zǐ rǔ yīng gòng yǎng rú shì sì rén
子，汝应供养如是四人。”

shì zūn wǒ dāng yún hé shí zhī shì rén ér wèi gòng yǎng
“世尊！我当云何识知是人，而为供养？”
fó gào jiā shè ruò yǒu jiàn lì hù chí zhèng fǎ rú shì zhī
佛告迦叶：“若有建立、护持正法，如是之
rén yīng cóng qǐ qǐng dāng shě shēn mìng ér gòng yǎng zhī
人，应从启请，当舍身命而供养之。

rú wǒ yú shì dà shèng jīng shuō
“如我于是大乘经说：

yǒu zhī fǎ zhě ruò lǎo ruò shào
有知法者 若老若少

¹⁰² 大正藏：吝；永乐北藏：怖；龙藏：怖

gù yīnggòngyǎng gōng jìng lǐ bài
故应供养 恭敬礼拜

yóu rú shì huǒ pó luó mén děng
犹如事火 婆罗门等

yǒu zhī fǎ zhě ruò lǎo ruò shào
有知法者 若老若少

gù yīnggòngyǎng gōng jìng lǐ bài
故应供养 恭敬礼拜

yì rú zhū tiān fèng shì dì shì
亦如诸天 奉事帝释

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn rú fó suǒ shuō gòngyǎng
迦叶菩萨白佛言：“世尊！如佛所说，供养

shī zhǎng zhèngyīng rú shì jīn yǒusuǒ yí wéiyuànguǎngshuō ruò
师长，正应如是。今有所疑，惟愿广说。若

yǒuzhǎng sù hù chí jìn jiè cóngzhū niánshào zī shòuwèiwén
有长宿，护持禁戒，从诸年少，咨受未闻，

yún hé shì rén dāng lǐ jìng bù ruò dāng lǐ jìng shì zé bù míng wéi chí
云何是人当礼敬不？若当礼敬，是则不名为持

jiè yě ruò shì niánshào hù chí jìn jiè cóngzhū sù jiù pò jiè zhī
戒也。若是年少，护持禁戒，从诸宿旧破戒之

rén zī shòuwèiwén fù dāng lǐ fǒu ruò chū jiā rén cóng zài
人，咨受未闻，复当¹⁰³礼不？若出家人，从在

jiā rén zī shòuwèiwén fù dāng lǐ fǒu rán chū jiā rén bù yīng lǐ
家人，咨受未闻，复当礼不？然出家人不应礼

jìng zài jiā zhī rén rán fó fǎ zhōng niánshào yòuxiǎoyīngdānggōngjìng
敬在家之人。然佛法中，年少幼小应当恭敬

qí jiù zhǎng sù yǐ shì zhǎng sù xiānshòu jù jiè chéng jiù wēi yí
耆旧长宿，以是长宿先受具戒，成就威仪，

shì gù yīngdānggòngyǎnggōngjìng rú fó yányuē qí pò jiè zhě
是故应当供养恭敬。如佛言曰：“其破戒者，

shì fó fǎ zhōngsuǒ bù róngshòu yóu rú liángtián duōyǒu tí bài
是佛法中所不容受，犹如良田，多有稊稗。”

yòu rú fó shuō yǒu zhī fǎ zhě ruò lǎo ruò shào gù yīnggòngyǎng
又如佛说：“有知法者，若老若少，故应供养，

rú shì dì shì rú shì èr jù qí yì yún hé jiāng fēi rú lái xū
如事帝释。”如是二句其义云何？将非如来虚

¹⁰³ 大正藏：应

wàngshuō yé rú fó yányuē chí jiè bǐ qiū yì yǒusuǒ fàn
妄说耶？如佛言曰：‘持戒比丘，亦有所犯。’

hé gù rú lái ér zuò shì shuō shì zūn yì yú yú jīng zhōngshuō tīng zhì
何故如来而作是说？世尊亦于余经中说听治

pò jiè rú shì suǒshuō qí yì wèiliǎo
破戒，如是所说，其义未了。”

fó gào jiā shè shànnán zǐ wǒ wèiwèi lái zhū pú sà děng
佛告迦叶：“善男子，我为未来诸菩萨等，

xué dà shèngzhě shuō rú shì jì bú wèishēngwén dì zǐ shuō yě
学大乘者，说如是偈，不为声闻弟子说也。

shànnán zǐ rú wǒ xiān¹⁰⁴ shuō zhèng fǎ miè yǐ huǐzhèng jiè shí
善男子，如我先¹⁰⁴说：‘正法灭已毁正戒时，

zēngzhǎng pò jiè fēi fǎ shèng shí yī qiè shèngrén yīn bú xiàn shí shòu
增长破戒非法盛时，一切圣人隐不现时，受

xù nú bì bú jìng wù shí shì sì rénzhōng dāng yǒu yī rén chūxiàn
畜奴婢不净物时，是四人中，当有一人，出现

yú shì fì chú xū fà chū jiā xiū dào jiàn zhū bǐ qiū gè gè shòu
于世，剃除须发，出家修道，见诸比丘，各各受

xù nú bì pú shǐ bú jìng zhī wù jìng yǔ bú jìng yī qiè bù zhī
畜奴婢、仆使、不净之物，净与不净一切不知，

shì lǜ fēi lǜ yì fù bù shí shì rén wèi yù tiáo fú rú shì zhū bǐ qiū gù
是律非律亦复不识。是人为欲调伏如是诸比丘故，

yǔ gòng hé guāng bù tóng qí è¹⁰⁵ zì suǒ xíng chù jí fó xíng chù shàn
与共和光，不同其恶¹⁰⁵，自所行处及佛行处善

néng bié zhī suī jiàn zhū rén fàn bō luó yí mò rán bù jǔ hé yǐ gù
能别知，虽见诸人犯波罗夷默然不举。何以故？

wǒ chū yú shì wèi yù jiàn lì hù chí zhèng fǎ shì gù mò rán ér bù jiū
我出于世为欲建立、护持正法，是故默然而不纠

zhì shànnán zǐ rú shì zhī rén wèi hù fǎ gù suī yǒusuǒ fàn
¹⁰⁶治。善男子，如是之人为护法故，虽有所犯，

bù míng pò jiè
不名破戒。

shànnán zǐ pì rú guó wáng yù bìng bēng wáng chǔ jūn
“善男子，譬如国王，遇病崩亡，储君

¹⁰⁴ 大正藏：先；永乐北藏：上；龙藏：上

¹⁰⁵ 大正藏：尘

¹⁰⁶ 大正藏：紕；永乐北藏：糾；龙藏：糾

zhì xiǎo wèi rèn shào jì yǒuzhāntuó luó fēngráo cáibǎo jù fù
稚小，未任绍继。有旃陀罗，丰饶财宝，巨富
wú liàng duōyǒujuànshǔ suì yǐ qiáng lì chéngguó xū ruò cuàn
无量，多有眷属，遂以强力，乘国虚弱，篡
jū wángwèi zhì huàwèi jiǔ guó rén jū shì pó luó ménděng
居王位。治化未久，国人、居士、婆罗门等，
wángpàntáo zǒu yuǎntóu tā guó suī yǒu zài zhě nǎi zhì bú yù yǎn
亡叛逃走，远投他国。虽有在者，乃至不欲眼
jiàn shì wáng huòyǒuzhǎngzhě pó luó ménděng bù lí běn tǔ
见是王。或有长者、婆罗门等，不离本土，
pì rú zhū shù suí qí shēngchù jí shì zhōng sǐ zhāntuó luó wáng
譬如诸树，随其生处，即是中死。旃陀罗王
zhī qí guó rén táo pàn zhě zhòng xún jí huán qiǎn zhū zhāntuó luó shǒu luó
知其国人逃叛者众，寻即还遣诸旃陀罗守逻
zhū dào fù yú qī rì jī gǔ chàng lìng zhū pó luó mén yǒu néng
诸道。复于七日，击鼓唱令：‘诸婆罗门，有能
wèi wǒ zuò guàn dǐng shī zhě dāng fēn bàn guó yǐ wéi fēng shǎng zhū
为我作灌顶师者，当分半国，以为封赏。’诸
pó luó mén suī wén shì yǔ xī wú lái zhě gè zuò shì yán yún hé
婆罗门虽闻是语，悉无来者，各作是言：‘云何
dāng yǒu pó luó mén zhǒng zuò rú shì shì zhāntuó luó wáng fù zuò shì
当有婆罗门种作如是事？’旃陀罗王复作是
yán pó luó mén zhōng ruò wú yī rén wéi wǒ shī zhě wǒ yào dāng
言：‘婆罗门中，若无一人为我师者，我要当
lìng zhū pó luó mén yǔ zhāntuó luó gòng zhù shí sù tóng qí shì yè
令诸婆罗门与旃陀罗，共住食宿，同其事业。
ruò yǒu néng lái guàn wǒ dǐng zhě bàn guó zhī fēng cǐ yán bù xū zhòu
若有能来灌我顶者，半国之封，此言不虚。呪
shù suǒ zhì sān shí sān tiān shàng miào gān lù bù sǐ zhī yào yì dāng gòng
术所致三十三天上妙甘露不死之药，亦当共
fēn ér fú shí zhī
分而服食之。’

ěr shí yǒu yī pó luó mén zǐ nián zài ruò guān xiū zhì
“尔时，有一婆罗门子，年在弱冠，修治
jìng xíng cháng fà wéi xiàng shàn zhī zhòu shù wǎng zhì wáng suǒ bái
净行，长发为相，善知呪术，往至王所，白
yán dà wáng wáng suǒ chì shǐ wǒ xī néng wéi ěr shí dà
言：‘大王，王所勅使，我悉能为。’尔时，大

wáng xīn shēng huān xǐ shòu cǐ tóng zǐ zuò guàn dǐng shī zhū pó luó mén
王心生欢喜，受此童子作灌顶师。诸婆罗门
wén shì shì yǐ jiē shēng chēn huì zé cǐ tóng zǐ rǔ pó luó mén
闻是事已，皆生瞋恚，责此童子：‘汝婆罗门
yún hé nǎi zuò zhān tuó luó shī ǐr shí qí wáng jí fēn bàn guó yǔ
云何乃作旃陀罗师？’尔时，其王即分半国与
shì tóng zǐ yīn gòng zhì guó jīng lì duō shí ǐr shí tóng zǐ yǔ
是童子，因共治国，经历多时。尔时，童子语
bǐ wáng yán wǒ shě jiā fǎ lái zuò wáng shī xī jiào dà wáng wēi
彼王言：‘我舍家法，来作王师，悉教大王微
mì zhòu shù ér jīn dà wáng yóu bú jiàn qīn shí wáng dá yán wǒ
密呪术，而今大王犹不见亲。’时王答言：‘我
jīn yún hé bù qīn rǔ yé tóng zǐ dá yán xiān wáng suǒ yǒu bù sǐ
今云何不亲汝耶？’童子答言：‘先王所有不死
zhī yào yóu wèi gòng shí wáng yán shàn zāi shàn zāi dà shī
之药，犹未共食。’王言：‘善哉！善哉！大师
107 ! 我实不知，师若须者，愿便持去。’是时，
tóng zǐ wén wáng yǔ yǐ jí chí guī jiā qǐng zhū dà chén ér gòng shí zhī
童子闻王语已，即持归家，请诸大臣而共食之。
zhū chén shí yǐ jí gòng bó wáng kuài zāi dà shī yǒu shì gān
诸臣食已，即共白王：‘快哉！大师，有是甘
lù bù sǐ zhī yào wáng jì zhī yǐ yǔ qí shī yán yún hé dà shī
露不死之药。’王既已知，语其师言：‘云何大师
dú yǔ zhū chén fú shí gān lù ér bú jiàn fēn ǐr shí tóng zǐ jí
独与诸臣服食甘露，而不见分？’尔时，童子即
gèng yǐ yú zá dú zhī yào yǔ wáng lìng fú wáng jì fú yǐ xū yú yào
更以余杂毒之药与王令服，王既服已，须臾药
fā mēn luàn bì dì wú suǒ jué zhī yóu rú sǐ rén
发，闷乱蹙地，无所觉知，犹如死人。

ǐr shí tóng zǐ lì běn chǔ jūn huán yǐ wéi wáng zuò rú shì
“尔时，童子立本储君还以为王，作如是
yán shī zǐ yù zuò fǎ bù yīng lìng zhān tuó luó shēng wǒ cóng xī
言：‘师子御座，法不应令旃陀罗升。我从昔
lái wèi céng wén jiàn zhān tuó luó zhǒng ér wéi wáng zhě ruò zhān tuó
来，未曾闻见旃陀罗种，而为王者。若旃陀

107 大正藏：善哉！善哉！大师；永乐北藏及龙藏：善哉！大师

luó zhì guó lǐ mǐn wú yǒu shì chù dà wáng jīn yīng huán shào xiān wáng
罗治国理民，无有是处。大王今应还绍先王，

zhèng fǎ zhì guó ěr shí tóng zǐ jīng lǐ shì yǐ fù yǐ jiě yào yǔ
正法治国。’尔时，童子经理是已，复以解药与

zhān tuó luó lìng qí xǐng wù¹⁰⁸ jì xǐng wù yǐ qū lìng chū guó shì
旃陀罗，令其醒悟¹⁰⁸。既醒悟已，驱令出国。是

shí tóng zǐ suī wéi shì shì yóu gù bù shī pó luó mén fǎ qí yú jū
时，童子虽为是事，犹故不失婆罗门法。其余居

shì pó luó mén děng wén qí suǒ zuò tàn wèi céng yǒu zàn yán
士、婆罗门等，闻其所作，叹未曾有，赞言：

shàn zāi shàn zāi rén zhě shàn néng qū zhān tuó luó wáng
‘善哉！善哉！仁者！善能驱遣旃陀罗王。’

shàn nán zǐ wǒ niè pán hòu hù chí zhèng fǎ zhū pú sà děng
“善男子，我涅槃后，护持正法诸菩萨等，

yì fù rú shì yǐ fāng biàn lì yǔ bǐ pò jiè jiǎ míng shòu xù yī
亦复如是，以方便力与彼破戒、假名、受畜一

qiè bú jìng wù sēng tóng qí shì yè ěr shí pú sà ruò jiàn yǒu rén suī
切不净物僧，同其事业。尔时，菩萨若见有人虽

duō fàn jiè néng zhì huǐ jìn zhū è bǐ qiū jí wǎng qí suǒ gōng jìng
多犯戒，能治毁禁诸恶比丘，即往其所，恭敬

lǐ bài sì shì gòng yǎng jīng shū shí wù xī yǐ fèng shàng rú qí zì
礼拜，四事供养，经书什物悉以奉上。如其自

wú yào dāng fāng biàn cóng zhū tán yuè qiú qǐ yǔ zhī wèi shì shì gù
无，要当方便从诸檀越求乞与之。为是事故，

yīng xù bā zhǒng bú jìng zhī wù hé yǐ gù shì rén wèi zhì zhū è bǐ
应畜八种不净之物。何以故？是人为治诸恶比

qiū rú bǐ tóng zǐ qū zhān tuó luó gù ěr shí pú sà suī fù gōng
丘，如彼童子驱旃陀罗故。尔时，菩萨虽复恭

jìng lǐ bài shì rén shòu xù bā zhǒng bú jìng zhī wù xī wú yǒu zuì
敬礼拜是人，受畜八种不净之物，悉无有罪。

hé yǐ gù yǐ shì pú sà wèi yù bìn zhì zhū è bǐ qiū lìng qīng jìng
何以故？以是菩萨为欲摈治诸恶比丘，令清净

sēng dé ān wěn zhù liú bù fāng děng dà shèng jīng diǎn lì yì yī qiè zhū
僧得安隐住，流布方等大乘经典，利益一切诸

tiān rén gù
天人故。

¹⁰⁸ 大正藏：寤

shànnán zǐ yǐ shì yīn yuán wǒ yú jīngzhōngshuō shì èr jì
“善男子，以是因缘，我于经中说是二偈，

lìng zhū pú sà jiē gòngzàn tàn hù fǎ zhī rén rú bǐ jū shì pó luó mén
令诸菩萨皆共赞叹护法之人，如彼居士、婆罗门

dēngchēngzàntóng zǐ shàn zāi shàn zāi hù fǎ pú sà zhèng yīng
等称赞童子：‘善哉！善哉！护法菩萨正应

rú shì ruò yǒu rén jiàn hù fǎ zhī rén yǔ pò jiè zhětóng qí shì yè
如是。’若有人见护法之人与破戒者同其事业，

shuō yǒu zuì zhě dāng zhī shì rén zì shòu qí yāng shì hù fǎ zhě
说有罪者，当知是人，自受其殃，是护法者，

shí wú yǒu zuì
实无有罪。

shànnán zǐ ruò yǒu bǐ qiū fàn jìn jiè yǐ jiāomàn xīn gù
“善男子，若有比丘，犯禁戒已，憍慢心故，

fù cáng bù huǐ dāng zhī shì rén míngzhēn pò jiè pú sà mó hē sà
覆藏不悔，当知是人，名真破戒。菩萨摩诃萨

wèi hù fǎ gù¹⁰⁹ suī yǒu suǒ fàn bù míng pò jiè hé yǐ gù yǐ
为护法故¹⁰⁹，虽有所犯，不名破戒。何以故？以

wú jiāomàn fā lù huǐ gù shànnán zǐ shì gù wǒ yú jīngzhōng
无憍慢，发露悔故。善男子，是故，我于经中

fù xiàng shuō rú shì jì
覆相，说如是偈：

yǒu zhī fǎ zhě ruò lǎo ruò shào
有知法者 若老若少

gù yīng gòng yǎng gōng jìng lǐ bài
故应供养 恭敬礼拜

yóu rú shì huǒ pó luó mén děng
犹如事火 婆罗门等

rú dì èr tiān fèng shì dì shì
如第二天 奉事帝释

yǐ shì yīn yuán wǒ yì bú wéi xué shēng wén rén dàn wéi pú
“以是因缘，我亦不为学声闻人，但为菩

sà ér shuō shì jì
萨而说是偈。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn rú shì děng pú sà mó hē
迦叶菩萨白佛言：“世尊！如是等菩萨摩诃

¹⁰⁹ 大正藏：菩萨摩诃萨为护法故；永乐北藏及龙藏：菩萨为护法故

sà yú jiè zòng huǎn běn suǒ shòu jiè wéi jù zài fǒu
萨，于戒纵缓，本所受戒，为具在不？”

fó yán shàn nán zǐ rǔ jīn bù yīng zuò rú shì shuō
佛言：“善男子，汝今不应作如是说。

hé yǐ gù běn suǒ shòu jiè rú běn bù shī shè yǒu suǒ fàn
“何以故？本所受戒如本不失，设有所犯

jí yīng chàn huǐ huǐ yǐ qīng jìng
即应忏悔，悔已清净。

shàn nán zǐ rú gù dī táng chuān jué yǒu kǒng shuǐ zé lín
“善男子，如故堤塘，穿决有孔，水则淋

lòu hé yǐ gù wú rén zhì gù ruò yǒu rén zhì shuǐ zé bù chū
漏。何以故？无人治故。若有人治，水则不出。

pú sà yì ěr suī yǔ pò jiè gòng zuò bù sà shòu jiè zì zì tóng
菩萨亦尔，虽与破戒共作布萨，受戒自恣，同

qí sēng shì suǒ yǒu jiè lǜ bù rú dī táng chuān jué lín lòu hé yǐ
其僧事，所有戒律，不如堤塘穿决淋漏。何以

gù ruò wú qīng jìng chí jiè zhī rén sēng zé sǔn jiǎn zòng huǎn xiè dài
故？若无清净持戒之人，僧则损减纵缓，懈怠

rì yǒu zēng zhǎng¹¹⁰ ruò yǒu qīng jìng chí jiè zhī rén jí néng jù zú
日有增长¹¹⁰；若有清净持戒之人，即能具足，

bù shī běn jiè
不失本戒。

shàn nán zǐ yú shèng huǎn zhě nǎi míng wéi huǎn yú jiè huǎn
“善男子，于乘缓者乃名为缓，于戒缓

zhě bù míng wéi huǎn pú sà mó hē sà yú cǐ dà shèng xīn bú xiè màn
者不名为缓。菩萨摩诃萨于此大乘，心不懈慢，

shì míng fèng jiè wèi hù zhèng fǎ yǐ dà shèng shuǐ ér zì zǎo yù shì
是名奉戒。为护正法，以大乘水而自澡浴。是

gù pú sà suī xiàn pò jiè bù míng wéi huǎn
故，菩萨虽现破戒，不名为缓。”

jiā shè pú sà bó fó yán zhòng sēng zhī zhōng yǒu sì zhǒng rén
迦叶菩萨白佛言：“众僧之中，有四种人，

rú ān luó guǒ shēng shú nán zhī pò jiè chí jiè yún hé kě shí
如菴罗果生熟难知，破戒持戒云何可识？”

fó yán shàn nán zǐ yīn dà niè pán wēi miào jīng diǎn zé yì
佛言：“善男子，因大涅槃微妙经典，则易

¹¹⁰ 大正藏：长；永乐北藏；上；龙藏：上

kě zhī yún hé yīn shì dà niè pán jīng kě dé zhī yé pì rú tián
可知。云何因是《大涅槃经》可得知耶？譬如田
fū zhòng zhí dào gǔ yúnchúyǒu bài yǐ ròu yǎnguān míng wéi
夫，种植¹¹¹稻谷，耘除莠稗，以肉眼观，名为
jìng tián zhì qí chéng shí cǎo gǔ gè yì rú shì bā shì néng wū rǎn
净田，至其成实，草谷各异。如是八事能污染
sēng ruò néng chú què yǐ ròu yǎnguān zé zhī qīng jìng ruò chí jiè
僧，若能除却，以肉眼观，则知清净。若持戒、
ruò pò jiè¹¹² bú zuò è shí yǐ ròu yǎnguān nán kě fēn bié ruò
若破戒¹¹²，不作恶时，以肉眼观，难可分别。若
è zhāng lù zé yì kě zhī rú bǐ yǒu bài yì kě fēn bié sēng
恶彰露，则易可知，如彼莠稗，易可分别。僧
zhōng yì ěr ruò néng yuǎn lí bā zhǒng bú jìng dú shé zhī fǎ shì míng
中亦尔，若能远离八种不净毒蛇之法，是名
qīng jìng shèng zhòng fú tián yīng wéi rén tiān zhī suǒ gòng yǎng qīng jìng guǒ
清净圣众福田，应为人天之所供养。清净果
bào fēi shì ròu yǎn suǒ néng fēn bié
报，非是肉眼所能分别。

fù cì shàn nán zǐ rú jiā luó jiā lín qí shù zhòng duō
“复次，善男子，如迦罗迦林，其树众多，
yú shì lín zhōng wéi yǒu yī shù míng zhèn tóu jiā shì jiā luó jiā shù
于是林中，唯有一树，名镇头迦。是迦罗迦树
zhèn tóu jiā shù èr guǒ xiāng sì bù kě fēn bié qí guǒ shú shí
¹¹³、镇头迦树，二果相似，不可分别。其果熟时，
yǒu yī nǚ rén xī jiē shí qǔ zhèn tóu jiā guǒ cái yǒu yī fēn jiā luó
有一女人，悉皆拾取，镇头迦果纔有一分，迦罗
jiā guǒ nǎi yǒu shí fēn shì nǚ bù shí chí lái zhì shì ér xuàn mài
迦果乃有十分。是女不识，持¹¹⁴来诣市，而衔卖
zhī fán yú xiǎo ér fù bù bié gù mǎi jiā luó jiā guǒ dàn yǐ mìng
之。凡愚小儿复不别故，买迦罗迦果¹¹⁵，啖已命
zhōng yǒu zhì rén bèi wén shì shì yǐ jí wèn nǚ rén zǐ yú
终。有智人辈，闻是事已，即问女人：‘姊，于

¹¹¹ 大正藏：殖

¹¹² 大正藏：若持戒、若破戒；永乐北藏及龙藏：若持戒、破戒

¹¹³ 大正藏：是迦罗迦树；永乐北藏及龙藏：是迦罗迦

¹¹⁴ 大正藏：贖

¹¹⁵ 大正藏：买迦罗迦果；永乐北藏及龙藏：买迦罗迦

hé chù dé shì guǒ lái? ' shì shí nǚ rén jí shì fāngsuǒ zhū rén jí
 何处得是果来？’ 是时，女人即示方所。诸人即
 yán rú shì fāngsuǒ duōyǒu wú liàng jiā luó jiā shù wéiyǒu yī gēn
 言：‘如是方所，多有无量迦罗迦树，唯有一根
 zhèn tóu jiā shù zhū rén zhī yǐ xiào ér shě qù shàn nán zǐ dà
 镇头迦树。’ 诸人知己，笑而舍去。善男子，大
 zhòng zhī zhōng bā bú jìng fǎ yì fù rú shì yú shì zhòng zhōng duō
 众之中，八不净法亦复如是。于是众中，多
 yǒu shòu yòng rú shì bā fǎ wéiyǒu yī rén qīng jìng chí jiè bú shòu rú
 有受用如是八法，唯有一人清净持戒，不受如
 shì bā bú jìng fǎ shàn zhī zhū rén shòu xù fēi fǎ ér yǔ tóng shì bù
 是八不净法，善知诸人受畜非法，而与同事不
 xiāng shě lí rú bǐ lín zhōng yī zhèn tóu jiā shù¹¹⁶ yǒu yōu pó sè jiàn
 相舍离，如彼林中一镇头迦树¹¹⁶。有优婆塞见
 shì zhū rén duō yǒu fēi fǎ bìng bù gōng jìng gòng yǎng shì rén ruò yù gòng
 是诸人多有非法，并不恭敬供养是人。若欲供
 yǎng yīng xiān wèn yán dà dé rú shì bā shì yīng shòu xù fǒu
 养，应先问言：‘大德！如是八事应¹¹⁷受畜不？
 fó suǒ tīng fǒu ruò yán fó tīng rú shì zhī rén dé gòng bù sà jié mó
 佛所听不？若言佛听，如是之人得共布萨、羯磨、
 zì zì fǒu shì yōu pó sè rú shì wèn yǐ zhòng jiē dá yán rú
 自恣不？’ 是优婆塞如是问已，众皆答言：‘如
 shì bā shì rú lái lián mǐn jiē xī tīng xù yōu pó sè yán qí
 是八事，如来怜悯，皆悉听畜。’ 优婆塞言：‘祇
 huán jīng shè yǒu zhū bǐ qiū huò yán jīn yín fó suǒ tīng xù huò yán bù tīng
 洹精舍有诸比丘，或言金银佛所听畜，或言不听。
 yǒu yán tīng zhě shì bù tīng zhě bú yǔ gòng zhù shuō jiè zì zì nǎi
 有言听者，是不听者不与共住、说戒、自恣，乃
 zhì bú gòng yī hé yǐn shuǐ lì yǎng zhī wù xī bú gòng zhī rǔ děng yún
 至不共一河饮水，利养之物悉不共之。汝等云
 hé yán fó tīng xǔ fó tiān zhōng tiān suī fù shòu zhī rǔ děng zhòng
 何言佛听许？’ 佛天中天虽复受之，汝等众
 sēng yì bù yīng xù ruò yǒu shòu zhě nǎi zhì bù yīng yǔ gòng shuō jiè
 僧亦不应畜。若有受者，乃至不应与共说戒、
 zì zì jié mó tóng qí sēng shì ruò gòng shuō jiè zì zì jié
 自恣、羯磨、同其僧事。若共说戒、自恣、羯

¹¹⁶ 大正藏：如彼林中一镇头迦树；永乐北藏及龙藏：如彼林中一镇头迦

¹¹⁷ 大正藏：为

mó tóngshēng shì zhě mìngzhōng jí dāngduò yú dì yù rú bǐ zhū rén
磨、同僧事者，命终即当堕于地狱，如彼诸人
shí jiā luó jiā guǒ yǐ ér biànmìngzhōng
食迦罗迦果¹¹⁸已，而便命终。

fù cì shànnán zǐ pì rú chéng shì yǒumàiyào rén yǒu
“复次，善男子，譬如城市有卖药人，有
miàogānyào chū yú xuěshān yì fù duōmài qí yú zá yào wèigānxiāng
妙甘药出于雪山，亦复多卖其余杂药，味甘相
sì shí yǒuzhū rén xián jiē yù mǎi ér bù shí bié zhì mǎiyào suǒ wèn
似。时，有诸人咸皆欲买而不识别，至卖药所问
yán rǔ yǒuxuěshānyào fǒu qí mǎiyào rén jí dá yán yǒu
言：‘汝有雪山药不？’其卖药人即答言：‘有。’

shì rén qī zhà yǐ yú zá yào yǔ mǎizhě yán cǐ shì xuěshāngānhǎo
是人欺诈，以余杂药语买者言：‘此是雪山甘好
miào yào shí mǎiyào zhě yǐ ròu yǎn gù bù néng shàn bié jí mǎi
妙药。’时，买药者以肉眼故，不能善别，即买

chí guī biànzuò shì niàn wǒ jīn yǐ dé xuěshāngānyào jiā shè
持归，便作是念：‘我今已得雪山甘药。’迦叶，
ruò shēng wén sēng zhōng yǒu jiǎ míng sēng yǒu zhēn shí sēng yǒu hé hé sēng
若声闻僧中有假名僧、有真实僧、有和合僧，

ruò chí jiè ruò pò jiè yú shì zhòng zhōng děng yīng gòng yǎng gōng jìng
若持戒、若破戒，于是众中等应供养、恭敬、
lǐ bài shì yōu pó sè yǐ ròu yǎn gù bù néng fēn bié pì rú bǐ rén
礼拜。是优婆塞以肉眼故，不能分别，譬如彼人

bù néng fēn bié xuěshāngānyào shéi shì chí jiè shéi shì pò jiè shéi
不能分别雪山甘药。谁是持戒？谁是破戒？谁
shì zhēn sēng shéi shì jiǎ sēng yǒu tiānyǎn zhě nǎi néng fēn bié jiā shè
是真僧？谁是假僧？有天眼者乃能分别。迦叶，

ruò yōu pó sè zhī shì bǐ qiū shì pò jiè rén bù yīng jǐ shī lǐ bài gòng
若优婆塞知是比丘是破戒人，不应给施礼拜供
yǎng ruò zhī shì rén shòu xù bā fǎ yì fù bù yīng jǐ shī suǒ xū lǐ
养。若知是人受畜八法，亦复不应给施所须、礼

bài gòng yǎng ruò yú sēng zhōng yǒu pò jiè zhě bù yīng yǐ pī jiā shā
拜供养。若于僧中有破戒者，不应以披¹¹⁹袈裟
yīn yuán gōng jìng lǐ bài
因缘恭敬礼拜。”

¹¹⁸ 大正藏：如彼诸人食迦罗果

¹¹⁹ 大正藏：被

jiā shè pú sà fù bó fó yán shì zūn shàn zāi shàn zāi
迦叶菩萨复白佛言：“世尊！善哉！善哉！”

rú lái suǒ shuō zhēn shí bù xū wǒ dāng dǐng shòu pì rú jīn gāng zhēn
如来所说真实不虚，我当顶受，譬如金刚珍
bǎo yì wù rú fó suǒ shuō shì zhū bǐ qiū dāng yī sì fǎ hé děng
宝异物。如佛所说，是诸比丘当依四法。何等
wéi sì yī fǎ bù yī rén yī yì bù yī yǔ yī zhì bù yī shí
为四？依法不依人，依义不依语，依智不依识，
yī liǎo yì jīng bù yī bù liǎo yì jīng rú shì sì fǎ yīng dāng zhèng zhī
依了义经不依不了义经，如是四法应当证知，
fēi sì zhǒng rén
非四种人。”

fó yán shàn nán zǐ yī fǎ zhě jí shì rú lái dà bō niè
佛言：“善男子，依法者，即是如来大般涅槃。
pán yī qiè fó fǎ jí shì fǎ xìng shì fǎ xìng zhě jí shì rú lái shì
槃。一切佛法即是法性，是法性者即是如来。是
gù rú lái cháng zhù bú biàn ruò fù yǒu yán rú lái wú cháng
故，如来常住不变。若复有言：‘如来无常。’
shì rén bù zhī bú jiàn fǎ xìng ruò bù zhī jiàn shì fǎ xìng zhě bù yīng yī
是人不知不见法性。若不知见是法性者，不应依
zhǐ rú shàng suǒ shuō sì rén chū shì hù chí fǎ zhě yīng dāng zhèng
止。如上所说，四人出世护持法者，应当证
zhī ér wéi yī zhǐ hé yǐ gù shì rén shàn jiě rú lái wēi mì shēn ào
知而为依止。何以故？是人善解如来微密深奥
zàng gù néng zhī rú lái cháng zhù bú biàn ruò yán rú lái wú cháng biàn
藏故，能知如来常住不变，若言如来无常变
yì wú yǒu shì chù rú shì sì rén jí míng rú lái hé yǐ gù shì
易，无有是处。如是四人即名如来。何以故？是
rén néng jiě rú lái mì yǔ jí néng shuō gù ruò yǒu rén néng liǎo zhī rú
人能解如来密语，及能说故。若有人能了知如
lái shēn shēn mì zàng jí zhī rú lái cháng zhù bú biàn rú shì zhī rén ruò
来甚深密藏及知如来常住不变，如是之人若
wèi lì yǎng shuō yán rú lái shì wú cháng zhě wú yǒu shì chù rú shì
为利养，说言如来是无常者，无有是处。如是
zhī rén shàng kě yī zhǐ hé kuàng bù yī shì sì zhǒng rén yī fǎ zhě
之人尚可依止，何况不依是四种人？依法者
jí shì fǎ xìng bù yī rén zhě jí shì shēng wén fǎ xìng zhě jí shì rú
即是法性，不依人者即是声闻。法性者即是如

lái shēngwénzhě jí shì yǒuwéi rú lái zhě jí shì chángzhù yǒuwéi
来，声闻者即是有为。如来者即是常住，有为
zhě jí shì wúcháng shànnán zǐ ruò rén pò jiè wèi lì yǎng gù
者即是无常。善男子，若人破戒，为利养故，
shuōyán rú lái wúchángbiàn yì rú shì zhī rén suǒ bù yīng yī shànnán
说言如来无常变易，如是之人所不应依。善男
zǐ shì míngdìng yì
子，是名定义。

yī yì bù yī yǔ zhě yì zhě míngyuē jué liǎo jué liǎo yì
“依义不依语者。义者，名曰觉了；觉了义
zhě míng bù léi liè bù léi liè zhě míngyuē mǎn zú mǎn zú yì
者，名不羸劣；不羸劣者，名曰满足；满足义
zhě míngyuē rú lái chángzhù bú biàn rú lái chángzhù bú biàn yì zhě
者，名曰如来常住不变；如来常住不变义者，
jí shì fǎ cháng fǎ cháng yì zhě jí shì sēngcháng shì míng yī yì
即是法常；法常义者，即是僧常。是名依义
bù yī yǔ yě hé děng yǔ yán suǒ bù yīng yī suǒ wèi zhū lùn qǐ shì
不依语也。何等语言所不应依？所谓诸论绮饰
wén cí rú fó suǒ shuō wú liàng zhū jīng tān qiú wú yàn jiānqiǎo yú chǎn
文辞，如佛所说无量诸经贪求无厌，奸巧谄谀，
zhà xiàn qīn fù xiàn xiàng qiú lì jīng lǐ bái yī wéi qí zhí yì yòu
诈现亲附，现相求利，经理白衣，为其执役。又
fù chàng yán fó tīng bǐ qiū xù zhū nú bì bú jìng zhī wù jīn yín
复唱言：‘佛听比丘畜诸奴婢、不净之物，金银
zhēn bǎo gǔ mǐ cāng kù niú yáng xiàng mǎ fàn mài qiú lì yú jī
珍宝、谷米仓库、牛羊象马，贩卖求利。于饥
jīn shì lián mǐn zǐ gù fù tīng zhū bǐ qiū chǔ zhù chén sù shǒu zì zuò
谨世怜悯子故，复听诸比丘¹²⁰储贮陈宿，手自作
shí bú shòu ér dàn rú shì děng yǔ suǒ bù yīng yī
食，不受而啖。’如是等语，所不应依。

yī zhì bù yī shí zhě suǒ yán zhì zhě jí shì rú lái ruò
“依智不依识者。所言智者，即是如来。若
yǒu shēng wén bù néng shàn zhī rú lái gōng dé rú shì zhī shí bù yīng
有声闻，不能善知如来功德，如是之识，不应
yī zhǐ ruò zhī rú lái jí shì fǎ shēn rú shì zhēn zhì suǒ yīng yī zhǐ
依止。若知如来即是法身，如是真智，所应依止。

¹²⁰ 大正藏：复听比丘

ruò jiàn rú lái fāng biàn zhī shēn yán shì yīn jiè zhū rù suǒ shè shí
若见如来方便之身，言是阴、界、诸入所摄，食
suǒ zhǎng yǎng yì bù yīng yī shì gù zhī shí bù kě yī zhǐ ruò fù
所长养，亦不应依。是故知识不可依止。若复
yǒu rén zuò shì shuō zhě jí qí jīng shū yì bù yīng yī
有人作是说者，及其经书，亦不应依。

yī liǎo yì jīng bù yī bù liǎo yì jīng zhě bù liǎo yì zhě¹²¹
“依了义经不依不了义经者。不了义者¹²¹，

wèi shēng wén shèng wén fó rú lái shēn mì zàng chù xī shēng yí guài bù
谓声闻乘，闻佛如来深密藏处悉生疑怪，不
zhī shì zàng chū dà zhì hǎi yóu rú yīng ér wú suǒ bié zhī shì zé míng wéi
知是藏出大智海，犹如婴儿无所别知，是则名为
bù liǎo yì yě liǎo yì zhě míng wéi pú sà zhēn shí zhì huì suí qí zì
不了义也。了义者，名为菩萨真实智慧，随其自
xīn wú ài¹²² dà zhì yóu rú dà rén wú suǒ bù zhī shì míng liǎo yì
心无碍¹²²大智，犹如大人无所不知，是名了义。

yòu shēng wén shèng míng bù liǎo yì wú shàng dà shèng nǎi míng liǎo yì
又，声闻乘名不了义，无上大乘乃名了义。

ruò yán rú lái wú cháng biàn yì míng bù liǎo yì ruò yán rú lái cháng
若言如来无常变易，名不了义；若言如来常
zhù bú biàn shì míng liǎo yì shēng wén suǒ shuō yīng zhèng zhī zhě míng
住不变，是名了义。声闻所说应证知者，名
bù liǎo yì pú sà suǒ shuō yīng zhèng zhī zhě míng wéi liǎo yì ruò yán
不了义；菩萨所说应证知者，名为了义。若言

rú lái shí suǒ zhǎng yǎng shì bù liǎo yì ruò yán cháng zhù bú biàn yì
如来食所长养，是不了义；若言常住不变易
zhě shì míng liǎo yì ruò yán rú lái rù yú niè pán rú xīn jìn huǒ miè
者，是名了义。若言如来入于涅槃，如薪尽火灭，
míng bù liǎo yì ruò yán rú lái rù fǎ xìng zhě shì míng liǎo yì shēng
名不了义；若言如来入法性者，是名了义。声

wén shèng fǎ zé bù yīng yī hé yǐ gù rú lái wèi yù dù zhòng shēng
闻乘法则不应依。何以故？如来为欲度众生

gù yǐ fāng biàn lì shuō shēng wén shèng yóu rú zhǎng zhě jiào zǐ bàn zì
故，以方便力说声闻乘，犹如长者教子半字。

shàn nán zǐ shēng wén shèng zhě yóu rú chū gēng wèi dé guǒ shí rú
善男子，声闻乘者犹如初耕，未得果实，如

¹²¹ 大正藏：不了义者；永乐北藏及龙藏：不了义经者

¹²² 大正藏：碍

shì míngwéi bù liǎo yì yě shì gù bù yīng yī shēngwénshèng dà shèng
是名为不了义也。是故，不应依声闻乘。大乘
zhī fǎ zé yīng yī zhǐ hé yǐ gù rú lái wèi yù dù zhòngshēng gù
之法则应依止。何以故？如来为欲度众生故，
yǐ fāngbiàn lì shuō yú dà shèng shì gù yīng yī shì míngliǎo yì
以方便力说于大乘，是故应依，是名了义。

rú shì sì yī yīngdāngzhèng zhī
“如是四依应当证知。

fù cì yī yì zhě yì míng zhì zhí zhì zhí zhě míngyuē
“复次，依义者，义名质直；质直者，名曰
guāngmíng guāngmíngzhě míng bù léi liè bù léi liè zhě míngyuē
光明；光明者，名不羸劣；不羸劣者，名曰
rú lái yòu guāngmíngzhě míngwéi zhì huì zhì zhí zhě míngwéi
如来。又，光明者，名为智慧；质直者，名为
chángzhù
常住。

rú lái chángzhě míngwéi yī fǎ fǎ zhě míngcháng yì
“如来常者，名为依法。法者名常，亦
míng wú biān bù kě sī yì bù kě zhí chí bù kě xì fù ér yì kě
名无边、不可思议、不可执持、不可系缚而亦可
jiàn ruò yǒushuō yán bù kě jiàn zhě rú shì zhī rén suǒ bù yīng yī shì
见。若有说言不可见者，如是之人所不应依。是
gù yī fǎ bù yī yú rén ruò fù yǒu rén yǐ wēimìào yǔ xuānshuō
故依法不依于人。若复有人，以微妙语，宣说
wú cháng rú shì zhī yán suǒ bù yīng yī shì gù yī yì bù yī
无常，如是之言，所不应依。是故依义，不依
yú yǔ
于语。

yī zhì zhě zhòngsēng shì cháng wú wéi bú biàn bú
“依智者，众僧是常、无为、不变，不
xù bā zhǒng bú jìng zhī wù shì gù yī zhì bù yī yú shí ruò yǒushuō
畜八种不净之物。是故依智，不依于识。若有说
yán shí zuò shí shòu wú hé hé sēng hé yǐ gù fū hé hé zhě
言：‘识作识受，无和合僧。何以故？夫和合者，
míng wú suǒ yǒu wú suǒ yǒu zhě yún hé yán cháng ? ’ shì gù cǐ shí
名无所有。无所有者，云何言常？’是故此识
bù kě yī zhǐ
不可依止。

yī liǎo yì zhě liǎo yì zhě míng wéi zhī zú zhōng bú zhà xiàn
“依了义者，了义者名为知足，终不诈现

wēi yí qīng bái jiāo màn zì gāo tān qiú lì yǎng yì yú rú lái suí
威仪清白、憍慢自高、贪求利养，亦于如来随

yí fāng biàn suǒ shuō fǎ zhōng bù shēng zhí zhuó shì míng liǎo yì ruò yǒu
宜方便所说法中不生执着，是名了义。若有

néng zhù rú shì děng zhōng dāng zhī shì rén zé wéi yǐ dé zhù dì yī yì
能住如是等中，当知是人，则为已得住第一义。

shì gù míng wéi yī liǎo yì jīng bù yī bù liǎo yì bù liǎo yì zhě rú
是故名为了义经。不依不了义，不了义者，如

jīng zhōng shuō yī qiè shāo rán yī qiè wú cháng yī qiè jiē kǔ
经中说：‘一切烧燃，一切无常，一切皆苦，

yī qiè jiē kōng yī qiè wú wǒ shì míng bù liǎo yì hé yǐ gù
一切皆空，一切无我。’是名不了义。何以故？

yǐ bù néng liǎo rú shì yì gù lìng zhū zhòng shēng zhuò ā bí yù suǒ yǐ
以不能了如是义故，令诸众生堕阿鼻狱。所以

zhě hé yǐ qǔ zhuó gù yú yì bù liǎo yī qiè shāo zhě wèi rú lái
者何？以取着故，于义不了。一切烧者，谓如来

shuō niè pán yì shāo yī qiè wú cháng zhě niè pán yì wú cháng kǔ
说涅槃亦烧。一切无常者，涅槃亦无常；苦、

kōng wú wǒ yì fù rú shì shì gù míng wéi bù liǎo yì jīng bù yīng yī
空、无我亦复如是。是故名为了义经，不应依

zhǐ
止。

shàn nán zǐ ruò yǒu rén yán rú lái lián mǐn yī qiè zhòng
“善男子，若有人言：‘如来怜悯一切众

shēng shàn zhī shí yí yǐ zhī shí gù shuō qīng wéi zhòng shuō zhòng
生，善知时宜。以知时故，说轻为重，说重

wéi qīng rú lái guān zhī suǒ yǒu dì zǐ yǒu zhū tán yuè gòng jǐ suǒ xū
为轻。’如来观知所有弟子，有诸檀越供给所须，

lìng wú suǒ fá rú shì zhī rén fó zé bù tīng shòu xù nú bì jīn
令无所乏，如是之人，佛则不听受畜奴婢、金、

yín cái bǎo fàn mài shì yì bú jìng wù děng ruò zhū dì zǐ wú yǒu
银、财宝、贩卖市易不净物等。若诸弟子，无有

tán yuè gòng jǐ suǒ xū shí shì jī jǐn yǐn shí nán dé wèi yù jiàn lì
檀越供给所须，时世饥谨，饮食难得，为欲建立

hù chí zhèng fǎ wǒ tīng dì zǐ shòu xù nú bì jīn yín chē shèng
护持正法，我听弟子受畜奴婢、金、银、车乘、

tiánzhái gǔ mǐ mài¹²³ yì suǒ xū suī tīngshòu xù rú shì děng wù
田宅、谷米，卖¹²³易所须。虽听受畜如是等物，
yàodāngjìng shī dǔ xìn tán yuè rú shì sì fǎ suǒ yīng yī zhǐ ruò yǒu
要当净施，笃信檀越，如是四法所应依止。若有
jiè lǜ ā pí tán xiū duō luó bù wéi shì sì yì yīng yī zhǐ
戒律、阿毗昙、修多罗，不违是四，亦应依止。
ruò yǒu shuō yán yǒu shí fēi shí yǒu néng hù fǎ bù néng hù fǎ
若有说言‘有时非时，有能护法，不能护法，
rú lái xī tīng yī qiē bǐ qiū shòu xù rú shì bú jìng wù zhě rú shì
如来悉听一切比丘，受畜如是不净物’者，如是
zhī yán bù yīng yī zhǐ ruò yǒu jiè lǜ ā pí tán xiū duō luó zhōng
之言，不应依止。若有戒律、阿毗昙、修多罗中
yǒu tóng shì shuō rú shì sān fēn yì bù yīng yī
有同是说，如是三分，亦不应依。

wǒ wèi ròu yǎn zhū zhòng shēng děng shuō shì sì yī zhōng bú
“我为肉眼诸众生等说是四依，终不
wèi yú yǒu huì yǎn zhě shì gù wǒ jīn shuō shì sì yī fǎ zhě jí
为于有慧眼者。是故，我今说是四依。法者，即
shì fǎ xìng yì zhě jí shì rú lái cháng zhù bú biàn zhì zhě zhī
是法性；义者，即是如来常住不变；智者，知
yī qiè zhòng shēng xī yǒu fó xìng liǎo yì zhě liǎo dá yī qiè dà shèng jīng
一切众生悉有佛性；了义者，了达一切大乘经
diǎn
典。”

大般涅槃经卷第六

¹²³ 大正藏：卖；永乐北藏及龙藏：贸

● 结诵仪

bǔ quēzhēnyán 补阙真言

(三遍)

ná mó hē là dá nà duō là yè yē qié là qié là jù zhù jù zhù mó
南无喝啰怛那.哆罗夜耶.佉啰佉啰.俱住俱住.摩
là mó là hǔ là hōng hè hè sū dá ná hōng pō mò ná suō pó
啰摩啰.虎啰.吽.贺贺.苏怛拿.吽.泼抹拿.娑婆
hē
诃.

ná mó fó ná mó fǎ ná mó sēng
南無佛 南無法 南無僧 (合掌三称)

ná mó yí qiè rú lái yīng zhèngděngjué
南無一切如来.应.正等觉 (合掌三称)

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南無本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

ná mó dà bō niè pánjīng
南無大般涅槃经 (合掌三称)

huíxiàng fā yuàn 回向发愿

zhì xīn chàn huǐ wǒ yǔ yī qiè zhòngshēng cóng wú
志心忏悔。我(某甲)与一切众生，从无
shǐ lái mí shī zhēn xīn liú zhuǎnshēng sǐ liù gēn zuì zhàng wú
始来，迷失真心，流转生死，六根罪障，无
liàng wú biān yuánmiào fó shèng wú yǐ kāi jiě yī qiè suǒyuàn
量无边，圆妙佛乘，无以开解，一切所愿，
bù dé xiànrán wǒ jīn dú sòng dà bō niè pánjīng yǐ cǐ shàngēn
不得现前。我今读诵大般涅槃经，以此善根，

fā lù hēi è guò xiàn wèi lái sān yè suǒ zào wú biānzhòng zuì
发露黑恶，过、现、未来三业所造无边重罪，
jiē dé xiāomiè shēn xīn qīng jìng huòzhàngjuānchú fú zhì zhuāngyán
皆得消灭，身心清净，惑障蠲除，福智庄严，
jìng yīn zēngzhǎng zì tā hēngyuàn sù dé yuánchéng yuànzhū rú lái
净因增长，自他行愿速得圆成。愿诸如来
cháng zài shuō fǎ suǒ yǒugōng dé qǐ suí xǐ xīn huí xiàng pú tí
常在说法，所有功德起随喜心，回向菩提，
zhèngcháng lè guǒ mìngzhōng zhī rì zhèngniànxiànrán miànjiàn mí
证常乐果。命终之日，正念现前，面见弥
tuó jí zhūshèngzhòng yī chà nà qǐng shēngliánhuāzhōng pǔ yuàn
陀及诸圣众，一刹那顷，生莲华中。普愿
zhòngshēng jù chéng fó dào
众生，俱成佛道。

huíxiàng jì 回向偈

(一遍)

yuàn yǐ cǐ gōng dé zhuāngyán fó jìng tǔ
愿以此功德庄严佛净土
shàngbào sì chóng ēn xià jì sān tú kǔ
上报四重恩下济三途苦
ruò yǒu jiàn wén zhě xī fā pú tí xīn
若有见闻者悉发菩提心
jìn cǐ yī bào shēn tóngshēng jí lè guó
尽此一报身同生极乐国

sān guī yī 三皈依

zì guī yī fó dāngyuànzhòngshēng tǐ jiě dà dào fā wú shàng xīn
自皈依佛，当愿众生，体解大道，发无上心；
zì guī yī fǎ dāngyuànzhòngshēng shēn rù jīngzàng zhì huì rú hǎi
自皈依法，当愿众生，深入经藏，智慧如海；
zì guī yī sēng dāngyuànzhòngshēng tǒng lǐ dà zhòng yī qiè wú
自皈依僧，当愿众生，统理大众，一切无
ài hé nánshèngzhòng
碍。和南圣众。

南无护法韦驮尊天菩萨

此咒置经书中可灭误跨之罪